

ಯಾದಿದೂ ಸುಖಿ-ದುಃಖಿಗಳಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಮಂಬಿನಾಗಿ ಅದೆಷ್ಟ್ಯೇ ಸಾಮಂಗ್ರಿಗಳ ಸಾತಾದ ಉದಯಂದಿಂದಾಗಂತ್ತದೆ, ಅದೆಷ್ಟ್ಯೇ ಅಸಾತಾದ ಉದಯಂದಿಂದಾಗಂತ್ತದೆ; ಆದುದರಿಂದ ಸಾಮಂಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಸಂಪಿ-ದುಃಖಿಗಳಾಗಂತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಉಳಿದಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಸುಖಿ-ದುಃಖಿಗಳಾಗುವ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ, ಕೇವಲಿಗಳಿಗೆ ಸಾತಾ-ಅಸಾತಾಗಳ ಉದಯವ್ಯಾ ಇದೆ ಮತ್ತು ಸುಖಿ-ದುಃಖಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಸಾಮಂಗ್ರಿಯ ಸಂಯೋಗವೂ ಇದೆ; ಆದರೆ ಮೋಹದ ಅಭಾವದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾತಕ್ರಷ್ಟ ಸಂಪಿ-ದುಃಖಿಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಪಿ-ದುಃಖಿಗಳನ್ನು ಮೋಹಜನ್ಯವಂದೇ ಮನ್ನಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಸಾಮಂಗ್ರಿಗಳನ್ನು ದೂರವಾಡುವ ಅಥವಾ ಸಂಗ್ರಹವಾಡುವ ಉಪಾಯವಾದಿ ದುಃಖಿ ದೂರವಾಡಲಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಅಥವಾ ಸಂಪಿಯಾಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಡುವುದು ಅಂತ್ಯವಿದೆ.

ಸ್ತ್ರೀ: ಹಾಗಾದರೆ ನಿಜವಾದ ಉಪಾಯವೇನು?

ಉತ್ತರ: ಸವಂಗ್ನಶ್ರೀನ ಹೊದಲಾದಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಭ್ರಮೆಯು ದೂರವಾಡಾಗ ಸಾಮಂಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಸಂಪಿ-ದುಃಖಿಗಳು ಭಾಸವಾಗದೆ ತನ್ನ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಲೇ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಯಾಥಾರ್ಥ ವಿಚಾರದ ಅಭಾಸದಿಂದ ತನ್ನ ಪರಿಣಾಮವು ಸಾಮಂಗ್ರಿಯ ನಿರ್ವಿಶ್ರದ್ದಿಂದ ಸುಖಿ-ದುಃಖಿಗಳಂತೆ ಸಾಧನೆ ವಾಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸವಂಗ್ನಶ್ರೀನಾದಿಗಳ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಮೋಹವು ಮಂದವಾಡಾಗ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳು ದೂರತರೂ ತನಗೆ ಸಂಪಿ-ದುಃಖಿಗಳಾಗಿದ್ದೆ ಅವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ; ಆಗ ಒಂದು ಶಾಂತಸ್ವರೂಪದಿಂದ ನಿರಾಕಾರನಾಗಿ ನಿಜವಾದ ಸುಖಿದ ಅನುಭವ ವಾಡುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತು ಆಗ ಏಲ್ಲ ದುಃಖಿಗಳು ದೂರವಾಗಿ ಸಂಪಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನಿಜವಾದ ಉಪಾಯವಿದೆ.

ಆಯುಕ್ತಮರ್ಚ ಉದಯಂದಿಂದಾಗುವಂಥೆ ದುಃಖ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿ

ಆಯುಕ್ತಮರ್ಚದ ನಿರ್ವಿಶ್ರದ್ದಿಂದ ಪರಿಣಾಯದ ಧಾರಣ ವಾಡುವುದು ಆದು ಜೀವಿತವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಯದ ಬಿಡಂಗಡೆಯು ಅದು ಮಂರಣವಿದೆ. ಈ ಜೀವನು ಏಂಥಾಂದರ್ಶನಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಿಣಾಯಕ್ಕೇನೇ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಅನುಭವ ವಾಡುತ್ತಾನೆ; ಆದುದರಿಂದ ಜೀವಂತವಿದ್ದ ದೇಶೆಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆಯಿಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಮರಣವಾದ ದೇಶೆಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಭಾವವಾಯಿತೆಯಿಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವಾರಣದ ಭಯವಿರುತ್ತದೆ, ಆ ಭಯದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಕುಲತೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವವುಗಳನ್ನು ಮರಣದ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಭಯದಿಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ, ಎಂದಾದರೂ ಇದ್ದು ಅವುಗಳ ಸಂಯೋಗವಾದರೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಕ್ಷ್ಯಾನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಾದುಃಖಿಗಳಿರುತ್ತಾನೆ.

ಆದರೆ ಉಪಾಯವೆಂದು ಮರಣದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ದೂರವಿಡುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ತಾನೇ ಅವುಗಳಿಂದ ದೂರ ಸಿರಿಯಾತ್ಮಾನೆ, ಹಿಷಧ ಹೊದಲಾದಪುಗಳ ಸಾಧನೆ ವಾಡುತ್ತಾನೆ, ಕೋಟಿ, ದಂಗರ ಹೊದಲಾದಂವನ್ನು ನಿರ್ವಿಶ್ರಾತ್ಮಾನೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಉಪಾಯವಾಡುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಈ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವು ವ್ಯಾಘರಿವಿವೆ; ಏಕೆಂದರೆ ಅಯಂತ್ರಿಕ ಪೂರ್ಣವಾದ ಮೇಲಂತೂ ಅನೇಕ ಉಪಾಯ ವಾಡಿದರೂ, ಅನೇಕರೂ ಸಹಾಯಕರಾದರೂ ಕೂಡ ಮರಣವು ಆಗಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಒಂದು ಸಮಯ ವಾತಾವರಣ್ಣ ಜೀವಂತವಿರಂಪುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು, ಎಲ್ಲಿಯಾದರೆ ಆಯುಷ್ಯವು ಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳು ದೂರತರೂ ಕೂಡ ಮರಣವು ಕಾರಣಾ ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಉಪಾಯ ವಾಡುವುದರಿಂದ ಮರಣವು ದೂರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಆಯುಷಿನ ಸ್ವಿತ್ಯಾಯ ಪೂರ್ಣವಾಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ, ಆದರಿಂದ ಮರಣವೂ ಆಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಉಪಾಯ ವಾಡುವುದು ವ್ಯಾಘರಿವೇ ಇದೆ, ಅಂತ್ಯವೇ ಇದೆ.

ಶ್ರೀ: ಹಾಗಾದರೆ ನಿಜವಾದ ಉಪಾಯವೇನು?

ಉತ್ತರ : ಸಹಸ್ರಶಿಂಧ ಪರಾಯಣ ದಲ್ಲಿನ ಅಹಂಬದ್ದಿಯಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದು, ಸ್ವಯಂ ಅನಾದಿನಿಧನ ಚೈತನ್ಯದ್ವಾರಾ ವಿದ್ಯು ಅದರಲ್ಲಿ ಅಹಂಬದ್ದಿಯಾಂತಾಗುವುದು, ಪರಾಯಣವು ಹೋಗಿದ ಸಹವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುವುದು; ಆಗ ಮಾರಣದ ಭಯವು ಉಳಿಯಂತಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಸಹಸ್ರಶಿಂಧನಾದಿಗಳಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧ ಪದವನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಪಡಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾರಣದ ಅಭಾವವೇ ಆಗುವುದು, ಆದುದರಿಂದ ಸಹಸ್ರಶಿಂಧನಾದಿಗಳೇ ನಿಜವಾದ ಉಪಾಯಗಳಿವೆ.

ಸಾಮಾಕ್ಷಮ್ಯದ ಉದಯದಿಂದಾಗುವಂಥೆ ದುಃಖ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿ

ನಾವರ್ಕಮ್ಯದ ಉದಯದಿಂದ ಗತಿ, ಜಾತಿ, ಶರೀರ ಮೂರಳಾದವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಿದ ಉದಯದಿಂದಾಗುವಂಥುವರ್ಗಳಿಂತೂ ಸುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೆ ಪಾಪದ ಉದಯದಿಂದಾಗುವಂಥುವರ್ಗಳು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ; ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಖಿವನ್ನು ವಾನಿಸುವುದು ಭೂತಂತಿರಿಯಿದೆ. ಮತ್ತು ಇವನು ದುಃಖದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ದೂರ ಪಣಡುವ ಮತ್ತು ಸಂಖಿದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಲಾಂಟಂಪಣಡುವ ಉಪಾಯ ಪಣಡುತ್ತಿನೆ, ಅದು ವ್ಯಧಿ-ಅಸತ್ಯವಿದೆ, ನಿಜವಾದ ಉಪಾಯವನ್ನೆರಡಿರುತ್ತದೆ ಸಹಸ್ರಶಿಂಧನಾದಿಗಳಿವೆ. ಏದನೇಯದ ರಥನ ಪಣಡುವಾಗ ಹೇಗೆ ನಿರೂಪಣೆ ಪಡಾಡಿದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯಾ ತಿಳಿಯಬೇಕು; ಏದನೇಯ ಹತ್ತು ಸಾಮಾದಲ್ಲಿ ಸಂಖಿ-ದುಃಖದ ಕಾರಣತನದ ಸಹಾನತಯಿಂದ ನಿರೂಪಣೆಯ ಸಹಾನತಯಿಂದ ತಿಳಿಯಾಗುತ್ತದು.

ಗೋತ್ತರ್ಕಮ್ಯದ ಉದಯದಿಂದಾಗುವಂಥೆ ದುಃಖ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿ

ಗೋತ್ತರ್ಕಮ್ಯದ ಉದಯದಿಂದ ಉಚ್ಛ್ರಾತ್ಯಾಜಿತ ಕಂಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಉಚ್ಛ್ರಾತ್ಯಾಜಿತ ಉತ್ಪನ್ನನಾದ ಮೇಲೆ ತನ್ನನ್ನು ವ್ಯಾಪಕ ಉಚ್ಛ್ರಾತ್ಯಾಜಿತ ಕಂಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾದ ಮೇಲೆ ತನ್ನನ್ನು ನಿಂತು ವಾನಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಂಲವನ್ನು ಬಧಲಿಸಿ ಉಪಾಯವನ್ತೂ ಇವನಿಗೆ ಹೋಳಿಯಾದಿರಂಪುದರಿಂದ ಪೂರ್ತಿಕೂಲದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನತನವನ್ನು ವಾನಿಸಿತ್ತಾನೆ. ಅದರೆ ಕಂಲದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಉಚ್ಛ್ರಾತ್ಯಾಜಿತ ವಾನಿಸಿದೆ ಭಾರಂತಿಯಿದೆ. ಉಚ್ಛ್ರಾತ್ಯಾಜಿತವನ್ನೇ ವಾನಿಸಿದೆ ಅವನು ನಿಂತು ಕಾರ್ಯ ಪಣಡಿಸರೆ ಅವನು ನಿಂತು ಹೋಗುವನಂ ಮತ್ತು ನಿಂತು ಕಾರ್ಯ ಪಣಡಿಸಿ ಅವನು ಉಚ್ಛ್ರಾತ್ಯಾಜಿತವಾಗಿ ಹೋಗುವನು. ಲೋಭಾದಿಗಳಿಂದ ಉಚ್ಛ್ರಾತ್ಯಾಜಿತವರು ನಿಂತು ಕಂಲದವರ ಸೇವೆ ವಾಡತೊಡಗುತ್ತಾರೆ.

ಕಂಲವು ಎಷ್ಟು ಕಾಲದವರಿಗಿರಿಂತುದೆ? ಪರಾಯಣವು ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ಕಂಲದ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ; ಆದುದರಿಂದ ಉಚ್ಛ್ರಾತ್ಯಾಜಿತ ಕಂಲದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಉಚ್ಛ್ರಾತ್ಯಾಜಿತ ವಾನಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಉಚ್ಛ್ರಾತ್ಯಾಜಿತವಂತನಿಗೆ ನಿಂತು ಕಂಲವಂತನಿಗೆ ಪೂರ್ತಿವಾದ ನಿಂತು ದುಃಖವೇ ಇದೆ.

ಸಹಸ್ರಶಿಂಧನ ಮೂರಳಾದವುಗಳಿಂದ ಉಚ್ಛ್ರಾತ್ಯಾಜಿತ ಕಂಲದಲ್ಲಿ ಹಷಣ-ವಿಷಣುದಗಳನ್ನು ವಾನಿಸಿದರಿಂಪುದಂ ಇದರ ನಿಜವಾದ ಉಪಾಯವಿದೆ. ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರಣಿಸಿದ ಬದಲಾಗದಂಥೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಉಚ್ಛ್ರಾತ್ಯಾಜಿತ ಸಿದ್ಧ. ಪದವನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಪಣಡಿಕೊಂಡಾಗ ಎಲ್ಲ ದುಃಖಗಳು ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಸಂಖಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ಮಾದಯಾದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ವಿಧಾದರ್ಶನ ಮೂರಳಾದವುಗಳ ನಿಂತು ದುಃಖದ ದುಃಖವೇ ದುಃಖವಿದೆ ಕಂಡಂಬರಿತುದೆ, ಅದರೆ ಪಣಣನೆ ಪಣಡಲಾಯಿತಂ.

ಪರ್ಯಾಯ ಅವೇದ್ಯೆಯಂದ

ಈಗ ಪರ್ಯಾಯಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂದ ಇದೇ ದಂಬಿದ ವಣಿನೇ ಮಾಡಂತ್ವಾರೆ.

೧೫೧೦ಂದ್ರಿಯ ಜೀವನಗಳ ಘಟನೆ

ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಕಾಲವಂತೂ ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯಂತ್ರದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅನಾದಿಯಂದಂತೂ ನಿತ್ಯನಿಗೋದದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾಗಂತ್ರದೆ. ಪ್ರಸಾರಿಸಿದ ಹೊರಬರುವುದಿಂದರೆ ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಂರಿಯಂತ್ರಿರುವ ಕಡಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಕಾಳು ಒಡೆಯೆಡೆ ಎದ್ದು ಹೊರಬಿದ್ದಂತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಇತರ ಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿದರೂ ತ್ರಿಸದಲ್ಲಿಂತೂ ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಕಾಲವೇ ಇರಂತ್ರದೆ; ಏಕೇಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅಧಿಕ ಕಾಲವು ವ್ಯತೀತವಾಗಂತ್ರದೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಇತರನಿಗೋದದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಕಾಲ ಇರುವುದಾಗಂತ್ರದೆ. ಮತ್ತು ಆದ್ಯೋ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಪ್ರತಿಧೀನಿ, ಆಪ್, ತೇಜ, ವಾಯಂ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವನಸ್ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾಗಂತ್ರದೆ. ನಿತ್ಯನಿಗೋದದಿಂದ ಹೊರಹೊರಣ ನಂತರ ತ್ರಿಸದಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ಸಾಹ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಎರಡು ಸಾವಿರ ಸಾಗರವೇ ಇದೆ ಮತ್ತು ಏಕೇಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ಸಾಹ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಷ್ವದ್ಗಳ ಪರೂಪರ್ವನ ಮಾತ್ರವಿದೆ, ಇನ್ನು ಷ್ವದ್ಗಳ ಪರೂಪರ್ವನದ ಕಾಲವೆಂದರೆ ಆದರ ಅನಂತದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಸಾಗರಗಳಾಗಂತ್ರವೇ. ಆದಂದರಿಂದ ಈ ಸಂಸಾರಿಗೆ ವಂಬಿ-ವಾಗಿ ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲವು ವ್ಯತೀತವಾಗಂತ್ರದೆ.

ಏಕೇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನದ ಶಕ್ತಿಯಂತೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರವೇ ಇರಂತ್ರದೆ. ಒಂದು ಸ್ವರ್ವಶನೇಂದ್ರಿಯಂದ ನಿವಿತ್ತದಿಂದಾದ ಪೂರ್ತಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅದರ ನಿವಿತ್ತದಿಂದಾದ ತ್ರಿಪಾಠಿಯ ಹಾಗೂ ಸ್ವರ್ವಶನೇಂದ್ರಿಯ ಜನ್ಮ ಅಜಕ್ಷಯದರ್ಶನ ಅಷ್ಟಾಂತಿಕೀತ-ಉಜ್ಞಾವಿಳಾಂತನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ, ತೀರೆಯಂತ್ರವೇ-ನೋಡುತ್ತವೇ. ಜ್ಞಾನಾವರಣ-ದರ್ಶನಾವರಣಗಳ ತೀವ್ರ ಉದಯಾವರಿಸುವುದರಿಂದ ಅಧಿಕ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನಗಳು ಕಂಡಬರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳ ಇತ್ಯೇಯಂ ಕಂಡಬರಂಪುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿಯಿವೆ. ಇನ್ನು ದರ್ಶನವೋಹದ ಉದಯಾದಿಂದ ಏಧಾರ್ಥದರ್ಶನವಿರುವುದರಿಂದ ಪರ್ಯಾಯಕ್ಕೇನೇ ತಮ್ಮ ರೂಪವೆಂದು ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡಿತ್ತವೇ, ಬೇರೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯೇ ಇರಂತುದಿಲ್ಲ.

ಜ್ಞಾನವೇಹದ ಉದಯದಿಂದ ತೀವ್ರ ಕೌರಾಧಿಗಳ-ಕಷಾಯಾರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಿಂಶತ್ತವೇ; ಏಕೀಂದರೆ ಕೀವರೀ ಭಗವಂತರಂ ಅವಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣ, ನೀಲ, ಶಾಂತಿತವಂಬ ಈ ಮಾರು ಅಶುಭ ಲೇತ್ಯಾಗಳನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಅವು ತೀವ್ರ ಕಷಾಯಾವಿದ್ವದ್ಯಮೇಲೇ ಇರಂತ್ರವೇ. ಅಲ್ಲಿ ಕಷಾಯಾವಂತೂ ಅಧಿಕವಿದ್ದ ಶಕ್ತಿಯು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಹೀನವಿರುವುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿಯಾಗಂತ್ರಲಿವೆ, ಯಾವ ಉಪಾಯ ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ.

ಶ್ರವ್ಯಾ : ಜ್ಞಾನವೆಂತೂ ಕಿಂಚಿತ್ ಮಾತ್ರವೇ ಇದೆಯಂದ ವೇಳೆ ಅವೇನಂ ಕಷಾಯ ಮಾಡಿತ್ತವೇ?

ಉತ್ತರ : ಎವ್ವು ಜ್ಞಾನವಿರುತ್ತದೆ ಅವ್ಯೋ ಕಷಾಯಾವಿರಂತ್ರದೆಯೆಂಬ ಯಾವ ನಿಯಂತುವಂತೂ ಇಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನವೆಂತೂ ಕ್ಷಯೋಪಶಮಂವಿರಂಬಪ್ಯಂ ಇರಂತ್ರದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಸೀವ ಕಂರಿದ-ಕವುಡ ಪ್ರರಂಪನಿಗೆ ಜ್ಞಾನವು ಅಲ್ಪವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕಷಾಯಾವು ಅಧಿಕವಿರಂಪುದು ಕಂಡು ಬರಿತ್ತದೆ ಅದೇಪ್ರಕಾರ ಏಕೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವು ಅಲ್ಪವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅಧಿಕ ಕಷಾಯಾವಿರಂಪುದನ್ನು ವಂನ್ನಿ ಸಿಂಗಾದ.

ಕಷಾಯದ ಅನಂತಾರವಾಗಿ ವಿನಾದರೂ ಉಪಾಯ ವಾಡಿದ್ದಾಗಿ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಷಾಯವು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಅವು ಶಕ್ತಿಹೀನವಿರಂದು ಯಾವ ಉಪಾಯ ವನ್ನೂ ವಾಡಂವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದಿರಂಘದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಓವೆ ಪ್ರರೂಪನು ಶಕ್ತಿಹೀನವಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ತೀವ್ರ ಕಷಾಯವಾಗಿದೆ, ಆದರೆ ಅವನು ಏನನ್ನೂ ವಾಡಂವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದಿರಂಘದರಿಂದ ಅವನ ಕಷಾಯವು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ದಂಃಶಿಯಿರುತ್ತಾನೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಏಕೆಂದಿಯ ಜೀವಗಳು ಶಕ್ತಿಹೀನವಿರಂತುವೆ; ಅವಕ್ಕೆ ಯೋವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಕಷಾಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಏನನ್ನೂ ವಾಡಂವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದಿರಂಘದರಿಂದ ಆವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅವು ತಾವೇ ದಂಃಶಿಯಗಿರಂತುವೆ.

ಕಷಾಯವು ಅಧಿಕವಿದ್ದು ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲವಿರುವಲ್ಲಿ ದಂಃಶಿವು ಅಧಿಕವಿರುತ್ತದೆ ಮಂತ್ರ ಹೇಗೆ-ಹೇಗೆ ಕಷಾಯವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿಯು ವ್ಯಾದಿಸುತ್ತದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೆ-ಹಾಗೆ ದಂಃಶಿವ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆಯಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಏಕೆಂದಿಯಗಳಿಗೆ ಕಷಾಯವು ಅಧಿಕವಿದ್ದು ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಪವಿರುವಿರಂದು ಏಕೆಂದಿಯ ಜೀವಗಳು ಅತ್ಯಂತ ದಂಃಶಿಯಿರುತ್ತವೆ, ಅವುಗಳ ದಂಃಶಿವನ್ನು ಅವೇ ಭೋಗಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಕೇವಲಿಗಳು ತಿಳಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಸನ್ಮಾತವಾದ ರೋಗಿಯು ಜ್ಞಾನವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಮಂತ್ರ ಬಾಹ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಅಲ್ಪತೆಯಂದ ತನ್ನ ದಂಃಶಿವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವನು ಮಹಾದಂಃಶಿಯಾಗ್ನಾನೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಏಕೆಂದಿಯದ ಜ್ಞಾನವಂತೂ ಅಲ್ಪವಿದ್ದ ಬಾಹ್ಯಶಕ್ತಿಹೀನತೆಯು ಕಾರಣದಿಂದ ತನ್ನ ದಂಃಶಿವನ್ನು ಪ್ರಕಟ ವಾಡಂವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಮಹಾದಂಃಶಿಯಾಗ್ನಾನೆಯೇ ಅಗಿರಂತುವೆ.

ಅದರಂತೆ ಅಂತರಾಯದ ತೀವ್ರ ಉದಯದಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದು ಬಹಳವು ಆಗದಿರುವಿರಂದಲೂ ದಂಃಶಿಯೇ ಅಗಿರಂತುವೆ.

ಅಭಾಷಿ ಕರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷರೂಪದಿಂದ ಪಾಪಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಉದಯವಿರುತ್ತದೆ; ಅಲ್ಲಿ ಅಸಾತ್ತ ವೇದನೀಯದ ಉದಯವಾದ ಮೇಲೆ ಅದರ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಮಹಾದಂಃಶಿಯಾಗುತ್ತವೆ, ವನಸ್ಪತಿಯಿದೆ ಅದು ಗಾಳಿಯಂದ ಮಂತ್ರದು ಬೀಳಿತ್ತದೆ, ನೀತೋಷ್ಣಗಳಿಂದ ಬೈಡಿಹೋಗುತ್ತದೆ, ನೀರಿನ ಅಭಾವದಿಂದ ಒಣಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಅಗ್ನಿಯಂದ ಸುಂಪ್ಯು ಹೋಗುತ್ತದೆ; ಅದನ್ನು ಮಂತ್ರಪನ್ನಾಗುತ್ತದೆ, ಭೇದಿಸುತ್ತಾನೆ, ಮಂದಿಸುತ್ತಾನೆ, ತಿನ್ನತ್ತಾನೆ, ತುಂಡರಸುತ್ತಾನೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅವಸ್ಥೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಯಾಘಾಸಂಭವವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಸ್ಥೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ, ಆ ಅವಸ್ಥೆಗಳಾಗಿಷ್ಟವಿರಂದ ಅವು ಮಹಾದಂಃಶಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಮಂತ್ರಪನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅವಸ್ಥೆಗಳಾದ ಮೇಲೆ ದಂಃಶಿವಾಗುತ್ತದೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಅವಕ್ಕೆ ಆಗಾತ್ಮದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಇವುಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಸ್ವರ್ತನೇಂದ್ರಿಯಾದಿಂದ ಆಗಂತ್ತದೆ ಮಂತ್ರ ಅವಕ್ಕೆ ಸ್ವರ್ತನೇಂದ್ರಿಯವು ಇದ್ದೇಇದೆ, ಆದರ ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ಅವನ್ನು ತಿಳಿದಂತಹಂ ಮೋಹನಪರ್ವದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ವಾಕ್ಯಂಲವಿರುತ್ತವೆ; ಆದರೆ ಓಡಿಹೋಗುವ, ಹೋರಾಡುವ ಅಥವಾ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲದಿರುವಿರಂದು ಆಚ್ಚಾನಿ ಜನರು ಅವುಗಳ ದಂಃಶಿವನ್ನು ತಿಳಿಯಾದಿಲ್ಲ, ಎಂದಾದರೂ ಮೇಲು ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಾತ್ತಾದ ಉದಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಅದು ಬಿಂಬಿಸಿದೆ.

ಆಯುಕರ್ಮದಿಂದ ಈ ಏಕೆಂದಿಯ ಜೀವಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಯಾಪಪ್ರವಾಹಿರುವವುಗಳಿಗಂತೂ ಪರಾಯಂದ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿ ಉಜ್ಜಾಪ್ತಾಂಶದ ಹದಿನೆಂಬರ ಭಾಗವಾತ್ತವೇ ಇದೆ, ಮಂತ್ರ ಪಯಾಪಪ್ರಗಳಿಂದ್ದು ಅಂತರ್ಮಾರ್ಪಣಾರ್ಥದಿಂದ ಒಂದಿರುವುದ್ದಾಗಿ ವರ್ಣಗಳವರಿಗೆದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅಯಂಪ್ಯಾವು ಕಡಿಮೆಯಾರುವಿರಂದ ಜನ್ಮ-ಮರಣಗಳು ಆಗಂತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ, ಆದರಿಂದ ದಂಃಶಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ನಾವಂತರದಲ್ಲಿ ತಿಯಂತರಗಳಿ ಮೂದಲಾದ ಪೂಜೆಕೃತಿಗಳ ಉದಯವೇ ಏತೇವರೂಪದಿಂದ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ, ಯಾವುದೇ ಹೀನಪುಣಿಪ್ರಕೃತಿಯ ಉದಯವಿದ್ದರೆ ಅದರ ಬಲವಾನೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಂದಲೂ ಮೋಹದ ವರ್ತಮಿಂದ ದುಃಖಿಯನಿರುತ್ತದೆ.

ಗೋತ್ತುಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿಂಟಿಗೋತ್ತುದ್ದೇ ಉದಯವಿರುವುದರಿಂದ ಮಹಂತೆಯಂತುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರಿಂದಲೂ ದುಃಖಿಯನಿರ್ಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಗಳು ಮಹಾದುಃಖಿಯವೇ ಮತ್ತು ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಪಾಷಾಣವು ಅಥಾರದ ಹೇಳಿ ಅಧಿಕಾರಿವಿರುತ್ತದೆ, ನಿರಾಧಾರವಾದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಂತೂ ಎಂದಾದರೂವೇ ಕಂಚಿತ್ ಕಾಲವನಾತ್ರವಿರುತ್ತದೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವವು ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ಪರಿಣಾಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿವಿರುತ್ತದೆ, ಅನ್ಯ ಪರಿಣಾಯಗಳಲ್ಲಂತೂ ಎಂದಾದರೂವೇ ಕಂಚಿತ್ ಕಾಲವನಾತ್ರವಿರುತ್ತದೆ; ಅದುದರಿಂದ ಈ ಜೀವವು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಾದುಃಖಿಯದೆ.

ನಿಕಲತ್ತರೆಯ ಹಾಗೂ ಅಸಂಜೀ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಗಳ ದುಃಖ

ಜೀವವು ದ್ವೀಂದ್ರಿಯ, ಶ್ರೀಂದ್ರಿಯ, ಚತುರಿಂದ್ರಿಯ, ಅಸಂಜ್ಞೀ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಪರಿಣಾಯಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿದರೂ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಏಕೇಂದ್ರಿಯದಂತೆಯೇ ದುಃಖಿವಿರುತ್ತದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಾದಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಂಜನ್ಯ-ಜ್ಞಾನ ದರ್ಶನದ ಹಾಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಕ್ತಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಯನಿರುವುದು ಮತ್ತು ವಾತಾಶಾಂಕ-ನಡೆಯಳವ ಶಕ್ತಿಯನಿರುವುದಿಷ್ಟೇ ಏಕೇವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಯಾವವು ಅಪರ್ಯಾಪ್ತವಿವೆ ಹಾಗೂ ಪರಿಣಾಮಪ್ರಗಳೂ ಹೀನಶಕ್ತಿಯಂಥಾರಕವಿವೆ, ಚಿಕ್ಕ ಜೀವಗಳವೇ ಅವುಗಳ ಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅದೆಷ್ಟೂ ಪರಿಣಾಮಪ್ರಗಳು ಅಧಿಕಶಕ್ತಿಯಂಥಾರಕವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಜೀವಗಳವೇ ಅವುಗಳ ಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ; ಅದುದರಿಂದ ಆ ಜೀವಗಳು ವಿವರಿಸಬಹುದಾದುತ್ತವೆ, ದುಃಖಿದೂರವಾದುದು ಉಪಾಯ ವಾಡಿತ್ತುವೆ. ಕ್ರೋಧಾದಿಗಳಿಂದ ಇರಿಯಂತೆ, ಹೊಡೆಯಂತೆ, ಹೋರಾಡುವ, ಮೋಸವಾಡುವ, ಅನ್ನಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಂತೆ, ಹಿಡಂಬ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯವಾಡಾದುತ್ತವೆ; ದುಃಖಿದಿಂದ ಚಡಪಡಿಸುವ, ಕರುಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರಯಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿತ್ತುವೆ; ಅದರಿಂದ ಅವುಗಳ ದುಃಖವು ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹೇನು, ಸಣ್ಣ ಶ್ರವಿ ಮೂದಲಾದ ಜೀವಗಳಂತೂ ತೀತ, ಉಷ್ಣ, ಭೇದನ, ಭೇದನಾದಿಗಳಿಂದ ಹುಗೊಹಿಸಿವು-ಬಾಯಾರಿಕ ಮೂದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿಯನಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವುದರ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೇನು ಹೇಳಿದ್ದುವುದು?

ಈ ಪ್ರಕಾರ ದ್ವೀಂದ್ರಿಯ ಮೂದಲಾದ ಜೀವಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಮಹಾದುಃಖಿಯಿಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಸಂಜ್ಞೀ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಗಳ ದುಃಖ

ಸರಕಗತಿಯ ದುಃಖ

ಸಂಜ್ಞೀ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾರಕೀ ಜೀವಗಳಿಂದು ಅವಂತೂ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿಯವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ನಾದಿಗಳ ಶಕ್ತಿಯಂತೆ ಒಂದಿಷ್ಟುಇದ್ದರೂ ವಿಷಯಗಳ ಇಚ್ಛೆಯು ಅಧಿಕವಿದೆ ಮತ್ತು ಇಷ್ಟವಿವರಿಗಳ ಸಾಮಗ್ರಿಯಂತೆ ಕಂಚಿತ್ ವಾತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ದೊರಕದಿರಂಘುದರಿಂದ ಅಶಕ್ತಿಯಿಂದು ರುಕ್ಖಾದ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿಯವೆ. ಅವಕ್ಕೆ

ಕೋರ್ಡಾದಿಕೆವಾಯಾಗಳ ತೀವ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ; ಏಕೆಂದರೆ ಅವಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣನ್ನಿಂದ ಆಶಾಭಲ್ಯ ಗೆಂದೇ ಇವೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಕೋರ್ಡ-ವಾಸಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಕೊಡುವ ಕಾರ್ಯವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರತ್ವವನ್ನು ವಾಡಿದರೆ ದುಃಖಿಪಡಿಸುವುದು. ಮತ್ತು ಅನ್ಯರಿಗೆ ದುಃಖಿಕೊಡುವುದರಿಂದ ಅವರಾಗಳ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಸಿದ್ಧಿ ಸಾಧುವಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಕೋರ್ಡ-ವಾಸಗಳ ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರತೆಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಕೊಡುವ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಏಕಿಂದಿಂದ ಅನ್ಯರಿಗೆ ದುಃಖಿಕೊಡುವಂಥೆ ಶರೀರದ ಅವಯವಗಳನ್ನು ವಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ತನ್ನಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಇತರರಿಗೆ ಸ್ವಯಂ ಬಾಧೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ತಮಗೆ ಬೇರೆ ಮತ್ತು ರೋ ಬಾಧೆಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಕವಾಯಿವು ಎಂದೂ ಉಪಶಾಂತವಾಗಿವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅಪರಾಲ್ಟಿ ವಾಯಿ-ಲೋಭಿಗಳ ತೀವ್ರತೆಯಾಗಿ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಇವು ಸಾಮಾನ್ಯರೂ ಕಂಡುಬಾರದಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಆ ಕವಾಯಿಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿಯಾಗಿತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಹೆಡೆಯು ಅವರಾಗಳ ಕಾರ್ಯವು ಆಗುತ್ತದೆ.

ಅದರಂತೆ ಹಾಸ್ಯ-ರತ್ನಿಕವಾಯಿಗಳಿಂದ ರೂಕೂಡ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಿಶ್ವಾಸಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಾಗಿವುದಿಲ್ಲ, ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಒಂದಿಷ್ಟು ಪ್ರಕಟಿಸಾಗಿತ್ತತ್ವ. ಅಲ್ಲದೆ ತರತಿ-ಶೈಕ್ಷಣಿ-ಭಯಜಾಗುವ್ಯೇಗಳ ಬಾಹ್ಯಕಾರಣಗಳು ಆಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಕವಾಯಿಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಾಗಿತ್ತತ್ವ. ಮತ್ತು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ನಷ್ಟಿಸಕವೇದಿರುವುದರಿಂದ ಇಟ್ಟಿಯಂತೂ ಅಧಿಕವಿದ್ದ ಸ್ತುತಿಯ ಪ್ರರೂಪನೊಡನೆ ಕ್ರಿಯೆವಾದಂತಹ ನಿರ್ವಿಶ್ವಾಸಿಲ್ಲವುರುವುದರಿಂದ ತಾಂಬ ಬಾಧೆಗೊಳಗಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕವಾಯಿಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ವೇದನೀಯದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರ ಉದಯವೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕವೇದಗಳ ನಿರ್ವಿಶ್ವಾಸಿದ್ದು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕೂಪ್ಪು, ದಪ್ಪಿ, ಶ್ವಾಸ ವೊದಲಾದ ಅನೇಕ ರೋಗಗಳು ಯಾಗವರ್ತ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಮಣಿಗಳನ್ನಿಂದಾದ ಉಣಿಯೇ ಹೊರಕಂತ್ತದೆ. ಆ ಮಣಿ ಕೂಡ ಹೇಗಿರಾತ್ಮದೇಯೆಂದರೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದು ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿಧು ರಾಧರ ದಂಗಂಧಿದಿಂದ ಅದಮ್ಮೋ ಹರದಾರಿಗಳವರೆಗಿನ ಮನುಷ್ಯರು ಸತ್ಯ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ತೀತ-ಉಣಿಗಳು ಒಂದು ಲಕ್ಷ್ಯಯೋಜನದ ಕಬ್ಬಿಣ ಗಂಡಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಭಸ್ಯ ವಾಡಿ ಬಿಡುವಂತಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದೆಡೆ ತೀತವಿದ್ದರೆ ಒಂದೆಡೆ ಉಣಿಯಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ನೆಲವು ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಗಂತಲೂ ತೀರ ತೀಕ್ಷ್ಣತರವಾದ ವಂಳಿಗಳು ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ವನದಲ್ಲಿನ ಮರಗಳು ಶಸ್ತ್ರದ ಧಾರೆಯಂತಿರುವ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಯಂತ್ರವಿಹಿಂದಿರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಗಾಳಿಯಾಗಿ ಶರೀರವನ್ನು ದಗ್ಗರವಾಡಿಸಿದಿಂದುವರುತ್ತದೆ. ವಂತ್ಮ ನಾರಕರಂ ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ದುಃಖಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಗಾಳಿದಿಂದಿಸಲ್ಪಿ ಹಾಕಿ ಹಿಂಡುತ್ತಾರೆ, ತಂಂಡು-ತಂಂಡು ವಾಡಿ ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ, ದೂಡುಬಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಾದಿಸುತ್ತಾರೆ, ಚಾಟಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ, ತಪ್ಪ ಲೋಹಾದಿಗಳ ಸ್ವರ್ಥ ವಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವೇ ವೊದಲಾದ ಬಾಧೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ವಂಂತ್ಮನೆಯ ನರಕದವರೆಗೆ ಅಂತರಕುವಾರರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರಂತೆ ಸ್ವಯಂಬಾಧೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಕದನ ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ವೇದನೀಯದರೂ ಕೂಡ ಶರೀರದ ವಿಯೋಗವಾಗಿವುದಿಲ್ಲ, ಪಾರಜದ ಹಾಗೆ ತಂಂಡು-ತಂಂಡಾಗಿ ಹೋದರೂ ಕೂಡ ಮತ್ತೆ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಬೀಕರ ಬಾಧೆಯಿದೆ.

సాతాద నిన్నిత్తవంతు స్వల్పమై ఇరువుదిల్ల. ఎందాదరొమ్మె కేలవంతదల్లి యావనోఇ ఓవఫిగీ తన్న వహన్యతేయింద యివుదే శారణద అపేణైయింద సాతాద లుదయంవాదరే అదు బలవంతపిరువు దిల్ల, అల్లి ఆయిష్టువు అధికవిరుత్తదే. జథ్యన్న ఆయిష్టువు కత్తు సావిర వషణగోద్దరే లుత్తెష్టు ఆయిష్టుయిం చూవత్తువంఱసాగరివిరుత్తదే. అష్టు కాలదవరేగి అల్లి ఇంధ దుఃఖివన్న సణిసబేళుగుత్తదే. అల్లి నావఁకముడ ఎల్ల పూజ ప్రకృతిగాలదే ఉదయివిద్యు ఒందు రూడ ప్రణ్ణ ప్రకృతియి ఉదయివిల్లదిరువుదరింద అత్యంత దుఃఖిగిరిత్తురై. ఇన్న గోత్తుదల్లి విశ గోత్తుదే ఉదయివిరువుదరింద మహంతెయిగదిరువుదరింద దుఃఖిగిలుగియే ఇద్దారే. ఈ ప్రశార సరశగియల్లి అత్యంత దుఃఖిదెయేందు తిఱ్యాజేకు.

ತಿಯೆಂಂಚೆಗೆ ತಿಯು ದುಕ್ಕಿಲ್ಲ

తియంచెగకిలుల్ని లబ్బి ఆపయాఫప్పు జీవగళు అధికవిచ. ఆపుగళిగంతో ఉచ్చారసద హది- నెంటనేయి భాగవతాత్మడమ్మ ఆయంష్టివిదే, వాత్సు అదేష్టోః కిచ్ జీవగళు పయాఫప్పగలిద్దరూ కూడ ఆపుగళ తక్షియు ప్రకటివాగి భూస్వాగువుదిల్లి. ఆపుగళ దుఃఖవన్న ఏకేంద్రియగళంతెంఁ ఇరువు దెందు తిలయబేఁకు; జ్ఞానాదిగళ వితేషవిరువుదన్న వెలేఁవెందు తిలయబేఁకు. ఇన్న అదేష్టోః దొడ్డ పయాఫప్ప జీవగళు సంఘాట్ఫనవివే, అదేష్టోః గభ్రజవివే, ఆపుగళల్లి జ్ఞానాదిగళు ప్రకట వాదరూ ఆపు విషయగళ ఇచ్చి యింద వ్యాకులవాగివే, ఆపుగళల్లి బహాష్యవుగళంతో ఇష్టవిషయద పూర్తియింల్లి; కేలవక్కే ఎందాదరోచ్చు కించిత్ ఆగుత్పదే,

ఏంధూత్త్రభావదినద అతక్కుత్రద్వయిలో ఆగంత్రలివే మాక్కు చుంబివాగి తీవ్రకొండి కండు బరుత్తుదే. క్లోధ-వొనగళింద పరస్పరదల్లి హోరాడుక్కువే, భేద్యణ వణాడుత్తువే, దుఃఖి కోడుత్తువే; వణయీ-లోభగళింద మోస వణాడుత్తువే, చస్తుగళన్న అపేక్షిసుత్తువే; హాస్ట వొదలూ దవుగళింద ఆ కొండింగళ కాయంగళల్లి ప్రవక్తిసుత్తువే. మాత్రు ఎందాదరోవైం యావుదాదరోండకై చుండకొండింగాకుత్తుదే, అదరె అతక్కుల్లి జీవగళిగే ఆగుత్తిరుపుదరింద అదరె చుంబితెఱులు.

ವೇದನಿಯದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಸಾತಾದ ಉದಯವಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಕಾಯಿಲೆ, ಬಾಧೆ, ಶೈಂಧೆ ತ್ವಣೆ, ಭೇದನ, ಭೇದನ, ಅಥವ ಭಾರಹೊರುವುದು, ತೀತ, ಉಪ್ಪು, ಅಂಗವಿಚ್ಚೇದ ವೋದಲಾದ ಅವಸ್ಥೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದ ದುಃಖಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಪ್ರಕೃತ್ಯಾವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಲಾಗಿಲ್ಲ. ಎಂದಾದರೂ ಯಾವುದಾದರೂಂದಕ್ಕೆ ಒಂದಿಟ್ಟು ಸಾತಾದ ಉದಯವಿದ್ದರೂ ಆತ್ಮಲ್ಪ ಜೀವಗಳಿರುತ್ತದೆ ಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲ. ಅಯಂತ್ರಷ್ಟವು ಅಂತರ್ವರ್ಗಹಾತಕದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕೋಟಿವರಣಗಳವರಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅಥವ ಜೀವಗಳು ಅಲ್ವಾಯಂಥಾರಕವಿರುವುದರಿಂದ ಜನ್ಮ-ಮರಣಗಳ ದುಃಖ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಭೋಗಭೋಮಾಯಾತ್ಯಂಚಿಗಳಿಗೆ ಅಥವ ಅಯಂತ್ರಷ್ಟವಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಾತಾದ ಉದಯವೂ ಇರುತ್ತದೆ, ಅದರೆ ಆ ಜೀವಗಳು ಆತ್ಮಲ್ಪವಿದೆ. ಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವಂಕವರ್ಗದ ತಿರುಂಚಿಗತಿ ವೋದಲಾದ ಪ್ರಾಪ್ತಕೃತಿಗಳ ಉದಯವೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಎಂದಾದರೂ ಯಾವುದಾದರೂಂದಕ್ಕೆ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಣಿ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಂದೂ ಉದಯವಿರುತ್ತದೆ, ಅದರೆ ಕೆಲವೇ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮಲ್ಪವಿರುತ್ತದೆ ಮಾನ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ, ಗೊತ್ತದಲ್ಲಿ ನೀಂಜಿಗೋತ್ತದ್ದೇ ಉದಯವಿರುವುದರಿಂದ ಹೇಳಿ ಆಗುತ್ತಲಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ತಿರುಂಚಿಗತಿಯಾಲ್ಲಿ ಮಾಹಾದುಃಖಿದೆಯಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಮನುಷ್ಟಿಯ ಜೀವಿ

ಮನುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜೀವಗಳಂತೂ ಲಭ್ಯ ಅವಯವಾಪ್ತಿಕೆದ್ದು ಅವು ಸಮೂಹಾಂಶನವೇ ಇವೆ, ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸದಾ ಹದಿನೆಂಟಿನೆಯ ಭಾಗವಾತವಿದೆ. ಮತ್ತು ಅದೆಷ್ಟೂ ಜೀವಗಳು ಗಭರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮರಣಹೊಂದುತ್ತವೆ, ಅವುಗಳ ಶಕ್ತಿಯಂತೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಭಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅವುಗಳ ದುಃಖವು ಏಕೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಹಾಗೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ವಿಶೇಷವಿರುವುದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಗಭರಜಗಳು ಕೆಲಕಾಲದವರೆಗೆ ಗಭರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಹೊರಗೆ ಬರುವುದಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ದುಃಖವಿರುವಣಿನೆಯನ್ನು ಕರ್ಮಾಂಶ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ವೈದಲು ವಾಡಿದ ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆ ಎಲ್ಲ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಗಭರಜ ಮನುಷ್ಟಿಗೆ ಸಂಭಿಷಣತ್ವದೆ. ಅಥವಾ ತಿಂಗಳಂತೆಗಳ ವರ್ಣನೆ ವಾಡಿದೆ ಆ ಪ್ರಕಾರ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ವಿಶೇಷವೇನಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಕ್ಕೊಂಡು ಶಕ್ತಿವಿಶೇಷತೆಯು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ದೂರೆ ವೊದಲಾದ ವರಂಗ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಾತಾದ ಉದಯವಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೊದಲಾದವರಿಗೆ ಉಚ್ಛರಿಸೋತ್ತದ್ದೇ ಉದಯವಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಧನ-ಕಂಟಿಂಬಾದಿಗಳ ನಿರ್ಮಿತವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವೇ ವೊದಲಾದ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಅಥವಾ ಗಭರ ವೊದಲಾದ ಅವಸ್ಥೆಗಳ ದುಃಖವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಬಾಗಿ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಮನುಷ್ಟಿ ಕೆಲವು ಉತ್ಸಾಹವಾಗುತ್ತದೆ ಆದೇ ಪ್ರಕಾರ ಗಭರದಲ್ಲಿ ತುರ್ತಿ-ಶೋಷಿತದ ಬುದುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಶರೀರರಿಂದ ವನಾಗಿ ವಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವವು ಉತ್ಸಾಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ಕ್ರಮದಿಂದ ಜಾಳಾನಾದಿಗಳ ಹಾಗೂ ಶರೀರದ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗಭರದ ದುಃಖವು ಅತಿಶಯವಿದೆ. ಸಂಕುಚಿತರಿಂದ ವರ್ಧಿಸಿದ ಅಧ್ಯೋಪಾಷಿವಿ ವಾಗಿ ಕ್ಷಿಧಿ-ತ್ಯಾಗಿದಳಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ಪೂರಣವಾಡುತ್ತದೆ. ಹೊರಗೆ ಬರುವಾಗ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ದುಃಖವು ಕಡಿಮೆಯಿರುತ್ತದೆಯಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲವಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ವೃಕ್ಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ವೊದಲಾದ ಹಾಗೂ ವಿಷಯೇಚ್�ೆ ವೊದಲಾದ ದುಃಖ ಪ್ರಕಟಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಾನಿಪ್ಪಣಿನ್ನು ಅಂತಲೆಯು ಅವಿಂದವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ವೃದ್ಧನಾದಾಗಿ ಶಕ್ತಿಹೀನನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ದುಃಖಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಬಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾವು ಹೆಚ್ಚಿಗೇನಂ ಹೇಳುವುದು? ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಭಾಸವಾಗದವನು ಹೇಳಿದಂದನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವನು? ಎಂದೂ ದರ್ಶಾವುತ್ತಿರುವುದೂ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಸಾತಾದ ಉದಯವಾದರೆ ಅದಂ ಆಕುಲತಾವಂಯವಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ತೀರ್ಥಾಂಕರ ವೊದಲಾದ ಪದಗಳು ಹೋಕ್ಕಬಾಗಿವನ್ನು ಪಾರಪ್ರವಾಡಿಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ದೊರಕಂಪುದಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಮನುಷ್ಟಿಯಾದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ದುಃಖವೇ ಇದೆ.

ಒಂದು ಮನುಷ್ಟಿ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಯಾವನಾಡರೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಒಳಿತಾಗುವ ಉಪಾಯ ನಾಡಿದರೆ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಬರಣಿ ಕಬ್ಬಿನ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಅದರ ಮೇಲಿನ ನೀರಸ ಭಾಗವಂತೂ ರಸ ಹೀರಲು ಯೋಗ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯದ ಗಣಕೆಗಳು ಹುಳಿಕ್ಕದ್ದರೆ ಅವನ್ನು ಚೀಷಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಯಾವನೋ ಸ್ವಾದದ ಲೋಭಿಯಾ ಅವನ್ನು ಹಾಳು ವಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ವಾಡಲಿ; ಅದರ ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಬಹಳಪ್ಪು ಕಬ್ಬಿಗಳಾಗಿವು, ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸ್ವಾದ ಕೂಡ ತಂಬಿ ಸಿಹಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಮನುಷ್ಟಿ ಪರ್ಯಾಯದ ಬಾಲ್ಯ-ವೃದ್ಧತ್ವಗಳಂತೂ ಸುಖಿಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು

ಮಧ್ಯದ ಅವಸ್ಥೆಯಲು ರೋಗ-ಕ್ಷೇತಾದಿಗಳಿಂದ ಯಾತ್ಕೆವಿದ್ದರೆ ಆಗ ಕೂಡ ಸುಖವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಲ್ಲ; ಯಾವನೇ ಒಂದು ವಿವರ ಸುಖಿದ ಲೋಭಿಯಲು ಅದನ್ನು ಹಾಳು ವಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ವಹಾಡಲಿ; ಅದರ ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದನ್ನು ಧರ್ವಂಫಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದರೆ ತುಂಬ ಉಚ್ಛ್ರಾದ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು, ಅಲ್ಲಿ ಸುಖವು ಅಧಿಕವಿದ್ದ ನಿರಾಕಂಲತೆಯು ಕಂಡಂಬರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು, ಸುಖವಾಗುವದೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ವ್ಯಾಘರಕಳಿಯಬಾರದು.

ದೇವಗತಿಯ ದುಃಖ

ದೇವಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಜಾಲ್ನಾದಿಗಳ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಳಿದ ಜೀವಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶೇಷವಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಮಿಥಾತ್ವದಿಂದ ಅತಕ್ತಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ದೆಯಂತೆ ಪರಾಗಂತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಕವಾಯಂಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ವಂದವಿವೆ. ಭವನವಾಸಿ, ವ್ಯಂತರ, ಚೈತ್ಯತ್ವರ ಕವಾಯಂಗಳು ಅಧಿಕ ಮಂದವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವರ ಉಪಯೋಗವು ಅಧಿಕ ಚಂಚಲವಿದ್ದ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ ಅದರಿಂದ ಕವಾಯಂಗಳ ಕಾರ್ಯಾಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ; ಕೊತ್ತಾಹಲ, ವಿವರ ವೇದಲಾದ ಕಾರ್ಯಾಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಂತಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಆ ಆಕುಲತೆಯಿಂದ ದಾಃಖಿಯೇ ಇದ್ದಾರೆ. ವ್ಯವಹಾರಿಕರಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ-ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಮಂದಕವಾಯಿವಿದ್ದ ಶಕ್ತಿಯೂ ವಿಶೇಷವಿರುವುದರಿಂದ ಆಕುಲತೆಯು ಕಡಿಮೆಯಿರುವುದರಿಂದ ದುಃಖವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ದೇವಾದಿಕರಿಗೆ ಕೈಗ್ರಾಧ-ವಹನ ಕವಾಯಂಗಳದ್ದರೂ ಅದರ ಕಾರಣಗಳು ಕಡಿಮೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಆವುಗಳ ಕಾರ್ಯಾದ ಗೌಣತೆಯಾದೆ. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಕೆಡಕು ವಹಾಡುವ ಹಾಗೂ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ವಹಾಡುವ ಇತ್ತಾದಿ ಕಾರ್ಯಾಗಳು ನಿಕ್ಷೇಪ ದೇವರಂಗ ಲಳಿಂತೂ ಕೊತ್ತಾಹಲಾದಿಯಿಂದ ಆಗುತ್ತವೆ, ಅದರೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ದೇವಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪವಿರುತ್ತವೆ, ಮಂಬಿತೆಯಿರಂಬುದಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಹಾಯೆ-ಲೋಭಿ ಕವಾಯಂಗಳ ಕಾರಣಗಳು ಕಂಡಂಬರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯಾದ ಮಂಬಿತೆಯಾದೆ; ಆದುದರಿಂದ ಮೋಸವಹಾಡುವುದು, ವಿಷಯ-ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆ ವಹಾಡುವುದು ಇತ್ತಾದಿ ಕಾರ್ಯಾಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಗುತ್ತವೆ, ಅವು ಕೂಡ ಮೇಲೆ-ಮೇಲಿನ ದೇವಗಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವೆ.

ಅಲ್ಲದ ಹಾಸ್ಯ, ರತಿ ಕವಾಯಾದ ಕಾರಣಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರಂತಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಕಾರ್ಯಾದ ಮಂಬಿತೆಯಾದೆ. ಮತ್ತು ಅರತಿ, ಶೋಕ, ಭಯ, ಜಾಗುಷ್ಟೆಗಳ ಕಾರಣಗಳು ಕಡಿಮೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಕಾರ್ಯಾದ ಗೌಣತೆಯಾದೆ, ಇನ್ನು ಸ್ತ್ರೀವೇದ, ಪ್ರರೂಪವೇದಗಳ ಉದಯವಿದ್ದು ಶ್ರೇಡ ವಹಾಡುವುದರದೂ ನಿರ್ಮಿತವಿರುವುದರಿಂದ ಕಾಮ ಕೇವನೆ ವಹಾಡಂತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳ ಕವಾಯಂಗಳೂ ಮೇಲೆ-ಮೇಲೆ ಮಂದವಿವೆ, ಅಹಮಿಂದ್ರಿಗಿ ವೇದಗಳ ಮಂದತೆಯ ಕಾರಣ ಕಾವಂಕೇವನೆಯ ಅಭಿವಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೇವಾದಿಕರಿಗೆ ಕವಾಯಭಾವವಿದೆ ಮತ್ತು ಕವಾಯಾದಿಯಲ್ಲಿ ದುಃಖವಿದೆ.

ಇವರಿಗೆ ಕವಾಯಂಗಳು ಕಡಿಮೆಯಿರಂಬಷ್ಟ ದುಃಖವು ಕಡಿಮೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಇತರರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಇವರನ್ನು ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದು ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ. ಪರವಹಾಘರಿಂದ ಕವಾಯಭಾವವು ಜೀವಿತವಿರುವುದರಿಂದ ದುಃಖಿಗಳೇ ಇದ್ದಾರೆ.

ವೇದನೀಯಾದಲ್ಲಿ ಸಾತಾದ ಉದಯವು ಅಧಿಕವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಭವನತ್ತಿಕರಿಗೆ ಅಲ್ಪವಿದೆ, ವ್ಯವಹಾರಿಕರಿಗೆ ಪ್ರೇರಿ-ಮೇಲೆ ಅಧಿಕವಿದೆ. ಇಷ್ಟ ತರೀರದ ಅವಸ್ಥೆ, ಸ್ತ್ರೀ, ಪೂರ್ವಾದ ಮೋದಲಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸಂಯೋಗವು ಕಂಡು ಬರಾತ್ತದೆ. ಎಂದಾದರೂ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಒಂದಿವ್ಯು ಅಸೂತಾದ ಉದಯವೂ ಆಗಂತ್ತದೆ ಆದು ನಿಕ್ಷೇಪದೇವಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಕಟವೂ ಇದೆ, ಅದರೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟದೇವಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕಟವಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಅಯುಷ್ಯವು ಅಧಿಕವಿದೆ, ಜಾನ್ಮನ ಅಯಂಪ್ಯವು ಹತ್ತು ಸಾಮಿರ ವರ್ಷವಿದ್ದರೆ ಉತ್ಪಾದವು ಮಾನಸಶ್ಲೋಂದು ಸಾಗರವಿದೆ. ಮೋಕ್ಷವಹಾಗಾವು ಪೂರ್ವವಾದಲ್ಲಿದೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ ಆಯಂಪ್ಯಧಾರಕನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಇಷ್ಟ ಕಾಲ-

ದವರೆಗೆ ವಿಷಯ-ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ರೂಪಾಯಾಗಿ, ನಾಮಕವು ದಲ್ಲಿ ದೇವಗಳಿಗೆ ಹೊದಲಾದ ಸಹಂಸ್ರ ಪ್ರಣ್ಯಪ್ರಕೃತಿ-ಗಳನ್ನೇ ಉದಯವಿರುವುದರಿಂದ ಸುಖಿದ ಕಾರಣವಿದೆ. ಮತ್ತು ಗೋತ್ರಕವು ದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯೇ ಉದಯ-ವಿರಂಫುದರಿಂದ ಶೈವ ಪದವಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇವರಿಗೆ ಪ್ರಣ್ಯಾದಯಾದ ವಿಶೇಷತೆಯಿಂದ ಇವು ಸಾಂಪ್ರಿಗಿಕ ದೋರಿಚೆ ಮತ್ತು ಕಷಾಯ-ಗಳಿಂದ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಭೋಗಿಸಂವಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತಿರಿಸಿತ್ತಾರೆ. ಅದರೆ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಅಧಿಕವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಶೈವದೇವಗಳಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹ ಪ್ರಣ್ಯಾದಯವಿದ್ದ ಕಷಾಯವು ಅತ್ಯಂತ ವಾಂದವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವರಿಗೂ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಅಭಾವವಾಗಿರದಿರುವುದರಿಂದ ಪರವಾರ್ಥದಿಂದ ದುಃಹಿಗಳಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾಲೂ ದುಃಹಿವೇ ದುಃಹಿವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರಂತ್ತದೆ, ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪರಯಾರ್ಥದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿ ದುಃಹಿದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಗಿಲ್ಲ.

ದುಃಹಿದ ಸಾಹಾನ್ಯ ಸ್ವರೂಪ

ಈಗ ಈ ಎಲ್ಲ ದುಃಹಿಗಳ ಸಾಹಾನ್ಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ, ದುಃಹಿದ ಲಕ್ಷಣವು ಅಕುಲತೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಕುಲತೆಯಾಗಿ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ್ದ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಲ್ಯಾ ಪ್ರಕಾರದ ಇಚ್ಛೆಗಳು

ಈ ಸಂಸಾರ ಜೀವದ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

೧) ಒಂದು ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ವಿಷಯಗ್ರಹಣದ್ದಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಇವನು ನೋಡಲು-ತಿಳಿಯಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿತ್ತಾನೆ, ಹೇಗೆಂದರೆ-ವರ್ಣವನ್ನು ನೋಡಂವ, ರಾಗವನ್ನು ಅರ್ಥಿಸಂವ, ಅವಕ್ಕವನ್ನು ತಿಳಿಯಲುವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಇಚ್ಛೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಬಾಧೆಯಲ್ಲಿದಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನೋಡಂವ-ತಿಳಿಯಲುವದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಯಾವರೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾಕುಲನಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಇಚ್ಛೆಯ ಹೆಸರು ವಿಷಯವಿದೆ.

೨) ಒಂದು ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಕಷಾಯಭಾವಗಳಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಕಾರ್ಯವನಾಡಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅದರಿಂದ ಅವನು ಕಾರ್ಯವನಾಡಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿತ್ತಾನೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ-ಕೆಡಕು ವಾಡುವ, ಕೀಳು ವಾಡುವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಇಚ್ಛೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರೆ ಯಾವ ಬಾಧೆಯಲ್ಲಿದಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆ ಕಾರ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಯಾವರೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾಕುಲನಿರುತ್ತಾನೆ ಈ ಇಚ್ಛೆಯ ಹೆಸರು ಕಷಾಯವಿದೆ.

೩) ಒಂದು ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಪಾಪದ ಉದಯಾದಿಂದ ಆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನಿವೃ ಕಾರಣಗಳು ದೋರಿಕುತ್ತವೆ ಅವನ್ನು ದೂರ ವಹಡಂವುದಿರುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ-ರೋಗ, ಬಾಧೆ, ಕ್ಷುಧೆ ಹೊದಲಾದವುಗಳ ಸಂಯೋಗವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ್ನು ದೂರವಹಡಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಅವನು ಇಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೇ ಬಾಧೆಯಿಂದು ವಂನ್ನಿಸಿತ್ತಾನೆ, ಎಲ್ಲಿಯಾವರೆಗೆ ಅದು ದೂರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಯಾವರೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾಕುಲನಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಇಚ್ಛೆಯ ಹೆಸರು ಪಾಪದ ಉದಯವಿದೆ.

೪) ಒಂದು ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಬಾಹ್ಯನಿರ್ಬಿತ್ತದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ; ಅದು ಈ ವಾರು ಪ್ರಕಾರದ ಇಚ್ಛೆಗಳಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಾರು ಪ್ರಕಾರದ ಇಚ್ಛೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಇಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿ

ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟೇ ಪ್ರಕಾರದ ಇಚ್ಛೆಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗುವ ಕಾರಣಗಳು ಹೆಚ್ಚುಗ್ಗೆ ದಯಾದಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತವೆ, ಅದರೆ ಅವುಗಳ ಸಾಧನೆಯು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಲ್ಲಿದಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಮಾಣ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಾತ್ಸಂಪರ್ಮಾಣದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ, ಹೇಗೆಂದರೆ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಗೆ ದೊರಕಿವೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಒಂದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಸಂಗೀತ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ, ಪ್ರಮಾಣ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಯಾರಿಗೋ ಕಡಕ ವಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಂತ್ತಾನೆ, ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಭೋಜನ ವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಥವಾ ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಂದರಿಂದ ಈ ಇಚ್ಛೆಯ ಹೆಸರು ಪ್ರಣಾದ ಉದಯವಿದೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಜಗತ್ತು ಸುಖವೆಂದು ಮಾನ್ಯ ಸುತ್ತದೆ, ಅದರೆ ಇದು ಸುಖವಿಲ್ಲ, ದುಃಹಿವೇ ಇದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಹೊದಿಂತೂ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಇಚ್ಛೆಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗುವ ಕಾರಣಗಳು ಯಾರಿಗೂ ಸಿದ್ಧಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಡುವ ಕಾರಣಗಳು ಕ್ರಿಗಾಡಿದರೆ ಯುಗಪತ್ರಗಳ ಅವುಗಳ ಸಾಧನಯಾಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಒಂದರ ಸಾಧನಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಅದರ ಆಕಾಲತೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಅದರ ಸಾಧನಯಾದ ಮೇಲೆ ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದರ ಸಾಧನಯ ಇಚ್ಛೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಆಗ ಅದರ ಆಕಾಲತೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸಮಯ ಕೂಡ ನಿರಾಕಂಲವಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಅದುದರಿಂದ ದುಃಹಿವೇ ಇದೆ. ಅಥವಾ ಮಾರು ಪ್ರಕಾರದ ಇಚ್ಛಾರೂಪದ ರೋಗವನ್ನು ದೂರವಾಡುವ ಒಂದಿಟ್ಟು ಉಪಾಯ ವಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದುಃಹಿವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಸ್ತ ದುಃಹಿದ್ದಂತೂ ನಾಶವಾಗದಿರಂವುದರಿಂದ ದುಃಹಿವೇ ಇದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಬೇವಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ದುಃಹಿವೇ ಇದೆ.

ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ತು ಮಾರು ಪ್ರಕಾರದ ಇಚ್ಛೆಗಳಿಂದ ಹೀಡಿತವಿದ್ದ ನಾಲ್ಕುನೇಯ ಇಚ್ಛೆಯಂತೂ ಪ್ರಣಾದ ಉದಯ ಒಂದ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಪ್ರಣಾದ ಬಂಧವು ಧರ್ಮಾನುರಾಗದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ; ಅದರೆ ಜೀವವು ಧರ್ಮಾನುರಾಗದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಲ್ಪವಾಗಿ ತೊಡಗುತ್ತದೆ, ಜೀವವಂತೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಪಾಪಕ್ಕಿರುತ್ತಾಗೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ನಾಲ್ಕುನೇಯ ಇಚ್ಛೆಯು ಯಾವುದಾದರೊಂದೂ ಜೀವಕ್ಕೆ ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಆಗುತ್ತದೆಯೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಸಮಾನ ಇಚ್ಛೆಯಾಗ್ಗೆ ಜೀವರಂಗಳ ಅಂತೇಕ್ಕಿರುತ್ತಿರುವಾಗಿ ವಂಳಾ ಪ್ರಕಾರದ ಇಚ್ಛೆಗಳು ಒಂದಿಟ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಸುಖವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕುನೇಯ ಇಚ್ಛೆಯು ಇವನ ಅಂತೇಕ್ಕಿರುತ್ತಿರುವ ಅಧಿಕ ಇಚ್ಛೆಯಾಗ್ಗೆ ವನ್ನು ನಾಲ್ಕುನೇಯ ಇಚ್ಛೆಯಾದ ನಂತರ ಕೂಡ ದುಃಹಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಅಧಿಕ ಐಶ್ವರ್ಯವಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಇಚ್ಛೆಯಾಗ್ಗೆ ಅಧಿಕವಿದ್ದರೆ ಅಧಿಕ ಆಕಾಲತೆಯಾಗ್ಗೆ ವನಿದ್ದಾನ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಅಲ್ಲ ಐಶ್ವರ್ಯವಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಇಚ್ಛೆಯಾಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲವಿದ್ದರೆ ಅವನು ಅಲ್ಲ ಆಕಾಲತೆಯಾಗ್ಗೆ ವನಿದ್ದಾನೆ. ಅಥವಾ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಅನಿವೃತ್ತ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ದೊರಕಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಅವನ್ನು ದೂರ ವಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯು ಅಲ್ಲವಿದ್ದರೆ ಅವನು ಅಲ್ಲ ಆಕಾಲತೆಯಾಗ್ಗೆ ವನಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನು ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಇಷ್ಟಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ದೊರಕಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಅವನ್ನು ಭೋಗಿಸಬ ಹಾಗೋ ಅನ್ನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಇಚ್ಛೆಯು ಅಧಿಕವಿದ್ದರೆ ಆ ಜೀವನು ಅಧಿಕ ಆಕಾಲತೆಯಾಗ್ಗೆ ವನಿದ್ದಾನೆ, ಅದುದರಿಂದ ಸುಖಿ-ದುಃಹಿಯಾಗುವುದು ಇಚ್ಛೆಯ ಅನುಸಾರವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು, ಅದು ಬಾಹ್ಯಕಾರಣದ ಅಧಿಕಾರವಾಗಿಲ್ಲ.

ನಾರಕಿಗಳು ದುಃಹಿ ಮತ್ತು ದೇವಗಳು ಸುಖಿಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಕೂಡ ಇಚ್ಛೆಯ ಅಂತೇಕ್ಕಿರುತ್ತಿರುವುದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಾರಕಿಗಳಿಗೆ ತೀವ್ರಕಷಾಯದಿಂದ ಇಚ್ಛೆಯು ಅಧಿಕವಿದ್ದರೆ ದೇವಗಳಿಗೆ

ಮಂದ ಕಷಾಯಂದಿಂದ ಇಚ್ಛೆಯು ಅಲ್ಪವಿರಂತುದೆ. ಮನಸ್ಸು-ತಿರುಂಡಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಯಿಂದಲೇ ಸುಖಿ-ದುಃಹಿಯಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ತೇವು ಕಷಾಯಂದಿಂದ ಅಧಿಕ ಇಚ್ಛೆಯಾಗುವನನ್ನು ದುಃಹಿಯಂದು ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ, ಮಂದ ಕಷಾಯಂದಿಂದ ಅಲ್ಪ ಇಚ್ಛೆಯಾಗುವನನ್ನು ಸುಖಿಯಂದು ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ. ಪರಮಾಣು ದಿಂದ ಸುಖವಿಲ್ಲ, ದುಃಹಿತೆ ಅಧಿಕ ಅಥವಾ ಅಲ್ಪವಿದೆ. ದೇವಾದಿಕರನ್ನು ಕೂಡ ಸುಖಿಯಂದು ವಾನ್ನಿಸಂತ್ತಿರುವುದು ಭಾರಂತಿಯೇ ಇದೆ. ಅವರಿಗೆ ನಾಲ್ಕುನೆಯ ಇಚ್ಛೆಯು ಮಂಬಿತೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಆಕಳರಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇಚ್ಛೆಯು ಅದು ಮಿಥ್ಯಾತ್ಮ, ಅಜ್ಞಾನ, ಅಸಂಯಂದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇಚ್ಛೆಯು ಅದು ಆಕಳರಿಂದ ವಿದ್ದು ಆ ಆಕಳತೆಯೇ ದುಃಹಿವಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಮಸ್ತ ಸಂಸಾರಿ ಜೀವರಂಗಳು ನಾನಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಅವಿಂದವಾಗಿ ದುಃಹಿಗೇ ಆಗುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ.

ಮೋಕ್ಷಸುಖ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಉಪಾಯ

ದುಃಹಿದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಬೇಕಿನ್ನು ವಂಥ ಜೀವರಂಗಳು ವೆದಲು ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ದೂರವಣಿಡುವ ಉಪಾಯವಾಡಬೇಕು. ಇಚ್ಛೆಯು ಮಿಥ್ಯಾತ್ಮ, ಅಜ್ಞಾನ, ಅಸಂಯಂಗಳ ಅಭಾವವಾದಾಗಲೇ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ ವಂತ್ತು ಸಮಂಗ್ರಹಣ-ಜ್ಞಾನ-ಬಾರಿತ್ತದ ಪೂರ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಇದೇಕಾಯಂದ ಉದ್ಯೋಗ ವಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ. ಇಂಥಿಂದ ಸಾಧನೆ ವಣಾಡಿದವೇಲೆ ಎಪ್ಪುತ್ತು ಇಚ್ಛೆಯು ಇಲ್ಲದತ್ತಾಗಾಗುವುದು ಅಷ್ಟಂತು ದುಃಹಿತು ದೂರವಾಗುತ್ತೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ ವಂತ್ತು ಮೋಹದ ಸರ್ವಧಾ ಅಭಾವದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಇಚ್ಛೆಯ ಅಭಾವ ವಾದಾಗ ಸಂಪೂರ್ಣದಃಖಿತು ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ, ನಿಜವಾದ ಸಂಖಿತು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನಾವರಣ, ದರ್ಶನ ನಾವರಣ ವಂತ್ತು ಅಂತರಾಯಾದ ಅಭಾವವಾದಾಗ ಇಚ್ಛೆಯ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಕ್ಷಯೋಪಕ್ರಮಿಕ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನದ ಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿ-ನತೆಯದೂ ಅಭಾವವಾಗುತ್ತದೆ, ಅನಂತಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನ-ವೀರ್ಯದ ಪೂರ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂದಿ ಅದೇವ್ಯೂಕಾಲದನಂತರ ಅಭಾತಿಕರ್ಮಗಳದ್ವಾರೆ ಅಭಾವವಾದಾಗ ಇಚ್ಛೆಯ ಬಾಹ್ಯಕಾರಣಗಳದ್ವಾರೆ ಅಭಾವವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮೋಹವು ಹೊರಟುಹೋದನಂತರ ಯಾವುದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನವಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಮಂಘವಿಲ್ಲ, ಮೋಹವಿದ್ದ ವೇಲೆ ಕಾರಣವಿರುವುದರಿಂದ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ; ಆವುಗಳಿಂದ ಅಭಾವವಾದಾಗ ಜೀವನು ಸಿದ್ಧಾರ್ಥದವನ್ನು ಪಡೆಯಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಲಿ ದುಃಹಿದ ಹಾಗೂ ದುಃಹಿದ ಕಾರಣಗಳ ಸರ್ವಧಾ ಅಭಾವವಾಗುವುದರಿಂದ ಸದಾಕಾಲ ಅನಂತವಾಗುತ್ತು, ಅವಿಂದಿತವು, ಸರ್ವೋತ್ತಮಾಷ್ಟಾಷ್ಟಾ ಮತ್ತು ಅನಂದ ಸಹಿತರಾಗಿ ಅನಂತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ವಿರಾಜವಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ —

ಜ್ಞಾನಾವರಣ, ದರ್ಶನಾವರಣಗಳ ಕ್ಷಯೋಪಕ್ರಮವಾದ ವೇಲೆ ಹಾಗೂ ಉದಯವಾದವೇಲೆ ಮೋಹದಿಂದ ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ನೋಡುವ-ತಿಳಿಯಾವ ಇಚ್ಛೆಯಂದ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾಕಂಲನಾಗುತ್ತದ್ದನು; ಈಗ ಮೋಹದ ಅಭಾವವಾಗುವುದರಿಂದ ಇಚ್ಛೆಯ ಅಭಾವವು ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ದುಃಹಿದ ಅಭಾವವಾಗಿದೆ ವಂತ್ತು, ಜ್ಞಾನಾವರಣ, ದರ್ಶನಾವರಣಗಳ ಕ್ಷಯವಾಗುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಇಂದಿರಿಯಗಳ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳ ಯಂಗವರ್ತಗ್ರಹಣವಾಗುವುದರಿಂದ ದುಃಹಿದ ಕಾರಣಗಳು ಕೂಡ ದೂರವಾಗಿವೆ ಅದನ್ನೇ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಕಣ್ಣಗಳಿಂದ ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ನೋಡುವೆಕ್ಕಿಸುತ್ತಿದ್ದವನು ಈಗ ತ್ರಿಕಾಲವರ್ತಿಯಾದ ತ್ರಿಲೋಕದ ಸಮಸ್ತ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಯಾಗವತ್ ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಇಂಥಿದನ್ನು ನೋಡುವ ಇಚ್ಛೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಬೇಕಾದರೆ ನೋಡಂಥಿದು ಯಾವುದೂ ಉಳಿದಿರುವದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವರ್ಥಮೋದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯ ಗ್ರಹಣ ವಾಡಲವೇಕ್ಕಿಸುತ್ತಿದ್ದನು, ಈಗ ತ್ರಿಕಾಲವರ್ತಿಯಾದ ತ್ರಿಲೋಕದ ಎಲ್ಲ ಸ್ವರ್ಥ, ರಸ, ಗಂಥ ಹಾಗೂ

ತನ್ನ ಗಳನ್ನು ಯಂಗಪತ್ರೆ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಂತಹ ಉತ್ಸನ್ನವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವಂಥದು ಯಾವುದೂ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ತರೀರ ಹೊದಲಾದವುಗಳಿಲ್ಲದ ಗ್ರಹಣವು ಹೇಗಾಗೆಂಬುದು?

ಉತ್ತರ: ಇಂದಿಯಂಜ್ಞಾನವಿಧ್ಯ ಮೇಲಂತೂ ದ್ರವ್ಯೇಂದ್ರಿಯ ಹೊದಲಾದವುಗಳಿಲ್ಲದ ಗ್ರಹಣವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಇಂದಿಯಂಗಳಿಲ್ಲದೆಯೇ ಗ್ರಹಣವಾಗಂವಂಥ ಸ್ವಭಾವವು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಸ್ವರ್ಥವೊದಲಾದುವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಂಬಿಂತರ ತಿಳಿಯಂತಾರ್ಥ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ತಿಳಿಯಂತಾಗುತ್ತಿರಬೇಕಂ; ತ್ವಜಿ, ಜಹ್ಯೇ ಹೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಣವಾಗಂವಂತೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ?

ಉತ್ತರ: ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಂಬಿಂತರವಂತೂ ಸ್ವರಣಾದಿಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಅಸ್ವಾಪ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿಯಂಬುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯಂತೂ ಯಾವಪ್ರಕಾರ ತ್ವಜಿ, ಜಹ್ಯೇ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಸ್ವರ್ಥರಸನಾದಿಗಳೆಂದು ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಮೇಲೆ ವಾಸನೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದೆ. ಕೇಂದ್ರದ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಸ್ವಪ್ನ ತಿಳಿಯಂತಾತ್ಮದೆ ಅಧಿಕೀಂತಲೂ ಅನಂತಗಳಿರುವಾಗಿ ಸ್ವಪ್ನ ತಿಳಿಯಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಇಂದಿಯಾ ವಿಷಯದ ಸಂಯೋಗವಾದ ನಂತರದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಇಲ್ಲಿ ದೂರವಿದ್ದು ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದು ಇದು ತಕ್ಷಿಯಾ ಮಂಬಿಂತಯಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಮಂಬಿಂತರವಂದಿಷ್ಟು ಅತೀತ-ಅನಾಗಿತವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವೃತ್ತವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಚ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವನು ಈಗ ಅನಾದಿಯಂದ ಅನಂತರಾಲದವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳ ದ್ರವ್ಯ, ಕ್ಷೇತ್ರ, ಕಾಲ, ಭಾವಗಳನ್ನು ಯಂಗಪತ್ರೆ ತಿಳಿಯಂತಾನೆ; ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿರುವಂಥದು ಯಾವುದೂ ಬಾಕಿಲಾಂಡಿಲ್ಲ, ಈ ಪ್ರಕಾರ ಈ ದಂಬಿ ಮತ್ತು ದಂಬಿದೆ ಕಾರಣಗಳ ಅಭಾವವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಂ.

ಮೋಹದ ಉದಯಂದಿಂದ ಏಂಥಾಗೂ ಕಣಾಯ ಭಾವಗಳಾಗಂತ್ತಿದ್ದವು, ಈಗ ಅವುಗಳ ಸರ್ವಫಾಂ ಅಭಾವವಾಗಿರಿಂದಿಂದ ದಂಬಿದೆ ಅಭಾವವಾಗಿದೆ; ವಂತ್ತು ಇವುಗಳ ಕಾರಣಗಳ ಅಭಾವವಾಗಿರಿಂದಿಂದ ದಂಬಿದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅಭಾವವಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾರಣಗಳ ಅಭಾವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ—

ಎಲ್ಲ ತತ್ತ್ವಗಳು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಾಸವಾದನಂತರ ಅತತ್ತ್ವಶರ್ದ್ಯದ್ವೈಯರಾವರದ ಏಂಥಾತ್ಮವು ಹೇಗೆ ಇರುವುದು? ಯಾವ ಅನಿವೃಗಳಂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ನಿಂದಕನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಅನಿವೃಕ್ತಿ ಪಾರಪ್ರಾಣಾಗುತ್ತಾನೆ, ತಾನು ಯಾರದೇಲೆ ಕ್ರೋಧ ವಹಾದುವುದು? ಸಿದ್ಧರಿಗಿಂತ ಶೈವಪೂರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಇಂದ್ರಾದಿಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ನಮನ ವಹಾದುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಇವ್ಯಾಸಿದ್ವಿಯಂನ್ನ ಪದೆಯಂತಾರ್ಥ; ಯಾವುದರ ಅಭಿಮಾನ ಪದುವುದು? ಭಿನಿತನ್ಯನೆಲ್ಲವೂ ಭಾಸವಾಗಿದೆ, ಯಾವ ಕಾರ್ಯವು ಉಳಿದಿಲ್ಲ, ಯಾವುದರ ಪ್ರಯೋಜನವು ಉಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಯಾವುದರಲ್ಲಿಭಿನ್ನ ವಹಾದುವುದು? ಆನ್ಯ ಇಷ್ಟರಿಗಳಾರೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದಬಳಿಕ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಕಾಷಾಯವಾಗುವುದು? ರತಿವಹಾದಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಬೇರಾವುದೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವೆಂದಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿ ವಹಾದುವುದು? ದಂಬಿದಾಯಕವಾದ ಸಂಯೋಗಗಳಾವವೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದಬಳಿಕ ಎಲ್ಲಿ ಆಷ್ಟೀತಿ ವಹಾದುವುದು? ಯಾವ ಇಷ್ಟಾನಿವೃಗಳ ಸಂಯೋಗ-ವಿಯೋಗಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದಮೇಲೆ ಯಾವುದರ ತಿಳಿಕ ವಹಾದುವುದು? ಅನಿವೃಮಾದುವಂಥ ಕಾರಣಗಳಾವವೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದಬಳಿಕ ಯಾವುದರಕ್ಕೆ ಭಯಾಪದುವುದು? ಸಮಸ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವ ಸಿಹಿತವಾಗಿ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ತಮಗೆ ಅನಿವೃವಾದವುಗಳೇ ಇಲ್ಲವೆಂದಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿ ಜಾಗುಷ್ಟು ಮಾಡುವುದು? ಶಾಮಬಾಧೀಯಾ ದೂರವಾಗುವುದರಿಂದ ಸ್ತುತಿಪೂರುಪರಿಂದಲೂ ಕ್ರಿಂದಸುವ ಯಾವ

ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದಬಳಿಕ ಪ್ರರಂಭ, ಸ್ತು ಅಥವಾ ನಷ್ಟಂಸಹೇದರೂಪದ ಭಾಗಗಳು ಏತನ್ನು ಆಗುವವು?

ಈ ಪ್ರಕಾರ ವೋಹವು ಉತ್ತರನ್ನಾಗುವ ಕಾರಣಗಳ ಅಭಾವವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಅಂತರಾಯಾದ ಉದಯಾದಿಂದ ಶಕ್ತಿಹೀನತೆಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರಾಣವಾಗುತ್ತಿರಲ್ಲ; ಈಗ ಅದರ ಅಭಾವವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ದೂಃಖಿದ ಅಭಾವವಾಗಿದೆ. ಹಂತ್ರು ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ದೂಃಖಿದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ್ದು ಅಭಾವವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ: ದಾನ, ಲಾಭ, ಭೋಗ ಉಪಭೋಗಗಳನ್ನಂತೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಇವರ ಶಕ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು?

ಉತ್ತರ : ಈ ಕಾರ್ಯಗಳು ರೋಗದ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ್ದುವು; ರೋಗವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಬಳಿಕ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನೇರ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು? ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯಗಳ ಸದ್ಗುಖವಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಹಂತ್ರು ಇವನ್ನು ತಡೆ. ಯುವಂಥ ಕರ್ಮಗಳ ಅಭಾವವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆದರೆ ಒಬ್ಬನು ಗಮನ ವಣಿಕಲು ಇಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ಬೇರೊಬ್ಬನು ತಡೆಯುವುದರಿಂದ ಅವನು ದೂಃಖಿಯಾಗಿದ್ದನು ಹಂತ್ರು ಅವನ ಪ್ರತಿಬಂಧವು ದೂರವಾದಾಗ ಯಾವಕಾರ್ಯದ ಸಲಂವಾಗಿ ಹೋಗಲಬೇಕ್ಕಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಆ ಕಾರ್ಯವು ಉಳಿಯಾದಿರುವುದರಿಂದ ಗಮನವೂ ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಗಮನ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ; ಆದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಹಂತ್ರು ಅವರಿಗೆ ಇಂಜಾದಿಗಳ ಶಕ್ತಿರೂಪದ ಅನಂತವೀಯವು ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಅದರಿಂತೆ ಅಭಾತಿ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ವೋಹದಿಂದ ಪಾಪಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಉದಯವಾದ ಮೇಲೆ ದೂಃಖಿವೆಂದು ವಾನ್ಯಸುತ್ತಿದ್ದನು, ಪ್ರಣಾಲ್ಯಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಉದಯವಾದ ಮೇಲೆ ಸುಖಿವೆಂದು ವಾನ್ಯಸುತ್ತಿದ್ದನು, ಅದರೆ ಪರವಾಧ್ಯದಿಂದ ಆಕಾಲತೆಯುಕಾರಣವು ಎಲ್ಲವೂ ದೂಃಖಿವೇ ಇತ್ತು ಈಗ ವೋಹದ ನಾಶದಿಂದ ಸಹಾಸ್ಯ ಆಕಾಲತೆಗಳಿಂದ ದೂರವಾದ ಮೇಲೆ ಸಹಾಸ್ಯ ದೂಃಖಿಗಳಿಂದ ನಾಶವಾದವು. ಹಂತ್ರು ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಒಂದಿಷ್ಟು ದೂಃಖಿವೆಂದು ವಾನ್ಯಸುತ್ತಿದ್ದನು ಆ ಕಾರಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾದವು; ಹಂತ್ರು ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಒಂದಿಷ್ಟು ದೂಃಖಿವೆಂದು ವಾನ್ಯಸುತ್ತಿದ್ದನು ಈಗ ಮೂಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ದೂಃಖಿವು ಉಳಿಯಾದಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಬೇಕ್ಕಿಸುವೆಂತೆ ಆ ದೂಃಖಿ ಉಪಚಾರಗಳ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಉಳಿಯಲ್ಲ. ಅದರ ಸಿದ್ಧಿಯು ತಾನಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತಿದೆ.

ಇದರ ವಿಶೇಷವನ್ನೇ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ—ಬೇದನಿಯದಲ್ಲಿ ಅಸಾತಾದ ಉದಯಾದಿಂದ ದೂಃಖಿ ಕಾರಣಗಳಾದ ರೋಗ, ಕ್ಷುಧೆ ಮೂದಲುದವು ಶರೀರದಲ್ಲಾಗುತ್ತಿದ್ದವು; ಈಗ ಶರೀರವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿ ಆಗುವವು? ಹಂತ್ರು ಶರೀರದ ಅನಿಷ್ಟ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಬಿಸಿಲು ಮೂದಲಾದವಗಳಿಂದ್ದವು; ಆದರೆ ಈಗ ಶರೀರ ವಿಲ್ಲದೆ ಅವು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ? ಅಲ್ಲದೆ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನಿಷ್ಟನಿಮಿತ್ತಗಳಿಂದ ಒದಗುತ್ತಿದ್ದವು; ಆದರೆ ಈಗ ಇವರಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟಗಳು ಉಳಿದೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ದೂಃಖಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದ್ದಂತೂ ಅಭಾವವಾಗಿದೆ.

ಸಾತಾದ ಉದಯಾದಿಂದ ಒಂದಿಷ್ಟು ದೂಃಖಿ ದೂರವಾಗುವ ಕಾರಣಗಳಾಗಿ ಜೀವಧ, ಭೋಜನ ಮೌದಾಲಾದವಗಳಿಂದ್ದರೆ ಈಗ ಅವುಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವು ಉಳಿದಿಲ್ಲ, ಹಂತ್ರು ಇಷ್ಟಕಾರ್ಯಗಳು ಪರಾಧಿನವಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ; ಅದುದರಿಂದ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಏಿತ್ತಾದಿಕರನ್ನು ಇಷ್ಟೆಂದು ಹಂನ್ಯಸುವ ಪ್ರಯೋಜನವು ಉಳಿಯಲ್ಲಿ, ಅವರುಗಳ ವಾರ್ಷಿಕಾಂತರ ದೂಃಖಿ ದೂರವಾದಲು ಅಬೇಕ್ಕಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಹಂತ್ರು ಇಷ್ಟರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಂಸುತ್ತಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಈಗಂತೂ ಸಂಪೂರ್ಣದೂಃಖಿವುವಾಗಿದೆ. ಮಾತ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣಾಂಷ್ಟಿಕವಾಗಿದೆ.

ఆయినిన నింతుదింద జీవన్-మరణగల్దాడు. అల్లి వురణదింద దుకినిన్న వాన్ని సుత్తిద్దను; ఆదరే ఈగ అవినాశయాద పదవన్న పూర్వువాడికొండిరంపుదరింద దుఃఖిద కారణగలు ఉళిదిల్ల. వాత్స ద్రవ్యపుణిగలను ధారణివాడి అదయోగి కాలదవరిగి జనన్-మరణగింద సువిన్న వాన్ని- సుత్తిద్దను, అదరల్లూ నరక పయక్కాయిదల్లి దుఃఖిద ఏతేషతేయింద అల్లి జీవిసలు అపేక్షిసుత్తిరలిల్ల; ఆదరే ఈగ ఈ సిద్ధపయక్కాయిదల్లి ద్రవ్యపూరణవిల్లదేయిఁ తన్న చ్ఛేతన్య పూణిదింద సదాకుల జీవిసు- త్యానే వాత్స అల్లి దుఃఖిద లవలేత కొడ ఉళిదిల్ల

నావుకువచ్చ లుదయిదింద అతుభుగతి, జాతి వేదలూదవుగళూద వేలై దయివివెందు మన్ని-
సుక్కిద్దను; ఆదరే ఈగ అవెల్లవుగళ అభూదవాగిరువుదరింద దుఃఖివేల్లింద ఆగువుదు ? మంత్ర తంభ-
గతి, జాతి వేదలూదవుగళూద మేలై ఒండిప్పు దుఃఖివు దూరవాగువుదరింద సుఖివెందు మన్నిసం-
త్తుద్దను. ఆదరే ఈగ అవెల్లవుగళిల్లదేయు కూడ సమస్త దుఃఖిద నాత పంత్ర సంపూర్ణ సుఖిద ప్రశా-
తపు కండు బరుకుద. ఆదుదరింద ఆపుగళదు కూడ యూవ ప్రయోజనపు లుళయిలిల్ల.

గొల్పుత్తు దింద నీచేకులవు పూర్వువాద మేలి దంబిందు మన్నిసుత్తుద్దను, తాగు అదర అభూవవాగిరువుదరింద దంబిం కారణపు లుఢయాలిల్లా; వంత్తు లుళ్ళకులవు పూర్వువాద మేలి సుబి- మందు మన్నిసుత్తుద్దను, ఆదరే తాగు లుళ్ళకులవిల్లయే కొడ త్రైలోక్, హృషివాద లుళ్ళపదవిగే పూర్వునాగిదానే.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಿದ್ದಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳು ನಾಶವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ದುಃಹಿತ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ.

ದೂರಿದ ಲಕ್ಷ್ಯವಂತೂ ಆಕುಲತೆಯಿದ್ದು ಆ ಆಕುಲತೆಯು ಇಚ್ಛಿಯಾದಾಗ ಆಗುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಇಚ್ಛಿಯ ಹಾಗೂ ಇಚ್ಛಿಯ ಕಾರಣಗಳ ಸರ್ವಥಾ ಅಭಾವವಾಗುವುದರಿಂದ ನಿರಾಕುಲನಾಗಿ ಸಮಸ್ಯೆ ದೂರಿಗಳಿಂದ ರಹಿತ. ನಾಗಿ ಅನಂತ ಸುಖಿದ ಅನುಭವ ಹಾಡುತ್ತಾನೆ; ಏಕೆಂದರೆ ನಿರಾಕುಲತೆಯೇ ಸುಖಿದ ಲಕ್ಷ್ಯವಿದೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ನಿರಾಕುಲರಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸುಖಿವೆಂದು ಹಂನಿಸುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಸರ್ವಥಾ ನಿರಾಕುಲತೆಯಾಗಿರುವವೀ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸುಖಿವೆಂದೇಕೇ ಹಂನಿಸಬಾರದಂ?

ఈ ప్రకార సమ్మగ్న శఫన వ్యాదలూదపుగాళ స్వాధనదింద సిద్ధ పదవస్తు పురుషువడికొండ మోలీ సంపూర్ణ దుఃఖిద అబ్బావచాగుత్తదే, వరతు సంపూర్ణ సుఖివు ప్రకటివచాగుత్తదే.

ਲੈਂਡ ਭਵਨੇ ! ਸੋਚਦਰਨੇ !! ਜਿਗ ਨਿਸਗੇ ਕਿ ਸੰਸਾਰਦੀਲੀਂ ਵਦਾਵਿਗਲਿਆਂ ਤੇਜ਼ੀਂ ਕੌਦਲਾ_
ਗਿਦੇ ਅਵੁ ਨਿਸਗੇ ਅਨ੍ਯਾਂਧਿਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਅਥਵਾ ਜਲ੍ਹਵੇਂ ਏਂਬਿਦਨ੍ਹੁ ਵਿਚਾਰ ਵਹਾਦੁ। ਮਾਤ੍ਰ ਨੀਨੁ ਵਹਾਦੁ
ਤ੍ਰੀਂਰਵ ਲੁਪਾਤਾਂਗੇਲਿਆਂ ਵੱਡੇ ਫੁੱਲਾਂ ਪੈਂਦਾਂ ਤਿੰਨੀਂਕੌਦਲਾਗਿਦੇ ਅਵੁ ਹਾਗੇਂਧੇਂ ਜਵੇਂ ਅਥਵਾ ਜਲ੍ਹਵੇਂ
ਏਂਬਿਦਨ੍ਹੁ ਵਿਚਾਰ ਵਹਾਦੁ। ਅਦਰਾਂਤੇ ਸਿਦ੍ਧ ਪੇਂਦਵੁ ਪ੍ਰਾਪਤਵਾਦਨੀਂ ਸੁਖਿਵੁ ਆਗੁਤ੍ਰੀਦੀਂ ਅਥਵਾ
ਜਲ੍ਹਵੇਂ ਏਂਬਿਦਰਦੁ ਕਾਦ ਵਿਚਾਰ ਵਹਾਦੁ ਸਾਵੁ ਹੋਇਦ ਹਾਗੇਂਧੇਂ ਨਿਸਗੇ ਪ੍ਰਤੀਤਿਧਿਆਂਗੁਤ੍ਰੀਦੀਂ ਨੀਨੁ
ਸੰਸਾਰਦਿਨ ਬਿਦਾਂਗੇਦਿਆਂ ਸਿਦ੍ਧ ਪੇਂਦਵੁ ਪ੍ਰਾਪਤਵਾਦਿਕੋਲੀਂਵ ਯਕਾਵ ਲੁਪਾਤਾਂਵਨ੍ਹੁ ਨਾਵੁ ਹੋਇ-
ਤ੍ਰੀਦੀਵ ਅਦਵੁ ਵਹਾਦੁ, ਵਿਲੱਭ ਵਹਾਦੇਂਦ ਕਿ ਲੁਪਾਤਾਂ ਵਹਾਦੁਵੇਂਦਰਿਂ ਦ ਨਿ੍ਹੁ ਦੁ ਅਵਕਾਸਾਗੀ
ਕਲਾਣਾਵਾਂਵੁਦੁ !

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇಂಥಾಗಿರುತ್ತಿರುವ ಕಾಸ್ಟ್‌ದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರದ ದುಃಹಿ ಹಾಗೂ ನೋಡ್ಯುವುದನಿರೂಪಣಿ ಮಾಡುವ ಮಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾರ್ಥ ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧಿಕಾರ

ಮಿಥಾದರ್ಶನ-ಚ್ಹಾನು-ಚಾರಿತ್ರದ ನಿರೂಪಣೆ

ಈ ಭವದ್ವೀಳಿದು: ಮಿಕ್ಕ ಕಾರಣ ಇರುವುದು ಮಿಥಾಭಾವ।
ನಷ್ಟಗೆಯ್ಯಾ ರದರಸ್ತಿಕ್ಕ ಶ್ರೋತಿಪುದು ಮೋಕ್ಷೋಹಾಯೆ ॥

ಸಂಸಾರದ ದಃಲಿಗಳಿಗೆ ಬೀಜಪೂರ್ಯವಾಗಿ ಮಿಥಾದರ್ಶನ, ಮಿಥಾಚ್ಹಾನ, ಮಿಥಾಚಾರಿತ್ರಗಳಿಂದ್ದು ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಗಳ ಸ್ವರೂಪದ ವಿಶೇಷ ನಿರೂಪಕ್ಕ ವಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ವೇದ್ಯನು ರೋಗದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ರೂಪದಿಂದ ಹೇಳಿದರೆ ರೋಗಿಯಾ ಅವಧ್ಯ ಸೇವನಿ ವಾಡದಿದ್ದರೆ ಅವನು ರೋಗರಹಿತನಾಗಂವನು. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಿರೂಪಕ್ಕ ವಾಡುತ್ತಾರೆ, ಅದರಿಂದ ಸಂಸಾರಿಯು ಮಿಥಾ ತ್ವ ವೊಡಲಾಡುತ್ತಾರೆ ಸೇವನೆ ವಾಡದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಸಂಸಾರರಹಿತನಾಗಂವನು. ಅದುದರಿಂದ ಮಿಥಾದರ್ಶನಾದಿಗಳ ನಿರೂಪಕ್ಕೆಯಾನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮಿಥಾದರ್ಶನದ ಸ್ವರೂಪ

ಈ ಜೀವನು ಆನಾದಿಯಿಂದ ಕವಂ ಸಂಬಂಧ ಸಹಿತನಿದ್ದಾಗೆ. ಅವನಿಗೆ ದರ್ಶನವೇಂದು ಉದಯಿದಿಂದಾದ ಆ ಅತತ್ಯಾಶ್ರದ್ದೆಯ ಹೆಸರು ಮಿಥಾದರ್ಶನವಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ತತ್ತ್ವಭಾವವು ಅದು ತತ್ತ್ವವಿದೆ; ಎಂದರೆ ಶ್ರದ್ದ-ವಾದಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಅರ್ಥದ ಯಾವ ಭಾವದಿದೆ-ಸ್ವರೂಪವಿದೆ ಅದರ ಹೆಸರು ತತ್ತ್ವವಿದೆ. ತತ್ತ್ವವಿಲ್ಲಿದುದರ ಹೆಸರು ಅತತ್ಯಾಶ್ರದ್ದೆಯಿದೆ. ಆದಂದರಿಂದ ಅತತ್ಯಾಶ್ರದ್ದು ಅದರ ಹೆಸರೇ ವಿಧ್ಯುತಿಯಿದೆ ಮತ್ತು 'ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆ'ಯೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿಭಾವದ ಹೆಸರು ಶ್ರದ್ದೆಯಾದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ದೆಯ ಹೆಸರೇ ದರ್ಶನವಿದೆ. ದರ್ಶನದ ಶಬ್ದಾರ್ಥವು ಸಾಖಾನ್ಯ ಅವಲೋಕನವೆಂದಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಂಗವತ್ತದಿಂದ ಇದೇ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅರ್ಥವು ಶ್ರದ್ದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಸಾರ್ಥಕಸಿದ್ಧಿನಾಮಾದ ಸೂತ್ರದ ಹೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಯೇ ಹೇಳಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಾಖಾನ್ಯ ಅವಲೋಕನಷ್ಟ ಸಂಸಾರ-ಮೋಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಶ್ರದ್ದೆಯೇ ಸಂಸಾರ-ಮೋಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಸಾರದ-ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಶ್ರದ್ದೆಯೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಮತ್ತು ಮಿಥಾರೂಪವಾದ ಆ ದರ್ಶನದ ಎಂದರೆ ಶ್ರದ್ದೆಯಂ ಹೆಸರು ಮಿಥಾದರ್ಶನವಿದೆ. ಪಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪವು ಹೇಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ವಂನ್ನಿಸಂಭಂಧ, ಹೇಗೆ ಇದೆ ಹಾಗೆ ವಂನ್ನಿಸದಂಧ ವಿಪರೀತಾಭಿವೇಶವನ್ನು ಎಂದರೆ ವಿಪರೀತಾಭಿಪೂರ್ಯವನ್ನು ಅಧರಿಸಿ ಮಿಥಾದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಕೇವಲಚ್ಹಾನವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಭಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಯಾಧಾ-

ಭಾಸವಾದಲ್ಲದೆ ಯಂಥಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದಬಳಿಕ ಏಂಥಾಗ್ಯಾದರ್ಶನದ ತ್ಯಾಗ ಹೇಗಾಗೆಂಬುದು?

ಉತ್ತರ : ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಂತುದು, ತಿಳಿಯಂದಿರಂತುದು, ಅನ್ಯಥಾ ತಿಳಿಯಂತುದಂತಹ ಜ್ಞಾನಾವರಣದ ಅನುಸಾರವಿದೆ; ಮತ್ತು ತಿಳಿದನಂತರವೇ ಪ್ರತೀತಿಯಾಗುವುದು, ತಿಳಿದಲ್ಲದೆ ಪ್ರತೀತಿ ಹೇಗೆ ರಂಗಂತು ಇದಂತಹ ಸತ್ಯವಿದೆ. ಅದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಪ್ರೇರಣನು ತನಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿರದಂಥುವುಗಳನ್ನು ಅನ್ಯಥಾ ತಿಳಿದರೆ ಅಥವಾ ಯಂಥಾರ್ಥ ತಿಳಿದರೆ ವಂತ್ತು ತಿಳಿದಂತೆಯೇ ವಂನ್ನಿಸಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಅವನೇನೂ ಒಳಿತು-ಕೆಡಕು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರಿಂದ ಅವನು ಪೆದ್ದು ಅಥವಾ ಪ್ರಮೀಣನೆಂಬ ಹೆಸರು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನವು ಕಂಡಬರುತ್ತಿರುವಂಥುವುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಹೇಳಿ ಅನ್ಯಥಾ ತಿಳಿದರೆ ಮತ್ತು ಹಾಗೇ ವಂನ್ನಿಸಿದರೆ ಕೆಡಕಾಗುತ್ತದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಪೆದ್ದುಸೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಇನ್ನು ಅವನ್ನು ಯಂಥಾರ್ಥ ತಿಳಿದರೆ ಮತ್ತು ಹಾಗೇ ಮನ್ನಿಸಿದರೆ ಒಳಿತಾಗುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಮೀಣನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವನು ಪ್ರಯೋಜನವಿರದಂಥುವುಗಳನ್ನು ಅನ್ಯಥಾ ತಿಳಿದರೆ ಅಥವಾ ಯಂಥಾರ್ಥ ತಿಳಿದರೆ ಮತ್ತು ತಿಳಿದಂತೆಯೇ ಮನ್ನಿಸಿದರೆ ಇವನದೇನೂ ಒಳಿತು-ಕೆಡಕು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅದರಿಂದ ಏಂಥಾಗ್ಯಾದ್ಯಾಷ್ಟು ಅಥವಾ ಸಮೃದ್ಧಿಯೆಂಬ ಹೆಸರು ಪೂರ್ವವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನವು ಕಂಡಬರುವಂಥುವುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಹೇಳಿ ಅನ್ಯಥಾ ತಿಳಿದರೆ ಹೇತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ವಾಡಿದರೆ ಕೆಡಕಾಗುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಏಂಥಾಗ್ಯಾದ್ಯಾಷ್ಟುಯೆಂದಂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಇನ್ನು ಅವನನ್ನು ಯಂಥಾರ್ಥ ತಿಳಿದರೆ ಮತ್ತು ಹಾಗೇ ಶ್ರದ್ಧೆ ವಾಡಿದರೆ ಒಳಿತಾಗುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅಪ್ಯಯೋಜನಭೂತ ಅಥವಾ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಂದಿರಂದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಯಂಥಾರ್ಥ-ಅಯಂಥಾರ್ಥ ತಿಳಿಯಂತುದರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ ಹೀನಾಧಿಕತಯಾಗುವುದಿದಿವೈ ಜೀವದ ಒಳಿತು-ಕೆಡಕಿದೆ. ಮತ್ತು ಅದರ ನಿರ್ಮಿತುವಂತೂ ಜ್ಞಾನಾವರಣ ಕರ್ಮವಿದೆ. ಅದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಅನ್ಯಥಾ ಅಥವಾ ಯಂಥಾರ್ಥ ವಾಡುವುದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಜೀವದ ಒಳಿತು-ಕೆಡಕು ಆಗುತ್ತದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಅದರ ನಿರ್ಮಿತುವುದರ್ಶನವೋಹನಾವಂದ ಕರ್ಮವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಂದೇ.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ತಿಳಿಯಂತೆಯೇ ಶ್ರದ್ಧೆವಾಡುವುದರಿಂದ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಜ್ಞಾನಾವರಣಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ, ಇಲ್ಲಿ ದರ್ಶನವೋಹದ ವಿಶೇಷ ನಿರ್ಮಿತುವು ಹೇಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ?

ಉತ್ತರ : ಪ್ರಯೋಜನಭೂತ ಜೀವಾದಿತತ್ವಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆವಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನಾವರಣದ ಕ್ಷಯೋಜನಭೂತವಂತೂ ಎಲ್ಲ ಸಂಜ್ಞೆ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಆಗಿದೆ. ಅದರೆ ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗಿ ವರುವಿಗಳು ಹನ್ನೊಂದು ಅಂಗಗಳವರಿಗೆ ಪರಿಷತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಹವೇಯಕದ ದೇವಗಳು ಅವಧಿಜ್ಞನದಿಂದ ಯಂತ್ರಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಾವರಣದ ಕ್ಷಯೋಜನಭೂತವು ಅಧಿಕವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತ ಜೀವಾದಿಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ತಿರ್ಯಂಜಿಂಬಿದಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನಾವರಣದ ಕ್ಷಯೋಜನಭೂತವು ಅಲ್ಲಿವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತ ಜೀವಾದಿಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಾವರಣಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಜೀರ್ಣಯಾವುದೇ ಕರ್ಮವಿದೆ ಮತ್ತು ತಿಳಿದನಂತಹವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಬರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಉದಯದಿಂದ ಜೀವಿಗಿ ಏಂಥಾಗ್ಯಾದರ್ಶನವಾಡಾಗ ಅವನು ಪ್ರಯೋಜನಭೂತ ಜೀವಾದಿತತ್ವಗಳ ಅನ್ಯಥಾ ಶ್ರದ್ಧೆವಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಯೋಜನಭೂತ-ಅಪ್ಯಯೋಜನಭೂತ ಪದಾರ್ಥಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಪ್ರಯೋಜನಭೂತ ಮತ್ತು ಅಪ್ಯಯೋಜನಭೂತವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಯಾವವಿವಿಧ?

ಉತ್ತರ : ಈ ಜೀವನಿಗೆ ದೂಃಖಿವಾಗಕೂಡು ಮತ್ತು ಸಂವಿದಾಗಳೇಕೆಂಬುದೊಂದೇ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ. ಯಾವ ಜೀವಕ್ಕೂ ಬೇರಾವ ಪ್ರಯೋಜನವು ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತು ದೂಃಖಿವಾಗದಿರುವುದು, ಸಂವಿದಾಗುವುದು ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಇವೆ; ಏಕೆಂದರೆ ದೂಃಖಿದ ಅಭಾವವೇ ಸಂವಿದೆ. ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಯೋಜನದ ಸಿದ್ಧಿಯು ಜೀವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಶ್ರದ್ಧೆ ವಾಡುವುದರಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—

ದೂಃಖಿವನ್ನು ದೂರವಾಡುವಲ್ಲಿ ಮೊದಲಂತೂ ಸ್ವ-ಪರಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಇರಬೇಕಾಗುವುದು. ಒಂದುವೇಳೆ ಸ್ವ-ಪರಗಳ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮೊದಲು ತನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ದೂಃಖಿವನ್ನು ಹೇಗೆ ದೂರ ವಾಡುವುದು? ಅಥವಾ ಸ್ವ-ಪರಗಳನ್ನು ಒಂದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ದೂಃಖಿ ದೂರವಾಡಂದ ಸಲುವಾಗಿ ಪರದ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ತನ್ನ ದೂಃಖಿ ಹೇಗೆ ದೂರವಾಗುವುದು? ಅಥವಾ ತನ್ನಿಂದ ಪರಗಳು ಭಿನ್ನವಿದ್ದರೂ ಇವನು ಪರದಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರ-ಮಾಚಕಾರ ವಾಡಿದರೆ ಅದರಿಂದ ದೂಃಖಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವ-ಪರಗಳ ಜ್ಞಾನವಾದನಂತರವೇ ದೂಃಖಿ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸ್ವ-ಪರಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಜೀವ-ಅಜೀವದ ಜ್ಞಾನವಾದ ಮೇಲೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ; ಏಕೆಂದರೆ ತಾನು ಸ್ವಯಂ ಜೀವಿದ್ದು ಶರೀರ ಮೊದಲಾದವು ಅಜೀವವಿದೆ.

ಲಕ್ಷಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಜೀವ-ಅಜೀವದ ಪರಿಚಯವಾದರೆ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಪರದ ಭಿನ್ನತೆಯು ಭಾವವಾಗುತ್ತದೆ; ಆದುದರಿಂದ ಜೀವ-ಅಜೀವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಥವಾ ಜೀವ-ಅಜೀವದ ಜ್ಞಾನವಾದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಾಥ್ರಗಳ ಅನ್ವಯಾ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ದೂಃಖಿವಾಗಿತ್ತಿತ್ತು ಅದು ಅವುಗಳ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವಾಗುವುದರಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ; ಆದುದರಿಂದ ಜೀವ-ಅಜೀವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ದೂಃಖಿದ ಕಾರಣವಂತೂ ಕರ್ಮಬಂಧನವಿದ್ದು ಅದರ ಕಾರಣವು ಏಂಧೂತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಆಸ್ತಿಗಳವೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಇವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದರೆ, ಇವನ್ನು ದೂಃಖಿದ ಮೂಲ ಕಾರಣವಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿದ್ದರೆ ಇವುಗಳ ಅಭಾವ ಹೇಗೆ ವಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಅಭಾವ ವಾಡದಿದ್ದರೆ ಕರ್ಮಬಂಧನವೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ಆದುದರಿಂದ ದೂಃಖಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಏಂಧೂತ್ವದಿಕ್ತ ಭಾವಗಳಂತೆ ಅವು ದೂಃಖಿಯವಿವೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನ್ನು ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳ ಅಭಾವ ವಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರಿಂದ ದೂಃಖಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವನು; ಆದುದರಿಂದ ಆಸ್ತಿವಾದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಸಂಸ್ಕಾರದ ಕರ್ಮಬಂಧನವಿದೆ, ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ಮಂತ್ರವಾಗುವ ಉಪಾಯವಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಆಗ ಅದರ ನಿರೀತ್ಯದಿಂದ ದೂಃಖಿಯಾಗುವನು; ಆದುದರಿಂದ ಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಆಸ್ತಿವಾದ ಅಭಾವ ವಾಡುವುದು ಅದು ಸಂವರವಿದೆ. ಅದರ ಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ವಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಆಗ ಆಸ್ತಿವಾದ ಉಳಿಯಂತೆ ಅದರಿಂದ ಪರಾವಾಸದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ದೂಃಖಿ ಆಗುತ್ತದೆ; ಆದುದರಿಂದ ಸಂವರವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಎಲ್ಲಾದರೂ ಒಂದಿನ್ನು ಕರ್ಮಬಂಧದ ಅಭಾವವಾಡುವುದರ ಹೆಸರು ನಿಜರೆಯಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿದ್ದರೆ ಅದರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಉದ್ದೇಶಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆಗ ಸರ್ವಥಾ ಬಂಧವೇ ಉಳಿಯಂತೆ ಅದರಿಂದ ದೂಃಖಿ ಆಗುತ್ತದೆ; ಆದುದರಿಂದ ನಿಜರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಇನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಕರ್ಮಬಂಧದ ಅಭಾವವಾಗುವುದರ ಹೆಸರು ವೇಳೆಕ್ಕೆದಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿದ್ದರೆ ಅದರ ಉಪಾಯವಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಆಗ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಬಂಧನದಿಂದ ಉತ್ತನ್ನವಾಗುವ

ದು:ಖಿಗಳನ್ನೇ ಸಹಿಸಬೇಕಾಗುವುದು; ಆದುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವ ಮೊದಲಾದ ಏಳು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ತಾಸ್ಮಾದಿಗಳ ಮಂಬಾಂತರ ಎಂದಾದರೂ ಮೈ ಅವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನು, ಆದರೆ ಹೇಗೆಹಾಗೆ ಪ್ರತಿತಿಬಾರದಿದ್ದರೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದನಾಗುವುದು? ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವುದು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಿದೆ. ಹೀಗೆ ಜೀವಾದಿ ತತ್ತ್ವಗಳ ಸತ್ಯ ಶ್ರದ್ಧೆವಣಿದನಂತರವೇ ದು:ಖಿವಾಗುವುದರ ಅಭಾವರೂಪವಾದ ಪ್ರಯೋಜನದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜೀವಾದಿ ಪದಾರ್ಥಗಳೇ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತವಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಮಂತ್ರ ಇವುಗಳ ವಿಶೇಷ ಭೇದಗಳು ಪ್ರಣಿ-ಪಾಪಾಧಿರೂಪಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆಕೂಡ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತವಿದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕಿಂತ ವಿಶೇಷವು ಬಲಪೂರ್ವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳಂತೂ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಯಾಧಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲಂತೂ ದು:ಖಿವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಸಂಖಿವಾಗುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಯಾಧಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ದು:ಖಿವಾಗುತ್ತದೆ, ಸಂಖಿವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಇವನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಅನ್ವಯದರ್ಥಗಳು ಅವು ಅಪ್ರಯೋಜನಭೂತವಿವೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಅವುಗಳ ಯಾಧಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡಿರಿ ಅಥವಾ ಬಿಡಿರಿ ಅವುಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಯಾವ ಸುಖ-ದಂಃಖಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿಲ್ಲ,

ಶ್ರುತ್ಯಃ : ಮೊದಲು ಜೀವ-ಅಜೀವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಿರಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಂತೂ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಬಂದುಬಿಟ್ಟವು; ಅವುಗಳಲ್ಲದ ಅಪ್ರಯೋಜನಭೂತವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಇನ್ನಾವವು ಉಳಿದವು?

ಉತ್ತರ : ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಂತೂ ಜೀವ-ಅಜೀವದಲ್ಲಿ ಗಭಿರತವಿವೆ, ಆದರೆ ಆ ಜೀವ-ಅಜೀವಗಳ ವಿಶೇಷಗಳು ಒಹಳೆಪ್ಪು ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದನೇ ಜೀವ-ಅಜೀವದ ಯಾಧಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸ್ವ-ಪರಗಳ-ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುವುದು, ರಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ದೂರವಹಾಡುವ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುವುದು, ಅವುಗಳಿಂದ ಸುಖವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿವುದು; ಮತ್ತು ಅಯಾಧಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸ್ವ-ಪರಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ರಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ದೂರವಹಾಡುವ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ದು:ಖಿವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದು; ಆವಿಶೇಷಗಳಿಂದನೇ ಜೀವ-ಅಜೀವ ಪದಾರ್ಥಗಳಂತೂ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಯಾವ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದನೇ ಜೀವ-ಅಜೀವದ ಯಾಧಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ಮಾಡಿರಿಂದ ಪ್ರದಿಯಂದ ಸ್ವ-ಪರಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುವುದರ ಅಥವಾ ಆಗದಿರುವುದರ, ಹಾಗೂ ರಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ದೂರವಹಾಡುವ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುವುದರ ಅಥವಾ ಆಗದಿರುವುದರ ಯಾವ ನಿರೂಪಾವಿಲ್ಲ; ಆ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದನೇ ಜೀವ-ಅಜೀವ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಅಪ್ರಯೋಜನಭೂತವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಹೇಗೆಂದರೆ-ಜೀವ ಮಂತ್ರ ಶರೀರದ ಚೈತನ್ಯ, ಹಾಗೂ ವಂಶತ್ವಾದಿ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವುದಂತೂ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತವಿದೆ; ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಾದಿ ಪರಿಣಾಯಗಳ ಹಾಗೂ ಘಟ-ಪಟಾದಿಗಳ ಅವಸ್ಥೆ, ಆಕಾರ ಮೊದಲಾದ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವುದು ಅಪ್ರಯೋಜನಭೂತವಿದೆ. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಅನ್ನ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಲಾದ ಆ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತ ಜೀವಾದಿ ತತ್ತ್ವಗಳ ಆಯಾಧಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಹೇಳಿರುವುದಾದರೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ

ಈಗ ಸಂಸಾರ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ವಿಂಥಾದರ್ಶವಾದ ಪ್ರಪೃತಿಯು ಹೀಗೆ ಕಂಡು ಬರಂತ್ರದೆಯೆಂಬುದನ್ನು

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೇನೂ ವಾಡುವುದಿದೆ, ಆದರೆ ತಿಳಿದರೇನೇ ಶ್ರದ್ಧೆ ವಾಡುವನು, ಆದಂದರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮುಖ್ಯತೆಯಿಂದ ವರ್ಣನೆ ವಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಚೀವ-ಅಜೀವತತ್ವಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಆಯಥಾಧಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆ

ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಚೀವನು ಕರ್ಮದ ನಿರ್ಮಿತ್ತದಿಂದ ಅನೇಕ ಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥ ಪರ್ಯಾಯಯವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ, ನವೀನ ಪರ್ಯಾಯಯವನ್ನು ಧಾರಣವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಪರ್ಯಾಯಯವೆಂದರೆ ಒಂದಂತೆ ಸ್ವಯಂ ಆತ್ಮ ಮಾತ್ರ ಅನಂತ ಪ್ರದ್ವಲಪರವಾಣಿವಾಯವಾದ ಶರೀರಗಳಿಂದ ಪರಕಾರಿಂದ ಒಂದನರೂಪವಿದೆ. ಹ.ತತ್ತ್ವ ಚೀವನಿಗೆ ಆ ಪರ್ಯಾಯಯವಲ್ಲಿ ‘ಇವನು ನಾನಿದೇನೇಂಬ ಅಪಂಬಾದ್ವಿಯಿರುತ್ತದೆ. ವರ್ತು ಸ್ವಯಂ ಚೀವನಿದ್ದ್ವಿ ಅವನ ಸ್ವಭಾವವು ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಏಭಾವಗಳು ಕೊರ್ಮಾಧಾರಿಗಳಿಂದ, ಮಾತ್ರ ಪ್ರದ್ವಲಪರವಾಣಿಗಳ ಸ್ವಭಾವವು ವರ್ಣ, ಗಂಧ, ರಸ, ಸ್ವರ್ತಾದಿಗಳಿಂದ್ದು ಅವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ,

‘ಇವ ನನ್ನ ವಿವೇಯಿಂದು ಆವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ಬುದ್ಧಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರ ಸ್ವಯಂ ಚೀವನಿದ್ದ್ವಿ, ಅವನ ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳ ಹಾಗೂ ಕೊರ್ಮಾಧಾರಿಗಳ ಅಧಿಕರ್ತ-ಹೀನತೆ ರೂಪದ ಅವಸ್ಥೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರದ್ವಲಪರವಾಣಿಗಳ ಅವಸ್ಥೆಯಂತಹ ವರ್ತಾದಿಗಳ ಬದಲಾವಣೆ ರೂಪವಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯಿಂದು ವಂನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ’ ಇದು ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯಿಂದೆಯೆಂದು ಮಂತ್ರಬುದ್ಧಿ ವಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಚೀವ ಮಾತ್ರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತ್ತ-ಸ್ವೇಷಿತ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧವಿರುವದರಿಂದ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ-ವೆಂದು ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನವು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವಿದ್ದ್ವಿ, ಅದರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ನಿರ್ಮಿತ್ತವಾತ್ಪರಾಗಿ ಶರೀರದ ಅಂಗರೂಪಗಳಾದ ಸ್ವರ್ತನ ವೋದಲಾದ ದ್ರವ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ; ಇವನು ಅವನ್ನು ಒಂದೆಂದು ನಂಬಿ ನಾನು ಕ್ರಿಯಿಂದ ಸ್ವರ್ತ ವಾಡಿದೆ, ಜ್ಹೆಯಿಂದ ಸ್ವಾದ ತಕ್ಕೊಂಡೆ, ನಾಸಿಕಿಂದ ವಾಸನೆ ನೋಡಿದೆ, ಕಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕಂಡೆ, ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಕೀಳಿದೆನಿಂದು ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೃದಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅರಳದ ಅಷ್ಟದಲ ಕರುಲಾಕಾರದ ಮನೋವರ್ಗಣ ರೂಪವಾದ ದ್ರವ್ಯ ಮನಸ್ಸಿಂದ, ಅದು ದೃಷ್ಟಿಗೊಳಿಸರವಾಗದಂಥಿದ್ದ್ವಿ ಶರೀರದ ಒಂದು ಅಂಗ ಎಿದೆ; ಆದರೆ ನಿರ್ಮಿತ್ತವಾದ ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಣರಂಬಾಪವಾದ ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದ್ರವ್ಯಮನಸ್ಸನ್ನು ಮಾತ್ರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಒಂದೆಂದು ನಂಬಿ ನಾನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಿಳಿದೆನಿಂದು ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ.

ತನಗೆ ವರ್ತನಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಾದಾಗ ಹೇಗೆ ಪರಾತ್ಮಾಗ ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ, ಆಗ ಏಕ್ಕೀತ್ತಾಪಗಾಹಸಂಬಂಧದ ಕಾರಣ ಶರೀರದ ಅಂಗಗಳೂ ಅಲ್ಲಾಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ನಿರ್ಮಿತ್ತದಿಂದ ಭಾವಾವರ್ಗಣರೂಪದ ಪ್ರದ್ವಲಗಳಿಂದ ವಚನರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತವೆ; ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಒಂದೆಂದು ನಂಬಿ ನಾನು ವರ್ತನಾಡುತ್ತೇನಿಂದು ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ.

ತನಗೆ ಗಮನಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಅಥವಾ ವಸ್ತುಗ್ರಹಣಾದಿಗಳ ಇಚ್ಛೆಯಾದಾಗ ಕಾರ್ಯಂಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಏಕ್ಕೀತ್ತಾಪಗಾಹದ ಕಾರಣ ಶರೀರದ ಅಂಗಗಳೂ ಅಲ್ಲಾಡಿದಾಗ ತನ್ನ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಕೂಡ ಅಲ್ಲಾಡುತ್ತವೆ; ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಒಂದೆಂದು ನಂಬಿ ನಾನು ಗಮನಾದಿಕಾರ್ಯವಾಡುತ್ತೇನೆ, ನಾನಂ ವಸ್ತುವಿನ ಗ್ರಹಣ ವರ್ತನಾಡುತ್ತೇನೆ ಅಥವಾ ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಇವೇ ವೋದಲಾದ ರೂಪದಿಂದ ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಚೀವನಿಗೆ ಕರಾರಂಭಾವಗಳಾದಾಗ ಶರೀರದ ಚೀಷ್ಟೆಯಂತಹ ಆವುಗಳ ಅನುಸಾರ ಆಗಿಬಿಡಂತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ-

ಕೋಧವುಂಟಿದಾಗ ಕಣ್ಣಗಳು ಕಂಪಾಗುತ್ತವೆ, ಹಾಸ್ಯವು ಉತ್ತರಣಾದಾಗ ಮಂಬಿವು ಪ್ರಪ್ಲಿಷಾಗುತ್ತದೆ, ಪುರುಷವೇದಾದಿಗಳಾದಾಗ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಕರಿಣತ್ವ ಮೊದಲಾದವಗಳಾಗುತ್ತವೆ; ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಒಂದೆಂದು ನಂಬಿ ಇವೆಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಾನು ವಾಡಿದೆನಂದು ಹಂನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಂತ್ರು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಶೀತ, ಉತ್ತರ, ಕ್ಷುಧೆ, ತ್ವರೆ, ರೋಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಅವಸ್ಥೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ; ಅಪ್ರಗಳ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಮೋಹಭಾವದ ವಂಖಾಂತರ ಸ್ವಯಂ ಸುಖಿ-ದುಃಹಿ ಹಂನಿಸುತ್ತಾನೆ; ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಒಂದೆಂದು ಶಿಳಿದುಕೊಂಡು ಶೀತಾದಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸುಖ-ದುಃಹಿಗಳು ತನಗೇ ಅದುವೆಂದು ಹಂನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶರೀರದ ಪರವಾಣಿಗಳ ಸೇರಿಕೆ-ಅಗಲಂವಿಕೆಗಳಾಗುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ಅಪ್ರಗಳ ಅವಸ್ಥೆ ಬದಲಿಸುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲವೆ ಶರೀರ ಸ್ಯಂಧಗಳ ತಂಡಾಗುವುದರಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ಕೃತಾದಿಗಳು, ಬಾಲ-ವೃದ್ಧಾದಿಗಳು ಅಥವಾ ಅಂಗಹಿನಾದಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಹಂತ್ರು ಅದಕ್ಕನುಷರಿಸಿ ತನ್ನ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಂಕೋಚ-ವಿಸ್ತಾರಗಳಾಗುತ್ತವೆ; ಇವೆಲ್ಲ ವನ್ನು ಒಂದೆಂದು ನಂಬಿ ನಾನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಲಿನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಕೃತನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಬಾಲಕನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ವೃದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ, ಈ ನನ್ನ ಅವರಂವಗಳು ಭಂಗವಾಗಿವೆ ಇತ್ಯಾದಿರೂಪವಾಗಿ ಹಂನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶರೀರದ ಅಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಗತಿ ಕಂಲಾದಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಅವನ್ನು ತನ್ನ ವೆಂದುನಂಬಿ ನಾನು ಹಂನಿಸ್ತುನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ತಿಯಂಜನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಕೃತ್ಯಾನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ವೈಶ್ವನಿದ್ದೇನೆ. ಇತ್ಯಾದಿರೂಪದಿಂದ ಹಂನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಂತ್ರು ಶರೀರದ ಸಂರೋಹ ಹಾಗೂ ಏಂಬೋಗದ ಅಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಜನ್ಮ-ಹಂರಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ, ಅವನ್ನು ತನ್ನ ಜನ್ಮ-ಹಂರಣಗಳಿಂದು ನಂಬಿ ನಾನು ಉತ್ಪನ್ನನಾದೆನು ನಾನು ಸತ್ತುಹೋಗಿಸೆನಂದು ಹಂನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶರೀರದ ಅಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅನ್ವಯನ್ತಾಗಳೂಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಾರಿಂದ ಶರೀರದ ಉತ್ಪತ್ತಿ-ಯಾಗಿರೆ ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯಿಂದು ಹಂನಿಸುತ್ತಾನೆ; ಆ ಶರೀರವನ್ನು ರಮಿಸುವವರನ್ನು ತನ್ನ ರಮಣೀಯಿಂದು ಹಂನಿಸುತ್ತಾನೆ, ಆ ಶರೀರದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದವರನ್ನು ಹಂಕ್ಕಳಿಂದು ಹಂನಿಸುತ್ತಾನೆ; ಆ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರಿಯಾದವರನ್ನು ಏಂತುರೆಂದೂ ಅಪಕಾರಿಯಾದವರನ್ನು ಶತ್ರುಗಳಿಂದೂ ಹಂನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ಯಾದಿರೂಪದ ಹಂನ್ನೆಯೆಲ್ಲಾರುತ್ತದೆ.

ಹೆಚ್ಚೇನು ಹೇಳಬುದಂ ? ಒಂದಿಲ್ಲಾಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಹಂತ್ರು ಶರೀರವನ್ನು ಒಂದೆಂದೇ ಹಂನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇಂದಿಯಾದಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನಂತೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, ಅದರೆ ಇವನಿಗಂತೂ ಯಾವುದರ ಗಮ್ಮಾದಿಲ್ಲ. ಅಚ್ಚೇತನ ವಾದ ಪರಿಣಾಯದಲ್ಲಿ ಅಹಂಬುದ್ದಿಧಾರಣ ವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಕಾರಣವೇನಂಬಿದನ್ನು ಶಿಳಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ-

ಈ ಅತ್ಯನಿಗಂತೂ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಇಂದಿಯಾಜ್ಞಾನವಿದೆ; ಅದರಿಂದ ಸ್ವಯಂ ಅಮೂರ್ತಿಕವಿರುವುದರಂತೂ ಭಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರೆ ಶರೀರವು ಹಂತೀರುವುದರಿಂದೇ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಂತ್ರು ಅತ್ಯನ್ನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಇತಾನೆಂದು ಶಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅಹಂಬುದ್ದಿಧಾರಣ ವಾಡೇವಣಾಡುತ್ತಾನೆ, ಅದರ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಥಮ್ಯಾಂಬ ಭಾಸವಾಗಿದೆ ಅಪ್ರಗಳ ಸಮಾಧಾರಣಾರೂಪವಾದ ಪರಿಣಾಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಹಂಬುದ್ದಿಧಾರಣ ವಾಡುತ್ತಾನೆ.

ತನಗೆ ಹಂತ್ರು ಶರೀರಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತ-ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧವು ಅಧಿಕವಿರಾಘಿಸಿದಂದ ಭಿನ್ನತೆಯಂತಹ ಭಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಂತ್ರು ಯಾವ ಏಜಾರದಿಂದ ಭಿನ್ನತೆಯ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ ಅದು ಏಂಥಾದರ್ಶನದ ಬಲದಿಂದ ಅಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಲ್ಲ; ಅದಂದರಿಂದ ಪರಿಣಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅಹಂಬುದ್ದಿಯು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಏಂಥಾದರ್ಶನದಿಂದ ಈ ಜೀವನು ಎಂದಾದರೂ ಬಾಹ್ಯಸಾಮಗ್ರಿಯ ಸಂರೋಹವಾದ ಹೇಳಿ ಅದನ್ನು

ಕೂಡ ತನ್ನದೆಂದು ಮನ್ನಿಸಂತ್ತುನೆ. ಪ್ರತ್ಯೇ, ಶ್ರೀ, ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ಆನೆ, ಕುದರೆ, ಮನೆ, ಸೇವಕ ಹೊದಲಾದವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತನ್ನಿಂದ ಭಿನ್ನ ಮತ್ತು ಸದಾಕಾಲ ತನ್ನ ಅಧಿನವಿಲ್ಲವೆಂದು ತನಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದ್ದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಬಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರತ್ಯುದಿಕರಲ್ಲಿ ಇವರಿದ್ದರೆ ನಾನೇ ಇದ್ದೇನೇಂದು ಕೂಡ ಒಮ್ಮೆಯೇ ಭಾಂತಬಿದ್ದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಏಷಾದರ್ಶನದಿಂದ ರೀರಾದಿಗಳ ಸ್ವರೂಪವು ಬೇರೆಯಾಗಿಯೇ ಭಾಸವಾಗಂತ್ತದೆ. ಅನಿತ್ಯವನ್ನು ನಿತ್ಯವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಂತ್ತುನೆ, ಭಿನ್ನವನ್ನು ಅಭಿನ್ನವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಂತ್ತುನೆ, ದುಃಖದ ಕಾರಣವನ್ನು ಸುಖದ ಕಾರಣವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಂತ್ತುನೆ, ದಂಃಖವನ್ನು ಸುಖವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಂತ್ತುನೆ. ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಿತಗಳು ಭಾಸವಾಗುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆ ಜೀವ-ಅಜೀವತ್ವಗಳ ಅಯಂಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವಾದ ಮೇಲೆ ಅಯಂಥಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಸ್ರವತ್ತ್ವ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಯಂಥಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆ

ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಮೋಹದ ಉದಯಾದಿಂದ ಏಷಾತ್ಮ-ಕರ್ಮಾಯ ಹೊದಲಾದ ಭಾವಗಳಾಗುತ್ತವೆ, ಅವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ, ಕವೇರೇಪಾಧಿಯಿಂದ ಆಗಿದೆಯೇಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ ಉಪಯೋಗ ಮತ್ತು ಈ ಅಸ್ರವ ಭಾವಗಳನ್ನು ಒಂದೆಂದು ಮನ್ನಿಸಂತ್ತುನೆ; ಏಕೆಂದರೆ ಇವುಗಳ ಆಧಾರಭೂತವಂತೂ ಒಬ್ಬ ಆತ್ಮನಿದ್ವಾನೆ ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಪರಿಣಮವನ್ವ ಏಕೊಲಾದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಭಿನ್ನತೆಯಿಂದ ಭಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಭಿನ್ನತೆಯು ಭಾಸವಾಗುವ ಕಾರಣವಾದ ಆ ವಿಚಾರವು ಏಷಾದರ್ಶನದ ಬಲದಿಂದ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ.

ಈ ಏಷಾತ್ಮ-ಕರ್ಮಾಯಭಾವಗಳು ಆಕುಲತಾಸಹಿತವಿರುವುದರಿಂದ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ದುಃಖವಂತಿದೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಾಭಿಂದಿದ ಕಾರಣಗಳರೂವುದರಿಂದ ಭುವಿಷ್ಟುಕಾಲದಲ್ಲಿ ದುಃಖ ಉತ್ಪನ್ನ ವಾದಂತ್ತವೆಂದು ಅವನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳಿಯಾಗಿದೆ ತಿಳಿದು ಈ ಭಾವಗಳ ರೂಪನಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ಘ್ರವರ್ತಿಸಂತ್ತುನೆ. ಅವನು ಈ ತನ್ನ ಏಷಾತ್ಮ-ಕರ್ಮಾಯಭಾವಗಳಿಂದ ದುಃಖಿಯಂತೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಧಿವಾಗಿಯೇ ಇತರರನ್ನು ದುಃಖವನ್ನು ತ್ವರಿಸು ಮಾಡುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ವ ಇತರರನ್ನು ದುಃಖವಾಗಿಯೇ ಇತರರನ್ನು ದುಃಖವನ್ನು ತ್ವರಿಸು ಮಾಡುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ವ ಇತರರನ್ನು ದುಃಖವಾಗಿಯೇ ಇತರರನ್ನು ದುಃಖವಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ, ಅದರೆ ತನ್ನ ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಅನಂಸರಿಸಿ ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಪರಿಣಾಮಸದಿದ್ದರೆ ಅವನ್ನು ದುಃಖಿದಾಯಕವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ, ದಂಃಖವಿಂತೂ ಕೊರ್ಮಿಧಿಂದಾಗುತ್ತದೆ, ಅದರೆ ಯಾವುದರಿಂದ ಕೊರ್ಮಿಧಿಂದಾಗುತ್ತಾನೆ ಅದನ್ನು ದುಃಖಿದಾಯಕವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಂತ್ತುನೆ. ದುಃಖವಿಂತೂ ಲೋಭಿಧಿಂದಾಗುತ್ತದೆ, ಅದರೆ ಇವು ಮನ್ನುವಿನ ಅಪಾರ್ಶ್ವಯನ್ನು ದುಃಖಿದಾಯಕವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಂತ್ತುನೆ. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇತರಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಈ ಭಾವಗಳ ಪ್ರಲಭವು ಹೇಗೆ ಬರಂತ್ತುದೆ ಹಾಗೆ ಭಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಇವುಗಳ ತೀಷ್ಪತೆಯಿಂದ ಸರಕಾದಿಗಳಾದರೆ ಮಂದತೆಯಂದ ಸ್ವರೂಪದಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ, ಅಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಅಲ್ಪ ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಭಾಸವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಕೆಡಕೆಂಬಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ತಾನು ವಣಿಕಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೆಡಕೆಂಬು ಹೇಗೆ ಮನ್ನಿಸುವನು?

ಹೀಗೆ ಅಸ್ರವತ್ತ್ವದ ಕುರಿತು ಅಯಂಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವಾದ ಮೇಲೆ ಅಯಂಥಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಂಧವತ್ತ್ವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಯಂಥಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆ

ಈ ಅಸ್ರವ ಭಾವಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನವಾವರಣ ಹೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ

ಉದಯವಾದನಂತರ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನಗಳ ಹೀನತೆಯಾಗುವ, ಬಿಂಧುತ್ವ-ಕರ್ಮಾಯುರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮವಾಗುವ, ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದ ಆಗಿರಂತ, ಸಂಖಿ-ದರ್ಶಿವಿದ ಕಾರಣ ದೊರಕೆಂದು, ಶರೀರ ಸಂಯೋಗವಿರಂತ, ಗತಿ-ಜ್ಞಾತಿ-ಶರೀರಾದಿಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ, ನೀಚೆ-ಉಚ್ಚೆಕುಲದ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗುವದಾಗುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲವರುಗಳಾಗುವುದರ ಮೂಲ ಕಾರಣವು ಕರ್ಮವಿದೆ, ಅದನ್ನು ಇವನು ಗಾರುತ್ತಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಿದ್ದು ಇವನಿಗೆ ಕಂಡು ಬರಂಪುದಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಅದು ಇವನಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯಗಳ ಕರ್ಮವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರಂಪುದಿಲ್ಲ; ಅದುದರಿಂದ ಇವುಗಳಾಗುವಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಕರ್ಮವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಜೀರ್ಯಾರನ್ನೋ ಕರ್ಮವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾ ಅನ್ನರ ಕರ್ಮತ್ವವು ಭಾಸವಾಗದಿದ್ದರೆ ಮಂಧನಾಗಿ ಭವಿತವ್ಯವನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಬಂಧಕತ್ತುದ ಕುರಿತು ಅಯಂಧಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವಾದ ಮೇಲೆ ಅಯಂಧಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂನರಕತ್ತುದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಯಂಧಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆ

ಆಸ್ರವದ ಅಭಾವವಾಗುವುದು ಅದು ಸಂವರವಿದೆ. ಆಸ್ರವವನ್ನು ಯಂಧಾರ್ಥವಾಗಿ ಗುರುತಿಸದವನಿಗೆ ಸಂವರದ ಯಂಧಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹೇಗಿರಂಪುದು? ಹೇಗೆಂದರೆ-ಅಹಿತರೂಪವಾಗಿ ಅಚರಿಸುವವನಿಗೆ ಅದು ಅಹಿತರೂಪವಾಗಿ ಭಾಸವಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಅಭಾವವನ್ನು ಹಿತರೂಪವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಮನ್ನಿಸುವನು? ಹೇಗೆಂದರೆ ಆಸ್ರವದ ಪ್ರಪೃತ್ಯಿಲಿರುವ ಜೀವನಿಗೆ ಅದು ಅಹಿತರೂಪವಾಗಿ ಭಾಸವಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಅಭಾವರೂಪವಾದ ಸಂವರವನ್ನು ಹಿತರೂಪವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಮನ್ನಿಸುವನು?

ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಆಸ್ರವಭಾವವೇ ಆಗಿದೆ, ಸಂವರವೆಂದೂ ಆಗದಿರಂಪುದರಿಂದ ಸಂವರವಾಗುವುದಂ ಭಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಸಂವರವಾದ ಮೇಲೆ ಸುಖಿವಾಗಂಪುದರ ಭಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಸಂವರದಿಂದ ಭವಿತ್ವ, ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದುಃಖವಾಗದಿರಂಪುದರ ಭಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಆಸ್ರವವನ್ನುಂತೂ ಸಂವರವು ವಣಾಡಂಪುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆ ಅನ್ನ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ದುಃಖವಾಯಿಕವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅವುಗಳಿಂದು ಆಗದಿರುವಂತೆ ಉಪಾಯ ವಣಾಡಂತ್ರಿರುತ್ತಾನೆ, ಅದರೆ ಅವು ತನ್ನ ಅಧಿಕೀನವಾಗಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಧವಾಗಿಯೇ ತೇದಿ-ವಿನ್ಯಾಸಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಸಂವರತ್ತುದ ಕೆರಿತು ಅಯಂಧಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವಾದಮೇಲೆ ಅಯಂಧಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿಜರಾಶತ್ತುದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಯಂಧಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆ

ಬಂಧದ ಏಕದೇಶ ಅಭಾವವಾಗಂಪುದು ಅದು ನಿಜರೆಯಿದೆ. ಬಂಧವನ್ನು ಯಂಧಾರ್ಥವಾಗಿ ಗುರುತಿಸದವನಿಗೆ ನಿಜರೆಯ ಯಂಧಾರ್ಥ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹೇಗಾಗುವುದು? ಹೇಗೆಂದರೆ ಭಕ್ತಿಎವಣಾದಿದ ವಿಪರ್ಯೋಗಲಾಪವುಗಳಿಂದ ದುಃಖವಾಗಂಪುದನ್ನು ತಿಳಿಯಿದವನಿಗೆ ಅದನ್ನು ನಾಶವಾಡುವ ಉಪಾಯವು ಒಳ್ಳೆಯಿದೆಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿದವನು? ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಬಂಧನರೂಪವಾದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ದುಃಖವಾಗಂಪುದೆಂದು ತಿಳಿಯಿದಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳ ನಿಜರೆಯ ಉಪಾಯವನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯಿದೆಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿದವನು?

ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪವಾದ ಕರ್ಮಗಳ ಜ್ಞಾನವಂತೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಶಕ್ತಿಯಿರಂಪುದರದೂ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ; ಅದುದರಿಂದ ಅನ್ನಪದಾರ್ಥಗಳ ನಿರ್ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ದುಃಖವಾಯಿಕವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳದೇ ಅಭಾವವಾಡುವ ಉಪಾಯವಾಡುತ್ತಾನೆ, ಅದರೆ ಅವು ತನ್ನ ಅಧಿಕೀನವಾಗಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು, ಎಂದೂದರೊಮ್ಮೆ ದುಃಖವಾಯಿಕವಾಡುವ ನಿರ್ವಿಶ್ವವಾಗಿ ಯಥಾವುದೇ

ಇವು ಸಂಯೋಗಾದಿ ಕಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದ್ದರೆ ಅದು ಕೂಡ ಕರ್ಮದ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಉಪಾಯವಾದಿ ವ್ಯಾಘರಾತಿಯೇ ದುಃಹಿತಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ನಜರಾತತ್ತ್ವದ ಕುರಿತು ಅಯಂಥಾಭರಣಜ್ಞನವಾದ ಮೇಲೆ ಅಯಂಥಾಭರಣ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೋಕ್ಷತತ್ತ್ವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಯಂಥಾಭರಣ ಶ್ರದ್ಧೆ

ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮಬಂಧದ ಅಭಾವದ ಹೇಸರು ಮೋಕ್ಷವಿದೆ, ಬಂಧವನ್ನು ಹಾಗೂ ಬಂಧಜನ್ಯ ಸಮಸ್ತ ದುಃಹಿತಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸದವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷದ ಯಥಾಭರಣ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹೇಗಿರುವುದು? ಹೇಗೆಂದರೆ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ರೋಗವಿದ್ಯಾ ಅವನು ಆ ರೋಗವನ್ನು ಹಾಗೂ ರೋಗಣನ್ನು ದುಃಹಿವನ್ನು ತಿಳಿಯಿದ್ದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ರೋಗದ ಅಭಾವವನ್ನು ಹೇಗೆ ಒಳ್ಳೆಯಿದೆಂದು ನಂಬಿವನು? ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇವನಿಗೆ ಕರ್ಮಬಂಧವಿದ್ದು ಇವನು ಆ ಬಂಧವನ್ನು ಹಾಗೂ ಬಂಧಜನ್ಯ ದುಃಹಿವನ್ನು ತಿಳಿಯಿದ್ದರೆ ಸರ್ವಥಾ ಬಂಧದ ಅಭಾವವನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯಿದೆಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿದೆಂದು?

ಮತ್ತು ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಕರ್ಮಗಳ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಶಕ್ತಿಯಿದೆಂತೂ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ; ಅದುದರಿಂದ ಬಾಹ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ದುಃಹಿದ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಸರ್ವಥಾ ಅಭಾವ ವಾದುವ ಉಪಾಯವಾದುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಇವನು ಸರ್ವಥಾ ದುಃಹಿದೂರವಾಗಂವ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಇವು ಸಾಂಗ್ರಹಿಕಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸರ್ವಥಾ ಸುವಿಯಾಗಿವೆದಿಂದು ತಿಳಿಯಂತಾನೆ, ಅದರೆ ಹೀಗೆಂದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇವನು ವ್ಯಾಘರಾತಿಯೇ ದುಃಹಿವಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಏಧ್ಯಾದರ್ಶನದಿಂದ ಮೋಕ್ಷತತ್ತ್ವದ ಅಯಂಥಾಭರಣಜ್ಞನವಾಗಂವುದರಿಂದ ಅಯಂಥಾಭರಣಶ್ರದ್ಧೆಯಾದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಜೀವನು ಏಧ್ಯಾದರ್ಶನದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತವಿರಂದ ಜೀವಾದಿಸಮ್ಮತತ್ತ್ವಗಳ ಕುರಿತು ಅಯಂಥಾಭರಣ ಶ್ರದ್ಧೆ ವಾದುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಣ್ಯ-ಸಾಹ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಯಂಥಾಭರಣ ಶ್ರದ್ಧೆ

ಪ್ರಣ್ಯ-ಪಾಪಗಳು ಇವುಗಳ ವಿಶೇಷಗಳೇ ಇದ್ದು ಈ ಪ್ರಣ್ಯ-ಪಾಪದ ಜಾತಿಯು ಬಂದಿದೆ; ಅದಾಗೂ ಏಧ್ಯಾದರ್ಶನದಿಂದ ಪ್ರಣ್ಯವನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯಿದೆಂದೂ ಪಾಪವನ್ನು ಕೆಡಕೆಂದೂ ತಿಳಿಯಂತಾನೆ. ಪ್ರಣ್ಯದಿಂದ ತನ್ನ ಇಷ್ಟಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಬಂದಿಮ್ಯ ಕಾರ್ಯವಾದರೆ ಅದನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯಿದೆಂದು ತಿಳಿಯಂತಾನೆ ಮತ್ತು ಪಾಪದಿಂದ ಇಷ್ಟಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಕೆಡಕೆಂದು ತಿಳಿಯಂತಾನೆ; ಅದರೆ ಎರಡೂ ಆಕುಲತೆಗೆ ಕಾರಣಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಕೆಡಕೇ ಇವೆ.

ಇವನು ತನ್ನ ಮನ್ಯಕೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಸುಖ-ದುಃಹಿಗಳನ್ನು ಮಂಬಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರವಾಭರಣದಿಂದ ಆಕುಲತೆಯಿಂದ ಮಂಬಿದ್ದಿಲ್ಲ ದುಃಹಿವೇ ಇರಂಪುದರಿಂದ ಪ್ರಣ್ಯ-ಪಾಪಗಳ ಉದಯವನ್ನು ಒಳಿತು-ಕೆಡಕೆಂದು ತಿಳಿದಂತೆ ಒಳಿತು-ಕೆಡಕೆಂದು ತಿಳಿಯಂತಾನೆ ಅದು ಕೂಡ ಭಾರತಿಯೇ ಇದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಎರಡೂ ಕರ್ಮಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿವೆ.

ಅದೆವ್ಯೋ ಜೀವರುಗಳು ಒಮ್ಮೆಹ್ಯಾಮ್ಮೆ ಪ್ರಣ್ಯ-ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಶಂಭಾಶುಭ ಭಾವಗಳನ್ನು ಒಳಿತು-ಕೆಡಕೆಂದು ತಿಳಿಯಂತಾನೆ ಅದು ಕೂಡ ಭಾರತಿಯೇ ಇದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಎರಡೂ ಕರ್ಮಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಣ್ಯ-ಪಾಪಗಳ ಕುರಿತು ಅಯಂಥಾಭರಣಜ್ಞನವಾದ ಮೇಲೆ ಅಯಂಥಾಭರಣ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅತತ್ಯುಶ್ರದ್ಧಾರೂಪವಾದ ಏಂಥಾಗ್ಯದರ್ಶನದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಇದು ಅಸತ್ಯರೂಪ ವಿರುವುದರಿಂದ ಇದರ ಹೆಸರೇ ಏಂಥಾಗ್ಯತ್ವವಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ಸತ್ಯಶರ್ದೀಯಿಂದ ರಹಿತವಿರುವುದರಿಂದ ಇದರ ಹೆಸರೇ ಅದರ್ಶನವಿದೆ.

ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನದ ಸ್ವರೂಪ

ಈಗ ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳಂತಾರೆ-ಪ್ರಯೋಜನಭೂತವಾದ ಜೀವಾದಿ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಅಯಂ ಧಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯಂವುದರ ಹೆಸರಿಗೆ ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನವಿದೆ. ಅದರ ಮುಖ್ಯಾಂತರ ಅವನ್ನು ತಿಳಿಯಂವಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ, ವಿಪರ್ಯಯ, ಅನಧ್ಯವಸಾಯಂಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ‘ಹೀಗೆಯೋ ಅಧವಾ ಹೀಗೆಯೇ’ಯಂದ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ತೆಯಂದ ಕೂಡಿದ ಉಭಯರೂಪ ಜ್ಞಾನದ ಹೆಸರು ಸಂಶಯಂವಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ—‘ನಾನು ಆತ್ಮವಿದ್ದೇನೆಯೋ ಅಧವಾ ಶರೀರನಿದ್ದೇನೆಯೋ?’ ಎಂದು ತಿಳಿಯಂವುದು. ಮತ್ತು ‘ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆಯಂದು ವಸ್ತುಸ್ವರೂಪದಿಂದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವ ಏಕರೂಪಚ್ಛಾನದ ಹೆಸರು ವಿಪರ್ಯಯವಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ—‘ನಾನು ಶರೀರನಿದ್ದೇನೇ’ಯಂದು ತಿಳಿಯಂವುದು. ಇನ್ನು ‘ಬನೋ ಇದೆ’ಯಂಬ ನಿಧಾರವಿಲ್ಲದ ವಿಚಾರದ ಹೆಸರು ಅನಧ್ಯವಸಾಯಾಗಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ—‘ನಾನು ಯಾವನೋ ಇದ್ದೇನೇ’ಯಂದು ತಿಳಿಯಂವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತವಾದ ಜೀವಾದಿತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ, ವಿಪರ್ಯಯ, ಅನಧ್ಯವಸಾಯಂರೂಪದಿಂದ ತಿಳಿಯಂಗಳಾಗುತ್ತಿರುವುದರ ಹೆಸರಂ ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನವಿದೆ.

ಇನ್ನು ಅಪ್ರಯೋಜನಭೂತವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಯಥಾರ್ಥ ಅಥವಾ ಅಯಂಥಾರ್ಥ ತಿಳಿಯಂವುದರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂದ ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನ-ಸಮೃಗ್ಂಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಹೆಸರಿಗೆಳಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆಂದರೆ-ಏಂಥಾಗ್ಯದ್ವಿಷಯ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹಗ್ಗವೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಅದು ಸಮೃಗ್ಂಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಹೆಸರು ಪದೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಸಮೃಗ್ಂಜ್ಯಯ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹಾವೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಅದು ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಹೆಸರು ಪದೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಮೃಗ್ಂಜ್ಞಾನ-ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನವೆಂದೇಕೆ ಹೇಳಬಾರದು?

ಉತ್ತರ: ತಿಳಿಯಂವುದರ-ಸತ್ಯಾಸತ್ಯದ ನಿಧಾರ ವಾಡುವುದರ ಪ್ರಯೋಜನವಿರುವಲ್ಲಿಯಂತಹ ಯಾವುದೇ ಪದಾರ್ಥದ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತಿಳಿಯಂವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂದಲೇ ಸಮೃಗ್ಂಜ್ಞಾನ-ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಹೆಸರು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ-ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ-ಪರೋಕ್ಷ-ಪ್ರವಾಸಿದ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪದಾರ್ಥದ ನಿಜವನ್ನು ತಿಳಿಯಂವ ರೂಪವು ಸಮೃಗ್ಂಜ್ಞಾನದ ಗ್ರಹಣ ವಾಡಿದ್ದರೆ ಸಂಶಯಾದಿರೂಪವಾಗಿ ತಿಳಿಯಂವುದನ್ನು ಅಪ್ರಮಾಣ ರೂಪದ ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಇಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ-ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಂವ ನಿಧಾರ ವಾಡುವುದಿದೆ; ಅಲ್ಲಿ ಹಗ್ಗ-ಹಾವಾದಿಗಳ ಯಥಾರ್ಥ ಅಥವಾ ಅನ್ತಾ ಜ್ಞಾನವು ಸಂಸಾರ-ಪೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸಮೃಗ್ಂಜ್ಞಾನ-ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯಂತಹ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತವಾದ ಜೀವಾದಿ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೇ ತಿಳಿಯಂವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂದ ಸಮೃಗ್ಂಜ್ಞಾನ-ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಇದೇ ಅಭಿಪುರಯಂದ ಕಿದ್ಬಾಂತದಲ್ಲಿ ಏಂಥಾಗ್ಯದ್ವಿಷಯದಂತಹ ಎಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿಯಂವುದಕ್ಕೆ ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನವೆಂದೇ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಸಮೃಗ್ಂಜ್ಯಯ ಎಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿಯಂವುದಕ್ಕೆ ಸಮೃಗ್ಂಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಏಂಥಾಗ್ಯದ್ವಿಷಯ ಜೀವಾದಿತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಅಯಂಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯಂವುದಕ್ಕೆ ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನವೆನ್ನಿರಿ; ಅದರ ಹಗ್ಗ-ಹಾವಾದಿಗಳನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯಂವುದಕ್ಕಂತಹ ಸಮೃಗ್ಂಜ್ಞಾನವೆನ್ನಿರಿ?

ಉತ್ತರ: ಏಂಥಾಗ್ಯದ್ವಿಷಯ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸತ್ಯಾ-ಅಸತ್ಯಾದ ವಿಶೇಷಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಕಾರಣವಿಪರ್ಯಯ, ಸ್ವರೂಪವಿಪರ್ಯಯ ಮತ್ತು ಭೇದಾಭೇದವಿಪರ್ಯಯವನ್ನು ಉತ್ತರಣವಾಡು-

ತಾನೆ. ಯಾವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಅದರ ಮೂಲಕಾರಣವನ್ನು ಗುರಂತಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅನ್ನಥಾ ಕಾರಣವನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅದಂತೂ ಕಾರಣವಿವರಿಯಾದೀ ವಂತ್ತು ಯಾವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಅದರ ಮೂಲವನ್ನು ಸ್ವರೂಪವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗುರಂತಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅನ್ನಥಾ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅದು ಸ್ವರೂಪವಿವರಿಯಾದೀ. ಇನ್ನು ಯಾವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಅದನ್ನು ಇದು ಇವುಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಿದೆ; ಇವುಗಳಿಂದ ಅಭಿನ್ನವಿದೆಯೆಂದು ಗುರಂತಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅನ್ನಥಾ ಭಿನ್ನ-ಅಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅದು ಭೇದಾಭೇದವಿವರಿಯಾದೀ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಏಂಥಾಗ್ಯದೃಷ್ಟಿಯ ತಿಳಿಯಂತಹಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರೀತತೆಯಂತಹ ಕಂಡು ಬರಿತ್ತದೆ.

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡ್ಯದ ಅವಳಿನಲ್ಲಿಬ್ಬನು ಹಾತೆಯನ್ನು ಪತ್ತಿಯೆಂದೂ ಮಂತ್ತು ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾತೆಯೆಂದೂ ಮನ್ನಿಸಂತ್ತಾನೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಏಂಥಾಗ್ಯದೃಷ್ಟಿಯ ತಿಳಿಯಂತಹಿಕೆಯಾ ವಿವರೀತವಿರುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ತು ಎಂದಾದರೂಮ್ಯ ಅವಳಿನಲ್ಲಿದ್ದವನು ಹಾತೆಯೆಂದೂ ಮಂತ್ತು ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಪತ್ತಿಯೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ಕೂಡ ಅವನು ನಿಶ್ಚಯರೂಪ ನಿಧಾರದಿಂದ ಶ್ರದ್ಧೆಯೊಡನೆ ತಿಳಿಯಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಜ್ಞಾನವು ಯಥಾರ್ಥವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಏಂಥಾಗ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಾ ಎಂದಾದರೂಮ್ಯ ಯಾವುದೇ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಸತ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿದರೂ ಕೂಡ ಅವನು ತಿಳಿಯಂತಹಿಕೆಯಾ ನಿಶ್ಚಯರೂಪ ನಿಧಾರದಿಂದ ಶ್ರದ್ಧೆಯೊಡನೆ ಅಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅಥವಾ ಸತ್ಯ ತಿಳಿದರೂ ಕೂಡ ಅವನು ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಅಯಥಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಸಾಧಿಸಂತ್ತಾನೆ; ಅದುದರಿಂದ ಅವನ್ನು ಸಮೃಗ್ಂಜ್ಞನವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಏಂಥಾಗ್ಯದೃಷ್ಟಿಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಈ ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣವು ಯಾವುದಿದೆ ?

ಉತ್ತರ : ಮೋಹದ ಉದಯಂದಿಂದ ಆ ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನವಾಗುತ್ತದೆ, ಸಮೃಕ್ಷವಾಗಂಪುದಿಲ್ಲ; ಅದು ಈ ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣವಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ವಿವದ ಸಂಯೋಜಿಂದ ಭೋಜನವನ್ನು ಕೂಡ ವಿವರೂಪವೆಂದು ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಏಂಥಾಗ್ಯತ್ವದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಜ್ಞಾನವು ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಹೇಳರು ಪಡೆಯಂತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಜ್ಞಾನಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ವಿತ್ವವೆಂದೇಕೆ ಹೇಳಿವುದಿಲ್ಲ ?

ಉತ್ತರ : ಜ್ಞಾನಾವರಣದ ಉದಯಂದಿಂದಂತೂ ಜ್ಞಾನದ ಅಭಾವರೂಪವಾದ ಅಜ್ಞಾನಭಾವವಾಗುತ್ತದೆ ಮಂತ್ತು ಅದರ ಕ್ಷಯೋಪಶಮದಿಂದ ಕಿಂಚಿತ್ ಜ್ಞಾನರೂಪ ಪುತಿ ಮೋಹಲಾದ ಜ್ಞಾನಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಸಮೃಗ್ಂಜ್ಞನವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಇವರೂ ಭಾವಗಳು ಏಂಥಾಗ್ಯದೃಷ್ಟಿಕಾಗೂ ಸಮೃಗ್ಂಜ್ಞದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವರೆಡಕ್ಕೆ ಏಂಥಾಗ್ಯಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಸಮೃಗ್ಂಜ್ಞನದ ಸದ್ವಾದವಾಗಿಬಿಡುವುದು ಮಂತ್ತು ಅದು ಸಿದ್ಧಾಂತದಿಂದ ವಿರುದ್ಧವಿರುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಾವರಣದ ನಿರ್ವಿತ್ವವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಹಗ್ಗಾಹಾವಾದಿಗಳ ಅಯಥಾರ್ಥ-ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣವು ಯಾವುದಿದೆ ಅದನ್ನೇ ಜೀವಾದಿತತ್ವಗಳ ಅಯಥಾರ್ಥ-ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಿರಲ್ಲ ?

ಉತ್ತರ : ತಿಳಿಯಂತಹಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಅಯಥಾರ್ಥತೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟಂತೂ ಜ್ಞಾನಾವರಣದ ಉದಯಂದಿಂದಾಗುತ್ತದೆ; ಮಂತ್ತು ಯಥಾರ್ಥತೆಯಾಗುವಪ್ಪು ಜ್ಞಾನಾವರಣದ ಕ್ಷಯೋಪಶಮದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಹಗ್ಗಾವನ್ನು ಹಾವೆಂದು ತಿಳಿಯಂತಹಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥ ತಿಳಿಯಂವ ಶಕ್ತಿಗೆ ಬಾಧಕಾರಣದ ಉದಯಂವಿರುವುದರಿಂದ ಅಯಥಾರ್ಥ ತಿಳಿಯಂತ್ತಾನೆ; ಮಂತ್ತು ಹಗ್ಗಾವನ್ನು ಹಗ್ಗಾವೆಂದು ತಿಳಿಯಂತಹಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥ ತಿಳಿಯಂವ ಶಕ್ತಿಯ ಕಾರಣದ ಕ್ಷಯೋಪಶಮವಿರುವುದರಿಂದ ಯಥಾರ್ಥ ತಿಳಿಯಂತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವಾದಿತತ್ವಗಳನ್ನು

ಯಾಧಾರ್ಥ ತಿಳಿಯಂದ ಶಕ್ತಿಯಂದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದಿರುವಲ್ಲಂತೂ ಜ್ಞಾನಾವರಣದ್ದೇ ನಿಮಿತ್ತವಿದೆ; ಆದರೆ ಹೇಗೆ ಈವರ್ ಪ್ರರಂಪನಿಗೆ ಕ್ರೀಯೋಪಶಮದಿಂದ ದುಃಖಿದ ಹಾಗೂ ಸುಖಿದ ಕಾರಣಭೂತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಯಾಧಾರ್ಥ ತಿಳಿಯಂದ ಶಕ್ತಿಯಂತ್ರದೆ; ಅಲ್ಲಿ ಆಸಾತಾಚೇದನೀಯಂದ ಉದಯವಿರುವವನು ದುಃಖಿದ ಕಾರಣಭೂತವಾದವುಗಳದ್ದೇ ವೇದನ ವಹಾಡುತ್ತಾನೆ, ಸುಖಿದ ಕಾರಣಭೂತ ಪದಾರ್ಥಗಳ ವೇದನ ವಹಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ಸುಖಿದ ಕಾರಣಭೂತ ಪದಾರ್ಥಗಳ ವೇದನ ವಹಾಡಿದರೆ ಸುಖಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವನು, ಆದರೆ ಆಸಾತಾದ ಉದಯವಿರುವುದರಿಂದ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ದುಃಖಿದ ಕಾರಣಭೂತ ಹಾಗೂ ಸುಖಿದ ಕಾರಣಭೂತ ಪದಾರ್ಥಗಳ ವೇದನದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾವರಣದ ನಿಮಿತ್ತವಿಲ್ಲ, ಆಸಾತಾ-ಸಾತಾದ ಉದಯವೇ ಕಾರಣಭೂತವಿದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತ ಜೀವಾದಿತತ್ವಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರ ಅಪ್ರಯೋಜನಭೂತ ಅನ್ನವನ್ನು ಯಾಧಾರ್ಥ ತಿಳಿಯಂದ ಶಕ್ತಿಯಂತ್ರದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಏಂಥಾ ತ್ವದ ಉದಯವಿರುವವನಂತೂ ಅಪ್ರಯೋಜನಭೂತವಾದವುಗಳ ವೇದನ ವಹಾಡುತ್ತಾನೆ, ತಿಳಿಯಾತ್ಮಕನೆ; ಪ್ರಯೋಜನಭೂತವನ್ನು ತಿಳಿಯಾವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತವನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ಸಮೃದ್ಧಶರ್ವನವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು, ಆದರೆ ಆದು ಏಂಥಾ ತ್ವದ ಉದಯವಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತ ಹಾಗೂ ಅಪ್ರಯೋಜನಭೂತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಾತ್ಮಕ ಜ್ಞಾನಾವರಣದ ನಿಮಿತ್ತವಿಲ್ಲ; ಏಂಥಾ ತ್ವದ ಉದಯ-ಅನುದಯವೇ ಕಾರಣಭೂತವಿದೆ.

ಮಕ್ಕೆಂದಿರಿಯ ವೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಾದಿ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಯಾಧಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯಂದ ಶಕ್ತಿಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿಯಂತೂ ಜ್ಞಾನಾವರಣದ ಉದಯ ಮಂತ್ರ ಏಂಥಾ ತ್ವದ ಉದಯದಿಂದಾದ ಏಂಥಾ ದರ್ಶನ ಇವೆರಡರ ನಿಮಿತ್ತವಿದೆ. ಮತ್ತು ಸಂಜ್ಞೇ ವಂಂತೆಷಾಧಿಕರಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯೋಪಶಮವಾದಿಗಳ ಲಭ್ಯಯಾರುವುದರಿಂದ ಶಕ್ತಿಯಂತ್ರವುದು ಮತ್ತು ತಿಳಿಯಾದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಏಂಥಾ ತ್ವದ ಉದಯವೇ ನಿಮಿತ್ತವಿದಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಆದುದರಿಂದ ಏಂಥಾ ಜ್ಞಾನದ ಮಂಬಿ ಕಾರಣವು ಜ್ಞಾನಾವರಣವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಲ, ಆದರೆ ವೋಹದ ಉದಯದಿಂದಾದ ಭಾವವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಶ್ರೀ: ಜ್ಞಾನವಾದ ಮೇಲೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ, ಆದುದರಿಂದ ವೊದಲು ಏಂಥಾ ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳಿಂ ಅನಂತರ ಏಂಥಾ ದರ್ಶನವೆಂದು ಹೇಳಿರಿ?

ಉತ್ತರ: ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆ; ತಿಳಿದುಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹೇಗಾಗುವುದು? ಆದರೆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಏಂಧ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಯಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯು ಏಂಥಾ ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಶರ್ವನದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ-ಏಂಥಾ ದೃಷ್ಟಿಯಂತೂ ಸಮೃದ್ಧಿಯು ಜ್ಞಾನವೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸವಾನವಾಗೇನೇ ತಿಳಿಯಾತ್ಮರೆ; ಆದರೆ ಏಂಥಾ ದೃಷ್ಟಿಯು ತಿಳಿಯಾವಿಶಯು ಏಂಥಾ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಹೆಸರಂ ಪಡೆದರೆ ಸಮೃದ್ಧಿಯಂದು ಸಮೃದ್ಧಾನವೆಂಬ ಹೆಸರಂ ಪಡೆಯಂತ್ರದೆ. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲ ಏಂಥಾ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಾನಕ್ಕೆ ಏಂಥಾ ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಶರ್ವನಗಳು ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು,

ಆದುದರಿಂದ ಸಾವಾನ್ಯವಾಗಿ ಜ್ಞಾನ-ಶ್ರದ್ಧೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯಿರುವಲ್ಲಿಯಂತೂ ಜ್ಞಾನವು ಕಾರಣಭೂತ. ಏದ್ದು ಆದನ್ನು ವೊದಲು ಹೇಳಬೇಕು, ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಕಾರ್ಯಭೂತವಿರುವುದರಿಂದ ಆದನ್ನು ನಂತರ ಹೇಳಬೇಕು. ಇನ್ನು ಏಂಥಾ-ಸಮೃದ್ಧಾನ-ಶ್ರದ್ಧೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯಿರುವಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಕಾರಣಭೂತವಿದ್ದು ಆದನ್ನು ವೊದಲು ಹೇಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವು ಕಾರ್ಯಭೂತವಿರುವುದರಿಂದ ಆದನ್ನು ನಂತರ ಹೇಳಬೇಕು.

ಶ್ರೀ: ಜ್ಞಾನ-ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಂತೂ ಯಾಗಪತ್ರ ಆಗುತ್ತದೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಣ-ಕಾರ್ಯಭೂತವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರಿ?

ಉತ್ತರ : ಆದು ಇದ್ದರೆ ಆದು ಇರುತ್ತದೆಂಬ ಆಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕಾರಣಕಾರ್ಯತಃವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ದೀವಿಗಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶ ಯಾಗಪತ್ರೀ ಇರುತ್ತವೆ; ಆದಾಗೂ ದೀವಿಗಿಯಿದ್ದರೆ ಪ್ರಕಾಶವಿರುವುದರಿಂದ ದೀವಿಗಿ ಕಾರಣವಿದೆ ಪ್ರಕಾಶವು ಕಾರ್ಯವಿದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಜ್ಞಾನ-ಶರ್ದೇಗಳಿದ್ದಿದೆ. ಅಥವಾ ಏಂಥಾ ದರ್ಶನ-ಮಿಥಾ-ಜ್ಞಾನದ ಮತ್ತು ಸಮ್ಗ್ರಹಣನ-ಸಮ್ಗ್ರಹಣನದ ಕಾರಣ-ಕಾರ್ಯತಃವಾಗುತ್ತದೆಂಬೇಕೆಂ.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಏಂಥಾ ದರ್ಶನದ ಸಂಯೋಗದಿಂದಲೇ ಏಂಥಾ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಹೇಸರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಏಂಥಾ ದರ್ಶನಕ್ಕೇನೇ ಸಂಸಾರದ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಿತ್ತು, ಏಂಥಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೇರೆ ವಿಶಿಷ್ಟಗೊಳಿಸೇಬೇಕಿದ್ದೀರಿ?

ಉತ್ತರ : ಜ್ಞಾನದ ಆಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಂತೂ ಏಂಥಾ ದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸಮ್ಗ್ರಹಣಿಯಂ ಕ್ಷಯೋಪಶಮದಿಂದಾದ ಯಾಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಶೇಷವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆ ಜ್ಞಾನವು ಕೇವಲಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗಿಕೊಡುತ್ತದೆ ನಿಧಿಯ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವಂತೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕ್ಷಯೋಪಶಮದ ಜ್ಞಾನವು ಒಂದು ಜ್ಞೇಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಂತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಈ ಏಂಥಾ ದರ್ಶನದ ನಿರ್ವಿತ್ತದಿಂದ ಆ ಜ್ಞಾನವು ಅನ್ಯ ಜ್ಞೇಯಗಳಲ್ಲಂತೂ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತವಾದ ಜೀವಾದಿತತ್ವಗಳ ಯಾಥಾರ್ಥ ಸಿಂಹರಿಯ ವಾದಾಡುವಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ದೋಷವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಏಂಥಾ ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಮತ್ತು ಜೀವಾದಿತತ್ವಗಳ ಯಾಥಾರ್ಥ ಶರ್ದೇಯಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಶರ್ದೇಯಲ್ಲಿ ದೋಷವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಏಂಥಾ ದರ್ಶನವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಹೀಗೆ ಲಕ್ಷಣಭೇದದಿಂದ ಏಂಥಾ ದರ್ಶನ, ಏಂಥಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಭಿನ್ನವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಏಂಥಾ ಜ್ಞಾನದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಇದನ್ನೇ ಕತ್ತಾಜ್ಞಾನದ ಅಭಾವದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಸಾಧಿಸದಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನೇ ಕಂಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ.

ಏಂಥಾ ಚಾರಿತ್ರದ ಸ್ವರೂಪ

ಈಗ ಏಂಥಾ ಚಾರಿತ್ರದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ— ಜಾರಿತ್ರವೋಹದ ಉದಯಾದಿಂದಾಗುವ ಕಷಾಯಭಾವಗಳ ಹೇಸರಂ ಏಂಥಾ ಚಾರಿತ್ರವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವರೂಪಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಸಂಖ್ಯೆ-ಪರ-ಸ್ವಭಾವರೂಪ ಪ್ರವೃತ್ತಿಪೂಡಲಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಆದು ಆಗಿಷ್ಟುದಿಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ಇದರ ಹೇಸರು ಏಂಥಾ ಚಾರಿತ್ರವಿದೆ.

ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವಂತೂ ದೃಷ್ಟಾಜ್ಞಾತಾ ಇದೆ; ಆದರೆ ತಾನು ಕೇವಲ ನೋಡುವವನು-ತಿಳಿಯುವವನಾಗಿ ಉಳಿಯಾವುದಿಲ್ಲ, ಯಾವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೇ-ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಇವ್ಯಾಸಿಪ್ರತೀಯನ್ನು ವಾನ್ಯಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ರಾಗಿ-ದ್ಯುಮಿಯಾಗಿ ಒಂದರ ಸದ್ಯಾವವನ್ನುಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ, ಒಂದರ ಅಭಾವವನ್ನುಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಸದ್ಯಾವ ಅಥವಾ ಅಭಾವವು ಇವನು ಪೂರಿಸಿದಂತೆ ಆಗಿವುದಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ದ್ರವ್ಯವು ಇನ್ನೊಂದು ದ್ರವ್ಯದ ಕರ್ತೃ-ಹರ್ಕರ್ತವಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುತ್ತವೆ; ಇವನು ವ್ಯಧೇವಾಗಿಯೇ ಕಷಾಯಭಾವದಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಮತ್ತು ಎಂದಾದರೂ ಇವನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸಿದಂತೆಯೇ ಪದಾರ್ಥವು ಪರಿಣಮಿಸಿದರೆ ಆದು ತಾನು ಪರಿಣಮಿಸುವುದರಿಂದಂತೂ ಪರಿಣಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಚಕ್ಕಿಡಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಾಲಕನೆಬ್ಬಣಿ ಅದನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಇದನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ವಂನ್ನಿಸಿದರೆ ಆದು ಅಸತ್ಯ ಮಂನ್ಯ ಹೇಯಿದೆ; ಒಂದುವೇಳೆ ಅವನು ನಡೆಸುವುದರಿಂದ

ನಡೆಯಂತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ನಿಂತುಕೊಂಡಾಗೇಕೆ ನಡೆಸುವುದಿಲ್ಲ ? ಅದೇಪ್ರಕಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಪರಿಣಮಿಸಂತ್ತ ಹೀಗೆ ಮತ್ತು ಈ ಜೀವನು ಅವುಗಳ ಅನುಸರಣೆವಾದಿ ನಾನು ಇವನ್ನು ಹೀಗೆ ಪರಿಣಮಿಸಂತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಹಾನಿ ಸುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಅದು ಅಸತ್ಯ ಮನ್ವಕ್ಕೆಯಿದೆ; ಒಂದು ಹೇಳಿ ಅವನ ಪರಿಣಮಿಸುವಿಯಂದ ಪರಿಣಮಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವು ಹಾಗೆ ಪರಿಣಮಿಸದಾಗೇಕೆ ಪರಿಣಮಿಸುಹಷ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ? ಆದರೆ ತನ್ನ ಅವೇತ್ತೀಯಂತಂತೂ ಪದಾರ್ಥದ ಪರಿಣಮವನ್ನು ಎಂದಾದರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುವುದಿದ್ದರೆ ಆಗಂತ್ತದೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ಪರಿಣಮವನವಂತೂ ತಾನು ಅವೇತ್ತಿಸದಂತೆಯೇ ಆಗಂತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದಂದರಿಂದ ತಾನು ವಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವುದರ ಸದ್ಯಾವ ಅಥವಾ ಅಭಾವವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯಿತವಿದೆ.

ಒಂದು ಹೇಳಿ ತಾನು ವಾಡುವುದರಿಂದ ಸದ್ಯಾವ-ಅಭಾವಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಕಷಾಯಭಾವ ವಾಡುವುದರಿಂದೇ ಸಾಗುವುದು ? ಕೇವಲ ತಾನೇ ದುಃಖಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ವಿವಾಹಾದಿಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೇಳಿದ್ದ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನಡೆಯಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಕರ್ತೃವಾಗಿ ಕಷಾಯಭಾಡಿದರೆ ತಾನೇ ದುಃಖಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದೇ ಪ್ರಕಾರ ತಿಳಿಯಬೇಕೇ.

ಅದಂದರಿಂದ ನೀರನ್ನು ವಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಷಾಯಭಾವ ವಾಡುವುದು ಕಾರ್ಯಕೂರಿಯಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಕಷಾಯಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಏಂಥಾಂಚಾರಿತ್ವವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟ್ವಕೆಯ ಮೀಥಾಕ್ಕಲ್ಲನೆ

ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟ್ವವೆಂದು ಹಾನಿಸಿದವೇಂತೆ ಕಷಾಯಭಾವಗಳಾಗುತ್ತದೆ, ಅದಂದರಿಂದ ಇಷ್ಟ್-ಅನಿಷ್ಟವೆಂದು ಮನ್ವಸುವುದೆಂದು ಕೂಡ ಏಂಥ್ಯಾಯಿದೆ; ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವೂ ಇಷ್ಟ್-ಅನಿಷ್ಟವಿಲ್ಲ.

ಹೇಗೆಂಬಾದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ— ತವಗೆ ಸುಖಿದಾಯಕ-ಉಪಕಾರಿಯಾದುದನ್ನು ಇಷ್ಟ್ವವೆಂದು ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ; ತವಗೆ ದುಃಖಿದಾಯಕ-ಅನುಪಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅನಿಷ್ಟವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವದ್ದೇ ಕರ್ತೃಗಳಿದ್ದು ಯಾವುದೂ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಸುಖಿ-ದುಃಖಿದಾಯಕ, ಉಪಕಾರಿ-ಅನುಪಕಾರಿಯಿಲ್ಲ. ಈ ಜೀವನೇ ತನ್ನ ಪರಿಣಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಸುಖಿದಾಯಕ-ಉಪಕಾರಿಯಾದುವಾನಿಸಿ ಇಷ್ಟ್ವವೆಂದು ತಿಳಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ; ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದೇ ಪದಾರ್ಥವು ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಇಷ್ಟ್ವನೆನಿಸುತ್ತದೆ, ಇನ್ನೂಬ್ಬನಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ-ಬಟ್ಟೆಯು ದೂರಕದವನಿಗೆ ದಷ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯು ಇಷ್ಟ್ವನೆನಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಯಾವಾದ ಬಟ್ಟೆ ದೂರಕದವನಿಗೆ ಅದು ಅನಿಷ್ಟವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಶಳಕರಾದಿಗಳಿಗೆ ವಂಲವು ಇಷ್ಟ್ವನೆನಿಸಿದರೆ ದೇವಾದಿಕರಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ವೇಷಘಾವುಷ್ಯಯು ಇಷ್ಟ್ವನೆನಿಸಿದರೆ ಇನ್ನೂಬ್ಬನಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟವೆನಿಸಂತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಉಳಿದುವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಜೀವನಿಗೆ ಕೂಡ ಒಂದೇ ಪದಾರ್ಥವು ಒಂದಂ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟ್ವನೆನಿಸುತ್ತದೆ ಮಾತ್ರಾಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನಿಷ್ಟವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಜೀವನು ಮಂಬಿರೂಪದಿಂದ ಇಷ್ಟ್ವಾನ್ನಿಸಂಪುದು ಕೂಡ ಅನಿಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹೇಗೆಂದರೆ-ಶರೀರವು ಇಷ್ಟ್ವನಿದ್ರೂರೂ ರೋಗಾದಿಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಅನಿಷ್ಟವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ; ಪ್ರತ್ಯಾದಿಕರು ಇಷ್ಟ್ವರ್ದೂರೂ ಕಾರಣ ದೂರೆತ ಮೇಲೆ ಅನಿಷ್ಟರಾಗಿತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಮತ್ತು ಈ ಜೀವನು ಮಂಬಿರೂಪದಿಂದ ಅನಿಷ್ಟವಾನ್ನಿಸಂತ್ತಿರುವುದು ಕೂಡ ಇಷ್ಟ್ವಾಗಿತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ-ಬೃಗಕ್ಕು ಅನಿಷ್ಟವೆನಿ-

ಸಿದರೂ ವಾವನಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟವೆನಿಸುತ್ತದೆ.* ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟತೆಯಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟತೆಯಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಪದಾರ್ಥವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇಷ್ಟವೇ ಆಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಅನಿಷ್ಟವಾದದ್ದು ಅನಿಷ್ಟವೇ ಆಗಬೇಕು; ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. ಈ ಜೀವನು ತನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಅವನ್ನು ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟವೆಂದು ವಾನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯು ಆಸತ್ಯವಿದೆ.

ಪದಾರ್ಥಗಳು ಸುವಿದಾಯಕ-ಉಪಕಾರಿ ಅಥವಾ ದುಃಖಿದಾಯಕ-ಅನುಪಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಆಗಬ್ತಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಪ್ರಣಾಲ್ಯ-ಪಾಪದ ಉದಯಾನಂಸಾರ ಆಗಬ್ತದೆ. ಪ್ರಣಾಲ್ಯ ಉದಯಾವಿರಾವನಿಗೆ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಂಯೋಗವು ಸುವಿದಾಯಕ-ಉಪಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆಯಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಕಾಳಿತ್ತೇವೆ. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುತ್ರಾದಿಕರು ಸುವಿದಾಯಕರಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂಬ್ಬನಿಗೆ ದುಃಖಿದಾಯಕರಿದ್ದರೆ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ವಾಡುವುದಿಂದ ಉಭಯವಿದ್ದರೆ ವಂತ್ಯಾಬ್ಬನಿಗೆ ಹಾನಿಯಿದೆ; ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳೂ ಸೇವಕರಾದರೆ ಬೇರೊಬ್ಬನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನನೂ ಅಹಿತಾರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಕರ್ಮಕರ್ಮದಯ: ದ ಅನುಸಾರ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಒಬ್ಬನ ಸೇವಕನು ತನ್ನ ಒಡೆಯನು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾರುಷನಿಗೆ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟವನ್ನುತ್ಪನ್ನ ವಾಡಿದರೆ ಅದೇನು ಸೇವಕನ ಕರ್ಮವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅವನ ಒಡೆಯನ ಕರ್ಮವ್ಯವಿದೆ. ಯಾರಾದರೂ ಸೇವಕರನ್ನೇ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟವೆಂದು ಮಾನ್ಯಾಸಿದರೆ ಅದು ಅಸತ್ಯವಿದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ಮದ ಉದಯಾದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಕರ್ಮದ ಅನುಸಾರ ಜೀವನಿಗೆ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟವನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನ ವಾಡಿದರೆ ಅದೇನು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಕರ್ಮವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅದು ಕರ್ಮದ ಕರ್ಮವ್ಯವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟವೆಂದು ವಾನ್ನಿಸಿದರೆ ಅದು ಅಸತ್ಯವಿದೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟವೆಂದು ವಾನ್ನಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ವಾಡುವುದು ಅಸತ್ಯವಿದೆಯಂಬ ವಾತು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತಂ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಬಿಂಹ್ವವಸ್ತುಗಳ ಸಂಯೋಗವು ಕರ್ಮದ ನಿರ್ಮಿತುದಿಂದಾಗುತ್ತದೆಂದ ಮೇಲೆ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಂತೂ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ವಾಡಬೇಕಲ್ಲವೇ?

ಉತ್ತರ: ಕರ್ಮಗಳಂತೂ ಜಡವಿದ್ದು ಅವಕ್ಕೇನು ಸಂಖ್ಯಾ-ದಂಬಿ ಕೂಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅವು ತಾವಾಗಿಯಂತೂ ಕರ್ಮರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಂಪುದಿಲ್ಲ, ಇವನ ಭಾವಗಳ ನಿರ್ಮಿತುದಿಂದ ಕರ್ಮರೂಪವಾಗಂತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ-ಒಬ್ಬನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಕಲ್ಲಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ತಲೆ ಒಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ದೋಷವೇನಿದೆ? ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವನು ತನ್ನ ರಾಗಾದಿ ಭಾವಗಳಿಂದ ಪ್ರದ್ವಾಲವನ್ನು ಕರ್ಮರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಿತವಾದ ವಾಡಿ ತನ್ನ ಕಡತ ವಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕರ್ಮದ ದೋಷವೇನಿದೆ? ಆದುದರಿಂದ ಕರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಕೂಡ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ವಾಡಂಷ್ಟುದು ಅಸತ್ಯವಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಪರದ್ವಾಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟವೆಂದು ಮಾನ್ಯಾಸಿ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ವಾಡುವುದು ಏಂಧ್ಯೇಯಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಪರದ್ವಾಗಳು ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟವುದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ರಾಗ-ದ್ವೇಷವಾಡಿದರೆ ಏಂಧ್ಯೇಯಿಂಬ ಹೆಸರಂ ಪಡೆಯಂತ್ತಿರಲ್ಲಿ; ಅವಂತೂ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟವಿಲ್ಲ ವಂತ್ಯ ಇವನು ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟ ಮಾನ್ಯಾಸಿ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ವಾಡುತ್ತಾನೆ, ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪರಿಣಿತವಾದವನ್ನು ಏಂಧ್ಯೇಯಿಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಏಂಥಾಗ್ಗೂ ರೂಪವಾದ ಪರಿಣಿತವಾದ ಹೆಸರು ಏಂಥಾಗ್ಗೂ ತಿರುತ್ತಿರಬಿದೆ.

* ರಾಜಕ್ಕಾನಾದಲ್ಲಿ ಈ ರೂಪಿಯಿದೆ.

ರಾಗ-ದ್ವೇಷದ ವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ವಿಸ್ತಾರ

ಈ ಜೀವನಿಗೆ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳಾಗಂತ್ರವೆ, ಅವುಗಳ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೀಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೊದಲಂತೂ ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಪಯ್ಯಾರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಅಹಂಬಂದಿಯಿರುವುದರಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಮತ್ತು ಶರೀರವನ್ನು ಒಂದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರವರ್ತಿಸಣತ್ತಾನೆ. ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸೋಗಸೆನಿಸುವಂಥ ಇಷ್ಟ ಅವಸ್ಥೆಯಿದ್ದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ರಾಗ ವಾಡುತ್ತಾನೆ; ತನಗೆ ಸೋಗಸೆನಿಸದಂಥ ಅನಿಷ್ಟ ಅವಸ್ಥೆಯಿದ್ದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಶರೀರದ ಇಷ್ಟವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಬಾಹ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಂತೂ ರಾಗ ವಾಡುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಫಾತುಕವಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನು ಶರೀರದ ಅನಿಷ್ಟ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಶಾರಣಭೂತವಾದ ಬಾಹ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಂತೂ ದ್ವೇಷ ವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಫಾತುಕವಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ ವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ತು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಾಹ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ದ್ವೇಷ ವಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಅನ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ ವಾಡುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ಅವಕ್ಕೆ ಫಾತುಕವಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವವುಗಳಿಂದ ರಾಗ ವಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಹಾಗೂ ಫಾತುಕವಾದ ಅನ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನು ಯಾವವುಗಳಿಂದ ದ್ವೇಷವಿದೆ ಅವಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಹಾಗೂ ಫಾತುಕವಾದ ಅನ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ಹಾಗೂ ರಾಗ ವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳ ಪರಂಪರೆಯು ಪ್ರವರ್ತಿಸಣತ್ತದೆ.

ಅದೆಷ್ಟೂ ಬಾಹ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳು ಶರೀರದ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ—ಹಂಗಳಿಗೆ ಕರಂಗಳಿಂದ ಯಾವ ಶರೀರದ ಇಷ್ಟವಾಗದಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ರಾಗ ವಾಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಶಾಂತನಗಳಿಗೆ ಬೆಕ್ಕಿಗಳಿಂದ ಯಾವ ಶರೀರದ ಅನಿಷ್ಟವಾಗದಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ವಾಡುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಅದೆಷ್ಟೂ ವರ್ಣ, ಗಂಧ, ತಬ್ಬಾದಿಗಳ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಶರೀರದ ಇಷ್ಟವಾಗದಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ ವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದೆಷ್ಟೂ ವರ್ಕಾರದಿಗಳ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಅನಿಷ್ಟವಾಗದಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಬೀನ್ ಬಾಹ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವವುಗಳಿಂದ ರಾಗ ವಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಫಾತುಕವಾದ ಅನ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ ಹಾಗೂ ದ್ವೇಷ ವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಯಾವವುಗಳಿಂದ ದ್ವೇಷ ವಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಫಾತುಕವಾದ ಅನ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ಹಾಗೂ ರಾಗ ವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿಯೂ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳ ಪರಂಪರೆಯು ಪ್ರವರ್ತಿಸಣತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಅನ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಂತೂ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ವಾಡುವ ಪ್ರಯೋಜನ ತಿಳಿಯಿತು, ಅದರೆ ಮೊದಲೇ ಶರೀರದ ವಂಳಿಭೂತ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಆ ಶರೀರದ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದಂಥ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟನಿಷ್ಟತಯನ್ನು ವಂಣಿಸುವುದರ ಪ್ರಯೋಜನವೇನಿದೆ?

ಉತ್ತರ : ಮೊದಲು ಮಂಳಿಭೂತ ಶರೀರದ ಅವಸ್ಥೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನ ವಿಚಾರಿಸಿ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ವಾಡಿದರೆ ಏಂಥಾಗ್ಯಾಚಾರಿತರವೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನೇಕೆ ಪಡೆಯಿತು? ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆಯೇ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ವಾಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಲ್ಲಾವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ವಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ಪರಿಣಿತಯ ಹೆಸರು ಏಂಥಾಗ್ಯಾಚಾರಿತ್ವವಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ತರೀರದ ಅವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಬಾಹ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಪತ್ತಿಸುವ ಪ್ರಯೋಜನವಂತಹ ಭಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂತು ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಪತ್ತಿಸುವ ಮನ್ಯಿಸಿದಲ್ಲಿದೆ ಇರುವುದೂ ಅಗುವುದಿಲ್ಲ; ಹಾಗಾದರೆ ಇದರ ಕಾರಣವೇನು?

ಉತ್ತರ: ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವೋಹದ ಉದಯದಿಂದ ರಾಗ-ದ್ಯೇಪಗಳಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಆ ಭಾವಗಳು ಯಾವುದೇ ಪದಾರ್ಥದ ಅಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ಅಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಾಲ್ಲ. ಹೀಗೆಂದರೆ ರಾಗವಾದರೆ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಗುತ್ತದೆ, ದ್ಯೇಪವಾದರೆ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಾಗ-ದ್ಯೇಪಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮಿತ್ತ-ನೈಮಿತ್ತಕ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮಂಬಿರೂಪದಿಂದ ರಾಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮಂಬಿರೂಪದಿಂದ ದ್ಯೇಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದ್ಯೇಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆಯೆಂಬ ವಿಶೇಷವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗುವಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳು ಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಗಾದಿಗಳಾಗುವುದ್ದೀ ಅಂತರಂಗ ಕಾರಣವು ಮೋಹದ ಉದಯವಿದ್ದು ಅದಂತೂ ಬಲಷ್ಟುವಿದೆ ಎಂತು ಬಾಹ್ಯಕಾರಣವು ಪದಾರ್ಥವಿದ್ದು ಅದು ಬಲಷ್ಟುವಿಲ್ಲ. ಮಹಾವಾನಿಗಳ ಮೋಹವು ಮಂದವಿರುವುದರಿಂದ ಬಾಹ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳ ನಿಮಿತ್ತವಿದ್ದರೂ ರಾಗ-ದ್ಯೇಪಗಳು ಖಚಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾಠಿ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಮೋಹವು ತೀವ್ರವಿರುವುದರಿಂದ ಬಾಹ್ಯಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವರ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ರಾಗ ದ್ಯೇಪಗಳಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮೋಹದ ಉದಯವಿರುವುದರಿಂದ ರಾಗಾದಿಗಳಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಬಾಹ್ಯಪದಾರ್ಥದ ಅಶ್ರಯದಿಂದ ರಾಗಭಾವವಾಗುತ್ತದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಅಥವಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಯೋಜನದೂಡನೆ ಇಷ್ಟಾಂತಿಕಾಯಂತ್ರದೆ. ಮತ್ತು ಯಾವ ಪದಾರ್ಥದ ಅಶ್ರಯದಿಂದ ದ್ಯೇಪಭಾವವಾಗುತ್ತದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಅಥವಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಯೋಜನದೂಡನೆ ಅನಿಷ್ಟಬಾಂತಿಕಾಯಂತ್ರದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೋಹದ ಉದಯದಿಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಪತ್ತಿಸೆಂದು ಮನ್ಯಿಸಿದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಪತ್ತಿಬುದ್ಧಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಆ ರಾಗ-ದ್ಯೇಪರೂಪ ಪರಿಣಂವನವಾಗುವುದರ ಹೆಸರು ಏಧಾರ್ಥಕಾರಿತ್ವವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಆ ರಾಗ-ದ್ಯೇಪಗಳ ವಿಶೇಷಗಳೇ ಕೋಳಿ, ವನಾನ, ವನಾಯಿ, ಲೋಭ, ಹಾಸ್ಯ, ರತಿ, ಅರತಿ, ಶೋರ, ಭಯ, ಜಃಗುಪ್ಪೆ, ಸ್ತೋಮೇದ, ಪ್ರರಂಪವೇದ, ನಷ್ಟಂಸಕವೇದರೂಪದ ಕವಾಯಭಾವಗಳಿವೆ; ಇವಲ್ಲವು ಈ ಏಧಾರ್ಥಕಾರಿತ್ವದ ಭೇದಗಳಿಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇವುಗಳ ವರ್ಣನೆಯಂತ್ರಂ ಈ ಮೋಹದಲು ಇಟ, ಶಿಂಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಡಿಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಆ ಏಧಾರ್ಥಕಾರಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪಾಚರಣ ಚಾರಿತ್ರದ ಅಭಾವವಿರುವುದರಿಂದ ಇದರ ಹೆಸರಂ ಆಚಾರಿತ್ವವೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆ ಪರಿಣಾಮಗಳು ದೂರವಾಗಂಪುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ವಿರಕ್ತವಿಲ್ಲದಂದರಿಂದ ಇದರ ಹೆಸರೇ ಅಸಂಯಮ ಅಥವಾ ಅವಿರತಿಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಐದು ಇಂದಿಯಂಗಳು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ವಿವರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಒದು ಸ್ವಾಪರ ಮತ್ತು ತ್ರಿಷಂದ ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದಯೆಲ್ಲಾರೂವುದು ಹಾಗೂ ಅಪರಿಶ್ಯಾಗ್ರಾಹಿತ್ವದ ಭಾವವಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಹನ್ನರೆಡು ಪ್ರಕಾರದ ಅಸಂಯಮ ಅಥವಾ ಅವಿರತಿಯಿದೆ. ಕವಾಯಭಾವಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಇಂಥ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗುವುದರಿಂದ ಏಧಾರ್ಥಕಾರಿತ್ವದ ಹೆಸರು ಅಸಂಯಮ ಅಥವಾ ಅವರತಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇದರ ಹೆಸರೇ ಅವೃತವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇದು. ಏಕೆಂದರೆ ಹಿಂಸೆ, ಅಸ್ವತ, ಅಸ್ವೇಯ ಅಬ್ರಹ್ಮ, ಪರಿಗ್ರಹಗಳ ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರಪೂತ್ಯಿಯ ಹೆಸರು ಅವೃತವಿದೆ. ಇವುಗಳ ಮಂಬಾರಣ

ಪ್ರಮತ್ತಯೋಗವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಪ್ರಮತ್ತಯೋಗವು ಕರಣವಂತಾವಿರುವುದರಿಂದ ಏಂಥಾಗ್ಗಾಗಾರಿತ್ತದ ಹೆಸರು ಅವುತ್ತವೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಏಂಥಾಗ್ಗಾಗಾರಿತ್ತದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳಲಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಈ ಸಂಸಾರಿ ಜೀವನಿಗೆ ಏಂಥಾಗ್ಗಾದರ್ಶನ, ಏಂಥಾಗ್ಗಾನಲ್ಲಿನ ಏಂಥಾಗ್ಗಾಗಾರಿತ್ತರೂಪದ ಪರಿಣಂವನವು ಅನಾದಿಯಿಂದ ಕಂಡಬರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಪರಿಣಂವನವು ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ಮೊದಲಾಗಿ ಅಸಂಖ್ಯೆ ವರೀಗಳನ ಎಲ್ಲ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಂದ ಎಲ್ಲ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಇಂಥ ಪರಿಣಂವನವೇ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಪರಿಣಂವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಸಂಭವವಿದೆ ಅಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯೇಕು. ಹೀಗೆಂದರೆ-ಪಕೇಂದ್ರಿಯ ಮೊದಲಾದವರಿಗಳಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳ ಹೀನಾಧಿಕತೆಯಂತಹ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರ ಧನ-ಪ್ರತಾದಿಕರ ಸಂಬಂಧವು ಮನುಷ್ಯ ಮೊದಲಾದವರಿಗೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ ನಿರ್ವಿತ್ತದಿಂದಲೇ ಏಂಥಾಗ್ಗಾದರ್ಶನಾದಿಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿಶೇಷತೆಯಂತಹ ಸಂಭಿವಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯೇಕು.

ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ಮೊದಲಾದ ಜೀವಗಳು ಇಂದ್ರಿಯ, ಶರೀರಾದಿಗಳ ಹೆಸರು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಆ ಹೆಸರಿನ ಅರ್ಥರೂಪವಾದ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾರ್ಥಕ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪರಿಣಂವನವು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಂದರೆ ನಾನು ಶರೀರದಿಂದ ಸ್ವರ್ವಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಶರೀರವು ನನ್ನ ದಿದೆಯೆಂದು ಹೆಸರು ತಿಳಿಯೆದ್ದರೂ ಅದರ ಅರ್ಥ ರೂಪವಾದ ಯಾವ ಭಾವಿದೆ ಆ ರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಿಸಂತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರ ಮಂನುಷ್ಯಾದಿಕರೂ ಅದೇವೇಷ್ಟೇ ಹೆಸರು-ಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಂತಾರ್ಥಿ ಮಂತ್ರ ಅವುಗಳ ಭಾವರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಂವನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಶೇಷಗಳು ಸಂಭಿವಿಸುತ್ತಿರುವವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವೇಕು.

ಮೇಲೆಹದ ಮಂಣಿಮೇ

ಹೀಗೆ ಈ ಏಂಥಾಗ್ಗಾದರ್ಶನಾದಿ ಭಾವಗಳು ಜೀವನಿಗೆ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ, ನವೀನ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಇದರ ಮಂಣಿಮೇ ನೋಡಿರಿ! ಧಾರಣ ಮಾಡಿದ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯದಯೇ ಮೇಲೆಹದ ಉದಯೇ-ದಿದ ತಾನಾಗಿ ಇಂಥದೇ ಪರಿಣಂವನಮಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂನುಷ್ಯ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಸತ್ಯವಿಚಾರವಾಗುವ ಕಾರಣಗಳಂದೂ ಕೂರೆತರೂ ಕೂಡ ಸಮೃದ್ಧಿ ಪರಿಣಂವನಮಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಮಂತ್ರ ತ್ರೀಗುರಾಗಳ ಉಪದೇಶದ ನಿರ್ವಿತ್ತ ಲಭಿಸಿ. ಅವರು ಷ್ವನಃ ಷ್ವನಃ ತಿಳಿಸಿದರೂ ಇವನು ಯಾವ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಂತ್ರ ತನಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಭಾಷವಾದರೂ ಅದನ್ನಂತೂ ಮಂನ್ಯಾಸುವುದಿಲ್ಲ ಮಂತ್ರ ವಿಪರೀತವಾಗಿಯೇ ಮಂನ್ಯಾಸಂತ್ರಾನ. ಹೀಗೆಂಬಂದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮಂಣಿಮಾಡವೇಲೆ ಶರೀರ-ಅತ್ಯಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಭಾಗಿತ್ವದ್ವಾಗಿತ್ತವೆ. ಅತ್ಯನ್ನ ಒಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಶರೀರ ಧಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯಂತರಾದಿಕರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಭಾವದ ಸಂಬಂಧ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತಿರುವುದೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಇವನಿಗೆ ಶರೀರದಿಂದ ಭಿನ್ನಬುದ್ಧಿಯಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀ-ಪ್ರತಾರ್ಥಿಕರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಧರ ಸಂಗಡಿಗರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಭಾಗಿತ್ವದ್ವಾಗಿ ಅವರ ಪ್ರಯೋಜನವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಕೂಡಲೇ ವಿಪರೀತರಾಗಿತ್ತಿರುವುದೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ; ಇವನು ಅವರಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಮಂತ್ರ ಅವರ ಸಲು-ವಾಗಿ ನರಕಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲಿಯಲು ಕಾರಣಭೂತವಾದ ನಾನಾಪ್ರಕಾರದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಧನಾದಿಸಾಮಂಗಿಯು ಯಾರದ್ದೇ ಯಾರಾಗೋ ಆಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ, ಇವನು ಅವನ್ನು ತನ್ನ ಮೇಂದು ಮಾನ್ಯಸಂತ್ರಾನ. ಶರೀರದ ಅವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಬಾಹ್ಯಸಾಮಂಗಿಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತಿರುವುದಂ ಮಂತ್ರ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವನು ವ್ಯಾಘರ ಸ್ವಯಂ ಕರ್ತೃವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನೋರಥದ ಅನುಸಾರವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ‘ನಾನು ಮಾಡಿದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ಮಂತ್ರ ವಿಪರೀತವಾದರೆ

‘ನಾನೇನು ವಹಡಲಿ?’ ಹೀಗೆಯೇ ಆಗುವುದಿತ್ತು ಅಥವಾ ಹೀಗೇಕಾಲ್ಯಿತೆಂದು ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವುಗಳ ಕರ್ತೃವಾಗಬೇಕಿತ್ತು ಅಥವಾ ಅಕರ್ತೃ ಉಳಿಯಬೇಕಿತ್ತು, ಯಾವುದರ ವಿಚಾರವೇ ಇಲ್ಲ.

ಮರಣವು ಅವಶ್ಯಕದೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಮರಣದ ನಿಶ್ಚಯವನಾಡಿ ಯಾವ ಕರ್ತವ್ಯ ವಹಾಡಿವುದಿಲ್ಲ; ಈ ಪರಿಫರ್ಯಾಯ ಸಂಬಂಧದ ಯಂತ್ರವನ್ನೇ ವಹಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಮರಣದ ನಿಶ್ಚಯವನಾಡಿ ಒಮ್ಮೆಯಂತೂ ನಾನು ಸಾಯಂವೆನು ಮತ್ತು ಶರೀರವನ್ನು ಸಂಟ್ಯಾಹಾಕುವರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಡಂವರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಯಂತ್ರವ್ಯಾಪ್ತಿ ಉಳಿದರೆ ನಾನು ಬದುಕಿದ್ದೆಂತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರತಾರದಿರಿದ್ದರೆ ನಾನಿದ್ದೆಂತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹುಚ್ಚಿನಂತೆ ಹರಡಿಯಾಗಿ, ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಾವಧಾನತೆಯಿಲ್ಲ.

ತನಗೆ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದಿದೆಯೆಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತಿಳಿಯಲ್ಪತ್ತಾನೆ; ಆದರೆ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಾತೆಯ ಉಪಾಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಹಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ರಾ-ಪೌತ್ರ ಮೂದಲಾಗಿ ನನ್ನ ಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳಪ್ಪ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಇಷ್ಟಾಗಿರಲಿ-ಅನಿಷ್ಟಾಗಾಗಿರಲಿಂದೆ ಅನೇಕ ಉಪಾಯ ವಹಡುತ್ತಾನೆ. ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದ ಸಂತರ ಈ ಲೋಕದ ಸಾಮಾನ್ಯಾಯಂ ಯಾರಿಗೂ ಉಪಕಾರವಾದುದು ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಇವನಿಗೆ ಪರಲೋಕವಾಗುವ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ನಂತರವೂ ಈ ಲೋಕದ ಸಾಮಾನ್ಯಾಯದೇ ಪರಿಪಾಲನೆ ಇರಂತ್ತುದೆ.

ವಿಪರ್ಯಾ-ಕಷಾಯಗಳ ಪರಿಣಿತಿಯಾಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಹಿಂಸಾದಿ ಕಾಯಂಗಳಿಂದ ಸ್ವಯಂ ದುಃಖಿಯಾಗಲ್ಪತ್ತಾನೆ, ಖೇದವಿನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಇತರಿಗೆ ಶತ್ಯವಾಗುತ್ತಾನೆ, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿಂದ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಿಡಕಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತಿಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವೇ ಹೊದಲಾಗಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡುಬರುವುದು, ಆದರದೂ ಅನ್ಯಥಾ ಶ್ರದ್ಧೆ ವಹಡುತ್ತಾನೆ, ತಿಳಿಯಾತ್ತಾನೆ, ಅಜರಣ ವಹಡುತ್ತಾನೆ: ಆದರೆ ಇದುಹೋದ ವಣಹಾತ್ಕುವಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಈ ಜೀವನು ಅನಾದಿಯಾಯಿಂದ ಏಂಥಾಯಾದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ-ಜ್ಞಾನ-ಜ್ಞಾನ-ಪರಿಣಮವನವಾಡುತ್ತಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ ಪರಿಣಮನದಿಂದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ದುಃಖಿವನ್ನುತ್ಪನ್ನ ವಹಡುವಂಥ ಸಂಪರ್ಕಗಳ ಸಂಬಂಧವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವೇ ಭಾವಗಳು ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಬೀಜಪೂರ್ಯವಿವೆ ಬೇರಾವವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲ.

ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲೆ ಭವ್ಯನೇ! ನಿಂನು ದುಃಖಗಳಿಂದ ಚಂಕ್ರನಾಗಲಪೇಸ್ತ್ರಿಸಂಕ್ಷಿದ್ದರೆ ಈ ಏಂಥಾಯಾದರ್ಶನಾದ ವಿಭಾವಭಾವಗಳ ಅಭಾವ ವಹಡುವುದೇ ಕಾಯಂವಿದೆ; ಈ ಕಾಯಂವಹಡುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನದು ಪರಮ ಕಲಾಳಿವಾಗಿವುದು.

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಹೋಕ್ಕೆವಾಗ್ರಹಕಾಶಕವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಏಂಥಾಯಾದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ-ಜ್ಞಾನ-ಪರಿಣತ್ವದ ನಿರೂಪಣೆ ವಹಡುವ ನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧಿಕಾರವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಖದನೆಯ ಅಧಿಕಾರ

ವಿವಿಧಮತ-ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಬಹುವಿಧ ಮಿಥ್ಯಾಧಾರಣಾದಿ ಮಲಿನಾಗಿದೆ ನಿಜಭಾವ |
ಅದರಭಾವದಲ್ಲಿ ತೋರುವುದು ಸಹಜರೂಪ ಸದ್ಗ್ರಾಮ ||

ಈ ಜೀವನು ಪೂರ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಅನಾದಿಯಿಂದಲೇ ಏಂಥಾಯಾದರ್ಶನ-ಚಾಲ್ನ-ಚಾರಿತ್ರೂರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಿತಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಿಂದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ದುಃಖವನ್ನು ಸಹನೆವಾಡುತ್ತ ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಮನಸ್ಸಾದಿ ಪರಿಣಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಶ್ರದ್ಧೆವಾಡಂತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಏಂಥಾಯಾಶ್ರದ್ಧಾದಿಗಳ ವಿಶೇಷ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಆ ಏಂಥಾಶ್ರದ್ಧಾದಿಗಳ ಹೋಷಣೆ ವಾಡಿದರೆ ಆ ಜೀವನಿಗೆ ದುಃಖದಿಂದ ಮಂಕ್ರಿವಾಗಂಪುದು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಬಳವಾಗಂತ್ತದೆ.

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ರೋಗಿ ಪುರುಷನೇರ್ವರ್ವನು ಸ್ವಲ್ಪಗುಣವಾಲಿನಾದ ವೇಗಲೇ ಕಂಪಧ್ಯ ಸೇವನೆ ವಾಡಿದರೆ ಆ ರೋಗದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವುದು ಕರಿಣವೇ ಆಗುವುದು. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಏಂಥಾಯಾಶ್ರದ್ಧಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಜೀವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಜ್ಞಾನಾದಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ವಿಶೇಷ ವಿಪರೀತ ಶ್ರದ್ಧಾದಿಯ ಕಾರಣಗಳ ಸೇವನೆ ವಾಡಿದರೆ ಈ ಜೀವನು ಮಂಕ್ರಿನಾಗಂಪುದು ಕರಿಣವೇ ಆಗುವುದು.

ಆದುದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ವ್ಯಾದ್ಯನು ಕಂಪಧ್ಯ ಸೇವನೆಯ ದುಪ್ಪರಿಣಾವಂಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಅವುಗಳ ಸೇವನೆಯ ನಿಷೇಧವಾಡಂತಾನೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಏಂಥಾಶ್ರದ್ಧಾದಿಯ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಅವುಗಳ ನಿಷೇಧ ವಾಡಂತಾರೆ.

ಅನಾದಿಯಿಂದ ಕಂಡಿಲುರುತ್ತಿರುವ ಏಂಥಾಯಾಶ್ರದ್ಧಾಭಾವಗಳನ್ನಂತೂ ಲಗ್ಗಿತ ಏಂಥಾಯಾಶ್ರದ್ಧವೆಂದು ತಿಳಿಯ ಬೇಕೆಂ, ಏಕಿಂದರೆ ಅವು ಹೊಸದಾಗಿ ಗ್ರಹಣವಾಡಿದವುಗಳಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುವಾಡುವ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಆಗುತ್ತಿರುವ ವಿಶೇಷ ಏಂಥಾಯಾಶ್ರದ್ಧಾಭಾವಗಳನ್ನು ಗೃಹಿತ ಏಂಥಾಯಾಶ್ರದ್ಧವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂ. ಅಗ್ಗಿತ ಏಂಥಾಯಾಶ್ರದ್ಧದ ವರಣಿನೆಯನ್ನಂತೂ ಈ ಹೊದಲೇ ವಾಡಿದೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮತ್ತು ಈಗಳ ಗೃಹಿತ ಏಂಥಾಯಾಶ್ರದ್ಧನಿರೂಪಣಿ ವಾಡಂತಾರೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಕಂಡೇವ-ಕಂಗರು-ಕಂಧರ್ವ ವಂತ್ತು ಕಲ್ಪಿತ ತತ್ತ್ವಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯಂತೂ ಏಂಥಾದರ್ಶನಿಂದೆ. ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ನಿರೂಪಣೆಯಂದ ರಾಗಾದಿಗಳ ಹೋಷಣೆವಾಡಿರುವಂಥ ಕಂಶಾಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಟ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸವಾಡುವುದು ಅದು ಏಂಥಾಯಾಶ್ರದ್ಧನಿಂದೆ. ಮತ್ತು ಯಾವ ಅಂಶರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕವಾಯಿಗಳ ಸೇವನೆಯಾಗುವುದು ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಧರ್ವರೂಪವೆಂದು ಅಗ್ಗಿಕಾರ ವಾಡಂಪುದು ಅದು ಏಂಥಾಯಾಶ್ರಾರ್ತವಿದೆ.

ಆಗ ಇವುಗಳನ್ನೇ ಏಲೇವಣಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಎಂದು, ಲೋಕಪಾಲ ಇತ್ಯಾದಿ; ಅದ್ಯೈತ ಬ್ರಹ್ಮ, ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ಹಂಹಾರೇವ, ಬಂದ್ರ, ಶಿಂದಾ, ಷೀರ, ಪ್ರೇಗಂಬರ ಇತ್ಯಾದಿ; ಹನುಮಂತ, ಭೀರವ, ಶ್ರೀತ್ರಪಾಲ, ದೇವಿ, ದಹಾಡಿ, ಸಹಿ ಇತ್ಯಾದಿ; ಶೀತಲಾ, ಚೌಧಿ, ಗೌರಿ, ಹೋಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ; ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಗೃಹ, ಜೀತ, ಪಿತ್ರ, ವ್ಯಂತರ ಇತ್ಯಾದಿ; ಹನು, ಸರ್ವ ಇತ್ಯಾದಿ; ಅಗ್ನಿ. ಜಲ, ವೃಕ್ಷ ಇತ್ಯಾದಿ; ಮತ್ತು ಶಸ್ತ್ರ, ದಾತಿ, ಪಾತ್ರ, ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಅನೇಕವಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಅನ್ವಯಾ ಶ್ರದ್ಧವಾಡಿ ಅವನ್ನು ಪ್ರಾಚಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಂತ್ತು, ಅವುಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಸಲೆಂದು ಅವೇಕ್ಷಿಸಂತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಅವು ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯು ಕಾರಣಗಳಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂಥ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಗೃಹೀತ ಏಂಥಾಗೈ ವೆಂದು ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ಎವರಿತ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಅದ್ಯೈತಬ್ರಹ್ಮ

ಅದ್ಯೈತ* ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಎಲ್ಲಾವುಗಳ ಕರ್ತೃವೆಂದು ಹಂನಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅಂಥವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಹೊದಲು ಅವನನ್ನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯೆಂದು ಹಂನಿಸುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಂತೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನ ವಿವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸ್ವಭಾವವು ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ, ಅವನ್ನು ಒಂದೆಂದು ಹೇಗೆ ಹಂನಿಸುವುದು? ಇವರ ಮನ್ನಾಕ್ಯಾಯಂತೂ ಈ ಪ್ರಕಾರದಿವೆ.

ಹೊದಲನೆಯ ಪ್ರಕಾರ-ಎಲ್ಲವು ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಸಮುದಾಯದ ಕಲ್ಪನೆ ಹಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೆಸರು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಅನೇ, ಕಡುರೆ ಹೊದಲಾದವು ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಸಮುದಾಯದ ಹೆಸರಂ ಸ್ವೇಚ್ಛಾವಿದೆ, ಸೇನಯೆಂಬುದು ಅವುಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಹೆಸರು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ದು ಆ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬುದು ಯಾವ ಭಿನ್ನವಸ್ತುವೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಗಲಿಲ್ಲ, ಆದು ಕಲ್ಪನಾ ವಹಾತ್ಮವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯದಾಯಿತು.

ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಕಾರ-ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅವೇಕ್ಷೀಯಿಂದಂತೂ ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಿದ್ದು ಅವರನ್ನು ಜಾತಿಯಂತಹ ಅವೇಕ್ಷೀಯಿಂದ-ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಒಂದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ-ನೂರಂ ಕಂದುರೆಗಳಿವೆ, ಅವು ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವೇಕ್ಷೀಯಿಂದಂತೂ ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನ ನೂರಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಆಕಾರಾದಿಯು ಸರಣನತೆ ನೋಡಿ ಒಂದು ಜಾತಿಯಿಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಆ ಜಾತಿಯಾ ಅವುಗಳಿಂದೇನು ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಹೇಳಿ ಯಾವೇ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಅವೇಕ್ಷೀಯಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಒಂದು ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಹಂನಿಸ ಹೋಡರೂ ಬ್ರಹ್ಮನೇನು ಭಿನ್ನವೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮಾರ್ಗನೆಯ ಪ್ರಕಾರ-ಪದಾರ್ಥಗಳು ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಏಲನದಿಂದ ಒಂದು ಸ್ವಂಧವಾದರೆ ಅದನ್ನು ಒಂದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ-ನೀರಿನ ಪರವಣಾಗಳು ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಏಲನ್ನು ಒಂದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

* ಸರ್ವ ವೈವಿಲ್ಯದಂ ಬ್ರಹ್ಮ - ಭಾಂದ್ರೋಗ್ಯಾಪಿತ್ತಾ ಪ್ರ. ಬಿಂ. ೧೪ ಮಂ. ೧

ಸೇವ ನಾಜಾಸ್ತಿಂಬಸ್ - ಕರ್ಣಾಟಕಿತ್ತಾ ಆ. ೨ ಪ. ೪೧ ಮಂ. ೧೦

ಬ್ರಹ್ಮ ವೇದಮೃತಂ ಪುರಾತ ಬ್ರಹ್ಮದ್ವಿಷಣಪರ್ವತೀರೇಣ ।

ಅಫಶ್ಲಾಂಧ್ರಂ ತಪಸ್ಯತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವೇದಂ ವಿಶ್ವಮಿದಂ ಪರಿಪ್ರೇಮೋ ॥ - ಮಂಡಕೀ. ಬಿಂ. ೨ ಮಂ. ೧೦

ವಾದ ವೇಗೀ ಸಮಯದ್ವಿರುವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಅದರಂತೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪರವಾಣಿಗಳ ಏಷ್ಟಿಂದಾದ ವೇಗೀ ಫೋಟೋದಲಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಅದರ ಇಲ್ಲಿ ಸಮಯದ್ವಿರು ಹಾಗೂ ಫೋಟೋದಿಗಳೇನು ಆ ಪರವಾಣಿಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಯಾವ ಬೇರೆ ವಸ್ತುಗಳಿಂತೂ ಇಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ಎಂದಾದರೂ ಚೈ ಬೇರೆತ್ತು ಒಂದಾಗಿ, ಹೋಗಿತ್ತುವ ಅದು ಬ್ರಹ್ಮವಿದೆಯೆಂದು ಮಂಬಿಸಹೋದರೂ ಇವುಗಳಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸಿದ್ಧವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ನಾಲ್ಕನೇಯಪ್ರಕಾರ-ಅಂಗಗಳಿಂತೂ ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಿದ್ದು ಅಂಗಗಳಿರುವವನು ಒಂದು ಅಂಗಿಯಿದ್ದಾನೆ, ಹೇಗೆಂದರೆ-ಕಣ್ಣಿ, ಕೀರ್ತಿ, ಕಾಲುಗಳಿಂ ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಿದ್ದು ಇವುಗಳಿರುವವನು ಒಬ್ಬ ಮಂಬಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇವೆಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂತೂ ಅಂಗಗಳಿಂದ್ದು ಇವುಗಳಿರುವವನು ಅಂಗಿ ಎಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿರಾಟ ಸ್ವರೂಪದ ಲೋಕವು ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಂಗಗಳಿಂದು ಮಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮಂಬಿಷ್ಟು ಕೈ ಕಾಲು ಮೊದಲಾದ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಅಂತರಾಲವಾದ ವೇಲಿಲಂತೂ ಏಕತ್ವತೆ ಉಳಿಯಾವುದಿಲ್ಲ, ಕೂಡಿದ್ದರೇನೇ ಒಂದು ಶರೀರವೆಂಬ ಹೆಸರು ಪಡೆಯುತ್ತುವೆ. ಅದುದರಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿಲಂತೂ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಅಂತರಾಲವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ; ಎಂದು ಬಳಿಕ ಅದರ ಏಕತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಂಬಿಸುವುದು? ಅಂತರವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಏಕತೆಯನ್ನಿಸಿದರೆ ಭಿನ್ನತಯಾನ್ನಿಲ್ಲ ಮಂಬಿಸಲಾಗಂವುದು?

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಸಮಸ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಮಂಬಿದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲವು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

ಉತ್ತರ: ಯಾವ ಅಂಗವು ಯಾವ ಅಂಗದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಅದು ಅದರಿಂದಲೇ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅಥವಾ ತಂದು-ತಂಡಾಗಿ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ? ಪ್ರಥಮ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಗವಣ ವಾಡುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯಾದಿಕರ ಜತೆ ಗಮನ ವಾಡುವಂಥೆ ಯಾವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡುತ್ತಾನೆ. ಮಂತ್ರ ಅವರು ಗಮನವಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಗಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ ಅವು ಗಮನ ವಾಡಬಹುದು, ಇದರಿಂದ ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಅಸ್ತಿರವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಶರೀರದ ಒಂದು ಅಂಗವನ್ನು ಎಳೆದರೆ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳು ಎಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥವು ಗಮನ ವಾಡುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಗಮನವಾಗಂವುದು, ಅದರೇ ಹೀಗೆ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಂತ್ರ ವರದನೇ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿರುತ್ತದೆ ಅಂಗಗಳು ತಂಡಾಗಂವುದರಿಂದ ಭಿನ್ನತಯಾಗೇ ಹೋಗಿತ್ತದೆ, ಆಗ ಏಕತೆಯಂ ಹೇಗೆ ಉಳಿಯಾಗಿತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ? ಅದುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತಲೋಕದ ಏಕತ್ವವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನೆನಂದು ಮಂಬಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಸಂಭೇದಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ?

ಬಿದನೆಯ ಪ್ರಕಾರ-ಮೊದಲು ಒಂದಿದ್ದು ಅನೇಕವಾಯಿತು, ಪ್ರನಃ ಒಂದಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತದೆ; ಅದುದರಿಂದ ಏಕವಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಒಂದಿದ್ದ ನೀರಂ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ-ಬೇರೆಯಾಯಿತು, ಪ್ರನಃ ಕೂಡಿಕೊಂಡಾಗಿ ಒಂದಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರ ಹೇಗೆಂದರೆ ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ತುಂಡಿದ್ದದ್ದು ಕಂಕಣ-ಕುಂಡಲಾದಿರೂಪವಾಗಿ ಪ್ರನಃ ಏಂಲನವಾಗಿ ಚಿನ್ನದ ತುಂಡಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಒಬ್ಬನಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅನೇಕರೂಪನಾಗಿ ಪ್ರನಃ ಒಂದಾಗಿ ಹೋಗಿವುದರಿಂದ ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾನೆ,

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಏಕತೆಯನ್ನು ಮಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅನೇಕ ರೂಪವಾದಾಗ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನೇ ಅಥವಾ ಭಿನ್ನವಾಗಂಧನೇ? ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಾಪ್ತೋಕ್ತದೋಷವು ಬರುವುದು. ಭಿನ್ನವಾದನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿತೂ ಏಕತೆ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮಂತ್ರ ಜಪ-ಸಂವಾರ್ತಾದಿಗಳನ್ನು ಭಿನ್ನವಾದ ವೇಲೂ ಒಂದಿಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂತೂ ಒಂದು ಜಾತಿ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅದರೇ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳ

ಜಾತಿ ಒಂದಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಚೀತನವಿವೆ, ಕೆಲವು ಅಚೀತನವಿವೆ. ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕರೂಪಗಳಿದ್ದು ಅಪ್ಯಂತ ಒಂದು ಜಾತಿಯೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು? ಮತ್ತು ಹೂದಲು ಒಂದಿದ್ದು ಸಂತರ ಭಿನ್ನವಾದನೆಂದು ವಂನ್ನಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ ಒಂದು ಪಾಠಾಣವು ಒಂದೆದು ತಂಂದುಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನು ತಂಡಾಗಿ ಹೋಗಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಒಂದಾಗಿ ಹೋದನೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಪ್ಯಂತ ಸ್ವರೂಪವು ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದೋ ಅಥವಾ ಒಂದಾಗಿ ಹೋಗುವುದು? ಭಿನ್ನವಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಭಿನ್ನವೇ ಇವೆ ಮತ್ತು ಒಂದಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಜಡವು ಚೀತನವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಚೀತನವು ಜಡವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು, ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳು ಒಂದು ವಸ್ತುವಾದಾಗ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಸ್ತು, ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಕವಸ್ತುವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು ‘ಅನಾದಿ-ಅನಂತ ಏಕಬ್ರಹ್ಮನಿದ್ದಾನೆ’ಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಲೋಕರಚನೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಆಗದಿರುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಇದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಅನಾದಿ-ಅನಂತನಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾದಿಗಳು ಕಂಡಂಬರಾತ್ಮಕ ಅವು ಬೇರೆ ನಮಿನ ಉತ್ಸಂಹಾದವೇ ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಅಪ್ಯಂತ ಸ್ವರೂಪನಾದನೆಂದು ನಾವು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಬೇರೆ ನಮಿನ ಉತ್ಸಂಹಾದಿದ್ದರೆ ಅವು ಬೇರೆಯಾದವು ಬ್ರಹ್ಮನು ಬೇರೆಯಾದನು; ಸರ್ವವಾಯಿ ಅದ್ವೈತ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸಿದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಅಪ್ಯಂತ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದರೆ, ಒಮ್ಮೆ ಲೋಕವಾದನು, ಒಮ್ಮೆ ಬ್ರಹ್ಮನಾದನು, ಮತ್ತೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಹೇಗೆ ಉಳಿದನು?

ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮನು ಲೋಕಸ್ವರೂಪವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅವನ ಕೆಲವಂತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ-ಹೇಗೆ ಸರ್ವಾಂಗದ ಒಂದು ಬಿಂದು ಏಕರೂಪವಾದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಲ್ಪಿಷ್ಟಿಯಂದಂತೂ ಗಮ್ಮಾತಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಸೂಕ್ತೀ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಿಂದುವಿನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂದ ಸರ್ವಾಂಗದ ಅನ್ವಯಾತ್ಮಾ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನ ಒಂದಂತೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಲೋಕರೂಪವಾದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಜಾರಣಿಂದಂತೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಗಮ್ಮಾತಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಸೂಕ್ತೀ ವಿಚಾರ ವಣಾಡಿದ ಮೇಲಂತೂ ಒಂದಂತದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂದ ಬ್ರಹ್ಮನದು ಅನ್ವಯಾತ್ಮನವಾಯಿತು. ಈ ಅನ್ವಯಾತ್ಮನವಂತೂ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಆಗಿಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ವರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವುದು ಭಾರ್ಯಾತ್ಮಿಯೇ ಇದೆ.

ಅರನೆಯಂಪ್ರಕಾರ-ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಆಕಾಶವು ಸರ್ವವಾಯಿ ಏಕವಿದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸರ್ವವಾಯಿ ಏಕನಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮನ್ನಿಸಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಆಕಾಶದಪ್ಯದೊಡ್ಡವನೆಂದು ಮನ್ನಿಸು, ಮತ್ತು ಘಟಿಪಟಾದಿಗಳಿಂದು ಹೇಗೆ ಆಕಾಶವಿದ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು? ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಲೋಕವನ್ನು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಒಂದೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಸಂಭವವಿದೆ? ಮತ್ತು ಆಕಾಶದ ಲಕ್ಷಣ-ವಂತೂ ಎಲ್ಲಿಡೆಗೆ ಕಂಡುಬರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಸದ್ಗ್ಯಾವನನ್ನಂತೂ ಎಲ್ಲಿಡೆಗೆ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ; ಬ್ರಹ್ಮನ ಲಕ್ಷಣವಂತೂ ಎಲ್ಲಿಡೆಗೆ ಕಂಡು ಬಾರದಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಿಡೆಗೆ ಅವನ ಸದ್ಗ್ಯಾವ ಹೇಗೆ ಮನ್ನಿಸುವುದಂ? ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸರ್ವರೂಪನಿಲ್ಲ.

ಹೇಗೆ ವಣಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಏಕರೂಪಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸಂಭವನೀಯಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಭಾಸವಾಗುತ್ತವೆ

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ, ಇದೆ, ಆದರೆ ನಿವಂಗೆ ಭಾರ್ಯಾತ್ಮಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ನಿವಂಗೆ ಭಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ವಂತ್ಯ ನೀವು ಯಂತ್ರ ಹೇಳಿದರಿ, ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವು ಯಂತ್ರಗಮ್ಯವಿಲ್ಲ, ವಚನ ಅಗೋಚರವಿದೆ. ಏಕನೂ ಇದ್ದಾನೆ, ಅನೇಕನೂ ಇದ್ದಾನೆ, ಭಿನ್ನನೂ ಇದ್ದಾನೆ, ಅಭಿನ್ನನೂ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮಂಹಿಮೆಯಂತ್ರ ಹೇಗೆಯೇ ಇದೆ.

ಉತ್ತರ : ನಿನಗೆ, ನವಂಗೆ ವಂತ್ಯ ಎಲ್ಲಂಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಭಾಸವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನಂತೂ ನೀನಂ ಭ್ರಮೆಯೆಂದು ಹೇಳುವೆ. ವಂತ್ಯ ಯಂತ್ರಯಿಂದ ಉಳಿದ ವಣಿಕಿದರೆ ಶತ್ಸ್ವರೂಪವು ಯಂತ್ರಗಮ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ನೀನು ಹೇಳುವೆ. ವಂತ್ಯ ಶತ್ಸ್ವರೂಪವು ವಚನ ಅಗೋಚರವಿದ್ದರೆ ವಚನವಿಲ್ಲದ ಹೇಗೆ ನಿಷಾಯ ವಾಡಬೇದು? ವಂತ್ಯ ಏಕನೂ ಇದ್ದಾನೆ, ಅನೇಕನೂ ಇದ್ದಾನೆ, ಭಿನ್ನನೂ ಇದ್ದಾನೆ, ಕೂಡಿಯೂ ಇದ್ದಾನೆಂದರೆ ಅವಗಳ ಅವೇಕ್ಷಿತಿಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಮಾರ್ಖಿರಂತೆ ಹೀಗೂ ಇದೆ ಹೀಗೂ ಇದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ ಇವನ ಮಂಹಿಮೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನಾಯವಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ ವಿಧಾವಾದಿಗಳೂ ಹೀಗೆಯೇ ಬಡಾಯಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಕೊಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲಿ, ನಾಯವಂತೂ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಸತ್ಯವಿದೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಅಗಂಬುದು.

ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಾವಾದದ ನಿರೂಪಣೆ

ಆ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕರ್ತೃವೆಂದು ಮಂನ್ಯಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅಸತ್ಯವೆಂದಂ ಈಗ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಂತಾಗು.

ಮೊದಲಂತೂ 'ಏಕೋಽಹಂ ಬಹಂಸ್ಯಾಽ' ಎಂದರೆ ನಾನು ಒಬ್ಬನಿದ್ದೇನೆ ಅದು ಹಲವ ಆಗಲೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಇಚ್ಛಿಯಾಯಿತೆಂದು ಮಂನ್ಯಸಂತಾಗು.

ಪೂರ್ವಾವಸ್ತುಯಂತ್ರ ದಾಃವಿವಿದ್ಬಾಗ ಅನ್ವಾಪಸ್ಯಯಂನ್ನ ಬಯಂಸಂಪ್ರದು. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಒಂದು ಅವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಹಲವುರೂಪಾಗಿವ ಇಚ್ಛಿವಣಿದರೆ ಆ ಏಕರೂಪವಾದ ಆವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ದಾಃವಿವಿತ್ತೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ದಾಃವಿವಂತೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಹೀಗೆಯೇ ಕಂತೂಹಲವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಗು. ಮೊದಲು ಅಲ್ಪಸುಖವಿದ್ದು ಕಂತೂಹಲ ವಾಡಬ್ಯಂದಿರಂದ ಅಧಿಕಸ್ಯವಿವಾಗಂತ್ತಿದ್ದರೆ ಕಂತೂಹಲ ವಾಡಂವ ವಿಚಾರ ವಣಿಕಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಒಂದು ಆವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಹಲವ ಆವಸ್ಥಾರೂಪವಾದವೇಲೆ ಅಧಿಕ ಸಂಮಿವಾಗಂಪ್ರದು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಪಿದೆ? ವಂತ್ಯ ಮೊದಲೇ ಸಂಪೂರ್ಣಸಂಯಿದ್ದರೆ ಅವಸ್ಥೆಯಂತ್ರೇಕೆ ಬದಲಿಸಿದನು? ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆಯಂತೂ ಯಾರೂ ಯಾವ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನೂ ವಾಡಂಪುದಿಲ್ಲ.

ಮೊದಲೂ ಸಂಖ್ಯಾರಬೇಕು, ಇಚ್ಛಾನಂಸಾರ ಕಾರ್ಯವಾದವೇಲೂ ಸಂಶಯಿರಬೇಕು, ಆದರೆ ಇಚ್ಛಿಯಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಂತೂ ದಾಃವಿಯಾರಬೇಕೆಂದಾಗ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಇಚ್ಛಿಯಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರ್ಯವಾಗುವುದರಿಂದ ಅವನು ದಾಃವಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಗು. ಸಾಮಾಜಿಕಾಲದ ಅವೇಕ್ಷೀಯಿಂದಂತೂ ಹಾಗೆ ಮಂನ್ಯಸಬಹಾದು; ಆದರೆ ಸಂಕ್ಷೇಪಕಾಲದ ಅವೇಕ್ಷೀಯಿಂದಂತೂ ಇಚ್ಛಿಯ ವಂತ್ಯ ಕಾರ್ಯವಾಗುವುದು ಯಾಗಪತ್ರಿ ಸಂಭವಿಲ್ಲ. ಇಚ್ಛಿಯಂತೂ ಕಾರ್ಯವಾಗದಾಗ ಅಗಂತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಯವಾದಾಗ ಇಚ್ಛಿಯಾರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಸಂಕ್ಷೇಪಕಾಲ ವಣತ್ರಿ, ಇಚ್ಛಿಯಾದ್ವಾಗಿಂತೂ ದಾಃವಿಯಾಗಿರಬೇಕು; ಏಕೆಂದರೆ ಇಚ್ಛಿಯೇ ದಾಃವಿವಿದ್ದು ದಾಃವಿದ ಸ್ವರೂಪವು ಚೇರೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಇಚ್ಛಿಯ ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸಂಖ್ಯಾ?

ಇಚ್ಛಿಯಾದ ವೇಳೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ವಣಿಯಾಯಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಗು, ಆದರೆ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ವಣಿಯಾಯಾದಾಗ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ವಣಿಯಾವಿಯಾದನು, ತಂಡ್ಯ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಗೆ ಉಳಿಯಿತ? ವಂತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಹಾಗೂ ವಣಿಯಾಗಿ ದಂಡಿ-ದಂಡದಂತೆ ಸಂಯೋಗ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಅಥವಾ ಅಗ್ನಿ-ಉಷ್ಣದಂತೆ ಸವಾಯಾಯ ಸಂಬಂಧವಿದೆ? ಆ ಸಂಯೋಗ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನಂ ಭಿನ್ನನಿದ್ದಾನೆ, ವಣಿಯಾಯ ಭಿನ್ನವಿದೆ; ಬ್ರಹ್ಮನು

ಅದ್ವೈತ ಹೇಗೆ ಉಳಿದನು? ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ದಂಡಿಯಂ ದಂಡವನ್ನು ಉಪಕಾರಿಯೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಗ್ರಹಣ ವಣಿಡಂ ತ್ವಾನೆ ಹಾಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ವಾಯಿಯಾನ್ನು ಉಪಕಾರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದಾಗಲೀ ಗ್ರಹಣ ವಣಿಡುತ್ವಾನೆ, ಇಲ್ಲಿದ್ದರೇ ಗ್ರಹಣ ವಣಿಡುವನು? ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮನು ಗ್ರಹಣ ವಣಿಡಿದ ವಾಯಿಯಂನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ವೇಧ ವಣಿಡುವ ಸಂಭವವಿದೆ? ಅದಂತೂ ಉಪಾದೇಯವಾಯಿತು. ಮತ್ತು ಸವಂವಾಯಿ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಅಗ್ನಿಯಂ ಸ್ವಭಾವವು ಉಷ್ಣತೆಯಿದೆ ಹಾಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸ್ವಭಾವವು ವಾಯಿಯಾಯಿತು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸ್ವಭಾವದ ನಿರ್ವೇಧ ಹೇಗೆ ವಣಿಡುವ ಸಂಭವವಿದೆ? ಇದಂತೂ ಉತ್ತರಂ ವಾಯಿತು.

ಬ್ರಹ್ಮನು ಚೈತನ್ಯವಿದ್ದು ವಾಯಿಯಾ ಜಡವಿದೆಯೆಂದು ಅವರು ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ; ಅದರೆ ಸವಂವಾಯಿ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಎರಡು ಸ್ವಭಾವಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕಾಶ ಮತ್ತು ಅಂಥಿಕಾರವು ಏಕತ್ರವಿರುವುದು ಹೇಗೆ ಸಂಭವವಿದೆ?

ವಾಯಿಯಾಯಂದ ಬ್ರಹ್ಮನು ತಾನಂತೂ ಭೂರಂತಿರೂಪನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನ ವಾಯಿಯಾಯಂದ ಚೀವವು ಭೂರಂತಿರೂಪವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ. ಅದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಕವಟಿಯೆಂದು ತನ್ನ ಕವಟಿವನ್ನು ತಾನು ತಿಳಿದರೂ ತಾನು ಭೂರಂತಿರೂಪನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನ ಕವಟದಿಂದ ಅನ್ಯರು ಭೂರಂತಿರೂಪರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕವಟವಾದಿದವನಿಗೆ ಕವಟಿಯೆಂದು ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ, ಅವನ ಕವಟದಿಂದ ಅನ್ಯರು ಭೂರಂತಿರೂಪರಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ಕವಟಿಯೆಂದು ಹೇಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ವಾಯಿಯಾನ್ನು ತಾನು ತಿಳಿಯಿತ್ತಾನೆ ತಾನಂತೂ ಭೂರಂತಿರೂಪನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರೆ ಅವನ ವಾಯಿಯಾಯಂದ ಅನ್ಯರು ಭೂರಂತಿರೂಪರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೇ ವಾಯಿವಾಯಿಯಾಯಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದು ಅವನ ವಾಯಿಯಾಯಂದ ಭೂರಂತಿರೂಪರಾದ ಅನ್ಯಚೀವರಂಗಳನ್ನು ವಾಯಿವಾಯಿಯಾಯಂದು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿರಿ?

ಆ ಚೀವರಂಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಏಕರಿದ್ದಾರೋ ಅಥವಾ ಭಿನ್ನರಿದ್ದಾರೆಯೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಿತ್ತೇವೆ. ಏಕರಿದ್ದರ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಒಬ್ಬನು ತಾನೇ ತನ್ನ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಹೀಡೆಯನ್ನುತ್ಪನ್ನ ವಣಿಡರೆ ಅವನನ್ನು ಚಾಲಿಸುವೆಂದು ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನು ತಾನೇ ತನ್ನಿಂದ ಭಿನ್ನರಿರದಂಥ ಅನ್ಯಚೀವರಂಗಳನ್ನು ವಾಯಿಯಾಯಂದ ದಾಖಿ ವಣಿಡುತ್ತಾನೆಯೆಂದರೆ ಹೇಗೆ ಸಂಭವವಿದೆ? ಮತ್ತು ಚೀರೆಯಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಭೂತವು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಅನ್ಯ ಜೀವರಂಗಳಿಗೆ ಭ್ರಮೇಯನ್ನಿತ್ಪನ್ನ ವಣಿಡಿ ಹೀಡೆಯನ್ನುತ್ಪನ್ನ ವಣಿಡಿದರೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಅನ್ಯ ಜೀವರಂಗಳಿಗೆ ವಾಯಿಯಾನ್ನಂತು ವಣಿಡಿ ಹೀಡೆಯನ್ನುತ್ಪನ್ನ ವಣಿಡಿದರೆ ಅದು ಕೂಡ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನ ವಾಯಿಯಾಯಂದು ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಸಂಭವವಿದೆ?

ವಾಯಿಯಾಯಂದ ಲೋಕವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು ಅಲ್ಲಿ ಜೀವರಂಗಳ ಚೀತನವಂತೂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವಿದ್ದ ಶರೀರಾದಿಗಳು ವಾಯಿಯಾಯಿಯೆಂದು ಅವರು ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನ ಬಹಳಷ್ಟು ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತಾಂಬಿದ್ದ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವು ಚೀರೆ-ಚೀರೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿತ್ತದೆ ಚಂದ್ರನು ಒಬ್ಬ ನಿದ್ದಾನೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಚೀರೆ-ಚೀರೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಚೈತನ್ಯ ಪ್ರಕಾಶವ ಚೀರೆ-ಚೀರೆಯಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಒಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆ. ಅದುದರಿಂದ ಚೀವರಂಗಳಿಗಿರಿಂದ ಚೀತನವು ಅದು ಬ್ರಹ್ಮನದಿದೆ.

ಹೀಗೆನ್ನುವುದು ಕೂಡ ಭೂರಂತಿಯೇ ಇದೆ; ಏಕಿಂದರೆ ಶರೀರವು ಜಡವಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ದಿಂದ ಚೈತನ್ಯವಾದರೆ ಫಂ-ಪಟಾದಿಗಳು ಜಡವಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೇಕೆ ಬೀಳಲಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಚೈತನ್ಯವೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ?